

Predmet br.: S1 1 K 021351 21 Krž 2

Datum: 09.03.2022. godine

**Vijeće u sastavu: sudija Amela Huskić predsjednik vijeća
sudija Azra Miletić, izjavitelac
sudija Staniša Gluhajić, član**

**TUŽILAŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE
protiv
Senada Džananovića i Edina Gadže**

DRUGOSTEPENA PRESUDA

Tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine:

Miodrag Simović

Branilac optuženog Senada Džananovića:

Advokat: Senad Dupovac

Branilac optuženog Edina Gadže:

Advokat Senad Bilić

Broj: S1 1 K 021351 21 Krž 2

Sarajevo, 09.03.2022. godine

U IME BOSNE I HERCEGOVINE!

Sud Bosne i Hercegovine, Odjel I za ratne zločine, u vijeću Apelacionog odjeljenja sastavljenom od sudije Amele Huskić, kao predsjednika vijeća, te sudija Azre Miletić i Staniše Gluhajića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje pravnog savjetnika Bojana Avramovića, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv optuženih Senada Džananovića i Edina Gadže, zbog krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c), e) i f) Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH) u vezi sa članovima 26., 29., 30., 31. i 180. stav 1. i 2. Istog Zakona, odlučujući o žalbi Tužilaštva BiH i branilaca optuženih Senada Džananovića i Edina Gadže, advokata Senada Dupovca i Senada Bilića izjavljenim protiv presude Suda Bosne i Hercegovine, broj: S1 1 K 021351 17 Kri od 11.06.2021. godine, nakon održane javne sjednice vijeća, u prisustvu tužiteljice Tužilaštva BiH, Marijane Čobović u zamjeni za postupajućeg tužioca, optuženog Senada Džananovića i njegovog branioca, advokata Senada Dupovca, optuženog Edina Gadže i njegovog branioca Senada Bilića, postupajući na osnovu odredbi člana 310. u vezi sa članom 313. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), dana 09.03.2022. godine, donio je

PRESUDU

Žalbe tužioca Tužilaštva BiH i **branilaca optuženih** Senada Džananovića i Edina Gadže, izjavljene protiv presude Suda Bosne i Hercegovine, broj: S1 1 K 021351 17 Kri od 11.06.2021. godine, **odbijaju se kao neosnovane** i potvrđuje prvostepena presuda .

OBRAZLOŽENJE

TOK POSTUPKA

PRVOSTEPENA PRESUDA

1. Presudom Suda Bosne i Hercegovine (Sud BiH), broj: S1 1 K 021351 17 Kri od 11.06.2021. godine, optuženi Senad Džananović i Edin Gadžo oglašeni krivim su da su radnjama opisanim u dijelu I. izreke presude, i to optuženi Senad Džananović - pod tačkom (I) 1., 2., 2a), 2b), 2c), 2d), 2e), 2f), 2h), 2i), 2k), 2l), 2m), 2v), 2aa), 2cc), 2dd), 3. i

4, i pod tačkom (II) 1. i 2. izreke presude, počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva (protivzakonito zatvaranje, ubistvo, mučenje, silovanje i nečovječno postupanje) iz člana 142. Krivičnog zakona Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (KZ SFRJ), u vezi sa članom 22., 23., 24. i 30. stav 1. KZ SFRJ, a optuženi Edin Gadžo - pod tačkom (II) 1. i 2., i pod tačkom (III) 1., 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9. i 10 izreke presude, počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva (protivzakonito zatvaranje, mučenje i nečovječno postupanje) iz člana 142. KZ SFRJ u vezi sa članom 22., 23., 24. i 30. stav 1. KZ SFRJ, pa je Sud, uz primjenu odredbi članova 33., 38., 41., 42. i 43. KZ SFRJ, optuženog Senada Džananovića osudio na kaznu zatvora u trajanju od 11 (jedanaest) godina, a optuženog Edina Gadžu na kaznu zatvora u trajanju od 5 (pet) godina. Primjenom odredbe člana 188. stav 4. ZKP BiH, optuženi su u cjelosti oslobođeni obaveze naknade troškova krivičnog postupka i određeno je da isti padaju na teret budžetskih sredstava, dok su na osnovu odredbe člana 198. stav 2. ZKP BiH oštećeni sa imovinsko-pravnim zahtjevom upućeni na parnicu.

2. Takođe, na osnovu odredbe člana 284. tačka c) ZKP BiH, optuženi Senad Džananović i Edin Gadžo oslobođeni su optužbe da su počinili radnje opisane u dijelu II. izreke presude, čime bi počinili krivično djelo i to: optuženi Senad Džananović, radnjama opisanim pod tačkom (I) 2.g), j), j2), j3), j4), j5), j6), n), o), o1), o2), o3), o4), o5), s), t), ee), ff), gg), 4., 5., 6., i tačkom (II) 3. i 4. oslobađajućeg dijela presude krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c), e) i f) KZ BiH, u vezi sa članovima 26, 29, 30, 31 i 180. stav 1. i 2. istog Zakona, a optuženi Edin Gadžo radnjama opisanim pod tačkom (II) 3. i 4., i tačkom (III) 3., 3a), 3b) i 11. oslobađajućeg dijela presude krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c), e) i f) KZ BiH, u vezi sa članovima 26, 29, 30, 31 i 180. stav 1. istog Zakona. U odnosu na oslobađajući dio presude optuženi su, u skladu sa članom 189. stav 1. ZKP BiH, u cijelosti oslobođeni naknade troškova krivičnog postupka, te je određeno da isti padaju na teret budžetskih sredstava. Na osnovu člana 198. stav 3. ZKP BiH, oštećeni su sa eventualnim imovinsko-pravnim zahtjevom upućeni na parnicu.

3. Konačno, tačkom III izreke navedene presude, na osnovu odredbe člana 283. tačka d) ZKP BiH, prema optuženom Senadu Džananoviću odbijena je optužba da je radnjama opisanim pod tačkom 2. j1) optužnice počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka e) KZ BiH, a radnjama opisanim pod tačkom 2. r), krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH, sve u vezi sa članom 180. stav 1. istog Zakona. U odnosu na dio presude kojim je

optužba odbijena, optuženi je u skladu sa članom 189. stav 1. ZKP BiH u cijelosti oslobođen naknade troškova krivičnog postupka, te je određeno da isti padaju na teret budžetskih sredstava. Na osnovu člana 198. stav 3. ZKP BiH, oštećeni su sa eventualnim imovinskopравnim zahtjevom upućeni na parnicu.

ŽALBE I ODGOVORI

4. Protiv navedene presude, žalbu je blagovremeno izjavio tužilac Tužilaštva BiH (u daljem tekstu: tužilac) i to zbog: bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i odluke o kazni sa prijedlogom da apelaciono vijeće Suda BiH žalbu Tužilaštva BiH uvaži, pobijanu presudu preinači i izrekne presudu kojom se optuženi oglašavaju krivim i za pojedine oslobađajuće tačke (kao u obrazloženju žalbe), te da se posebno Senadu Džananoviću izrekne kazna zatvora u trajanju od najmanje 15 godina zatvora.

5. Protiv osuđujućeg dijela ove presude žalbu je blagovremeno izjavio i branilac optuženog Senada Džananovića i to zbog: bitnih povreda odredaba krivičnog postupka (član 297. ZKP BiH), pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (član 299. ZKP BiH) i odluke o sankciji, sa prijedlogom da vijeće apelacionog odjeljenja Suda BiH u cijelosti prihvati žalbu kao osnovanu, pobijani dio osuđujuće prvostepene presude ukine i odredi održavanje pretresa na kojem će se ponoviti izvedeni dokazi i izvesti novi , radi potpunog i pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja, ili da vijeće preinači pobijani osuđujući dio presude i optuženog Senada Džananovića oslobodi od optužbe u cijelosti.

6. Protiv presude žalbu je blagovremeno izjavio i branilac drugooptuženog Edina Gadže, advokat Senad Bilić, i to zbog: bitnih povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka a), d) i k) ZKP BiH, pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja iz člana 299. ZKP BiH, odluke o krivičnoj sankciji, odluke o imovinskopравnom zahtjevu i povrede člana II/3. tačka e) Ustava BiH, te člana 6. stav 1. i 3. tačka a) Evropske konvencije o ljudskim pravima i slobodama, sa prijedlogom da apelaciono vijeće Suda BiH usvoji žalbu, te da pobijanu presudu ukine, ili da istu preinači i oslobodi optuženog Edina Gadžu od optužbe ili odredi održavanje pretresa pred apelacionim vijećem Suda BiH.

7. Tužilac je dana 12.11.2021. i 19.11.2021. godine dostavio odgovore na žalbe branilaca optuženih, sa prijedlogom da apelaciono vijeće Suda BiH žalbe branilaca optuženih u potpunosti odbije i potvrdi pobijanu presudu Suda BiH, u osuđujućem dijelu.

8. Takođe, i branioci optuženih su dana 24.11.2021. godine, odnosno 18.11.2021. godine dostavili odgovore na žalbu Tužilaštva BiH, sa istovjetnim prijedlozima da apelaciono vijeće Suda BiH žalbu Tužilaštva BiH odbije kao neosnovanu.

9. Na sjednici vijeća, održanoj dana 09.03.2022. godine, u smislu člana 304. ZKP BiH, tužilac i branioci optuženih su ostali kod pismeno iznijetih žalbenih prigovora i razloga, odnosno odgovora na žalbu, usmeno ih elaboriravši. Optuženi su se saglasili sa navodima svojih branilaca iznijetim kako u žalbama tako i u odgovorima na žalbu tužilaštva, s tim da je optuženi Edin Gado još jednom osporio svoju odgovornost za djela koja su mu stavljena na teret.

10. Nakon što je ispitalo pobijanu presudu u granicama žalbenih navoda, shodno članu 306. ZKP-a BiH, apelaciono vijeće donijelo je odluku kao u izreci iz sljedećih razloga:

OPŠTA PITANJA

11. Prije obrazloženja za svaki istaknuti žalbeni prigovor, apelaciono vijeće napominje da je obaveza žalioca da u skladu sa odredbom iz člana 295. stav 1. tačke b) i c) ZKP BiH, u žalbi navede kako pravni osnov za pobijanje presude, tako i obrazloženje kojim potkrepljuje osnovanost istaknutog prigovora.

12. Budući da apelaciono vijeće na osnovu odredbe iz člana 306. ZKP BiH presudu ispituje samo u granicama žalbenih navoda, obaveza je podnosioca žalbe da žalbu sastavi tako da ista može poslužiti kao osnova za ispitivanje presude. U tom smislu, podnosilac žalbe mora konkretizovati žalbene osnove iz kojih pobija presudu, precizirati koji dio presude, dokaz ili postupak suda osporava, te navesti jasno i argumentovano obrazloženje kojim će potkrijepiti istaknuti prigovor.

13. Samo paušalno označavanje žalbenih osnova, jednako kao i ukazivanje na navodne nepravilnosti u toku prvostepenog postupka bez preciziranja na koji žalbeni osnov se podnosilac žalbe poziva, nije valjana osnova za ispitivanje prvostepene presude, zbog čega će apelaciono vijeće neobrazložene i nejasne žalbene prigovore, shodno ustaljenoj praksi apelacionih vijeća¹, odbaciti bez daljeg razmatranja.

¹ v. MKSJ: Drugostepena presuda u predmetu Krajišnik, par. 17.; Drugostepena presuda u predmetu *Martić*, par. 15; Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 17. Ovakvu praksu je kroz svoje odluke slijedilo

A. ŽALBA TUŽIOCA- ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BiH: BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA

Standardi za odlučivanje po žalbi

14. U skladu sa članom 296. ZKP BiH, presuda se može pobijati zbog bitnih povreda odredaba krivičnog postupka. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka definisane su članom 297. ZKP BiH.²

15. S obzirom na težinu i značaj počinjenih povreda postupka, ZKP BiH pravi razliku između onih povreda koje, ako se utvrdi da postoje, stvaraju neoborivu pretpostavku da su negativno uticale na valjanost izrečene presude (apsolutno bitne povrede) i povreda kod kojih se, u svakom konkretnom slučaju, ostavlja na ocjenu sudu da li je ustanovljena povreda postupka imala ili mogla imati negativan utjecaj na valjanost presude (relativno bitne povrede).

16. Apsolutno bitne povrede ZKP BiH taksativno su nabrojane u tačkama a) do k) stava 1. člana 297. ZKP BiH.

17. Ukoliko bi apelaciono vijeće našlo da postoji neka od bitnih povreda odredaba krivičnog postupka, obavezno je da, u skladu sa odredbom iz člana 315. stav 1. tačka a) ZKP BiH, ukine prvostepenu presudu, izuzev u slučajevima iz člana 314. stav 1. ZKP BiH.³

više žalbenih vijeća Suda BiH, u tom smislu v. *Trbić*, drugostepena presuda broj: X-KRŽ-07/386 od 21.10.2010. godine.

² Član 297. **Bitne povrede odredaba krivičnog postupka:** (1) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji: a) ako je Sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja, b) ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti, c) ako je glavni pretres održan bez osobe čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna ili ako je optuženom, branitelju, ili oštećenom protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa, d) ako je povrijeđeno pravo na odbranu, e) ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu, f) ako je Sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa, g) ako je Sud donio presudu a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti, h) ako Sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe; i) ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda, j) ako je optužba prekoračena, k) ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama. (2) Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

³Član 314. **Preinačenje prvostepene presude:** (1) Vijeće apelacionog odjeljenja će, uvažavajući žalbu, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi

18. Za razliku od apsolutnih, relativno bitne povrede nisu taksativno pobrojane u zakonu, već postoje u slučaju kada sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude, nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu zakona o krivičnom postupku, ali samo ukoliko je to bilo ili je moglo biti od utjecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

19. U odnosu na navode da je povreda načela krivičnog postupka mogla imati negativan uticaj na donošenje zakonite i pravilne presude, nije dovoljno da podnosilac žalbe jednostavno tvrdi da se procesna povreda *hipotetički* mogla negativno odraziti na donošenje zakonite i pravilne presude, već će žalbeno vijeće zaključiti da se povreda načela krivičnog postupka desila samo ako podnosilac žalbe pokaže da je ona materijalne prirode i da se ne može zaključiti da navedena povreda nije negativno utjecala na donošenje zakonite i pravilne presude. Naime, kada žalbeno vijeće smatra da je donesena zakonita i pravilna presuda, bez obzira na povredu postupka takve prirode, žalbeno vijeće će zaključiti da član 297. stav 2. ZKP BiH nije prekršen.

Žalbeni navodi

Bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) i člana 297. stav 2. u vezi sa članom 297. stav 6. i 7. ZKP BiH

20. Tužilac smatra da je sud donošenjem pobijane presude počinio navedene bitne povrede odredaba krivičnog postupka, tako što pobijana presuda ne sadrži jasne i pravilne razloge na kojima se temelji, a posebno ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama, što ukazuje na zaključak da su razlozi presude, koji se odnose na neprihvatanje koncepta UZP-a, statusa optuženog Senada Džananovića kao *de facto* i *de iure* upravnika i odgovornog lica za funkcionisanje zatočeničkih objekata, kao i u odnosu na pojedinačne inkriminacije, u cijelosti pogrešni odnosno da su zaključci suda doneseni bez sveobuhvatne ocjene svih priloženih dokaza.

21. Dakle, tužilac je prateći obrazloženje pobijane presude prvenstveno osporio zaključak suda u pogledu nepostojanja sistema zlostavljanja, odnosno koncepta UZP-a (tip II), te se u tom smislu pozvalo na određenu sudsku praksu koja se prema stavu tužioca mogla primjeniti i na sistem zlostavljanja u B fazi Alipašinog polja. Da je to tako tužilac se

pravilno utvrđene i da se, s obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, ima donijeti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede iz člana 297. stav (1) tačka f), g) i j) ovog zakona.

pozvao na niz materijalnih dokaza, kao i po ocjeni tužioca, niz izjava saglasnih iskaza svjedoka.

22. Apelaciono vijeće nalazi neosnovanim ovaj žalbeni prigovor tužioca.

23. Naime, pravilno je utvrđeno da, iako je tužilac izveo određeni broj dokaza objektivne prirode koji bi mogli upućivati na postojanje zajedničkog plana u cilju masovnog lišenja slobode, te sistemskog hapšenja i zatočenja civila srpske nacionalnosti na inkriminisanim području, kao i nečovječnom postupanju prema njima, prvostepeno vijeće nije našlo dokazanim postojanje kod optuženih i drugih učesnika UZP-a bilo kakvog zajedničkog plana ili dogovora, sljedom čega nije ni dokazano da je kod optuženih prije ili bar u vrijeme masovnih hapšenja i zatočenja civila u zatočeničke objekte na B fazi Alipašinskog polja, postojala zajednička *mens rea*, da učestvuju u zajedničkom planu sa ciljem njegovog ostvarenja.

24. Nasuprot žalbenim navodima tužioca, prvostepeno vijeće je imalo u vidu da se tužilac u završnim riječima, kada je postojanje zajedničkog plana u pitanju, pozvao na niz materijalnih dokaza, između ostalog na dokaze: T-163, T-164, a u žalbi na presudu i na dokaze T-21, T-22, T-23, T-24, T-31, T-32, T-36, T-40 T-164, T- T-165 i druge materijalne dokaze, koji ukazuju na opšte okolnosti koje su vladale na inkriminisanim području, postojanju zatočeničkih objekata, teškog položaja građana srpske nacionalnosti, niza nezakonitih radnji počinjenih kako od strane optuženih tako i drugih pripadnika jedinice štaba TO Stela kojoj su nesumnjivo pripadali i optuženi, a što u konkretnom slučaju i nije sporno.

25. Međutim, prvostepeno vijeće je pravilno utvrdilo da tokom postupka nisu izvođeni dokazi na okolnosti postojanja svijesti i znanja kod optuženih da svojim radnjama doprinose ostvarenju zajedničkog plana, ako je uopšte i postojao, odnosno tokom postupka nisu prezentirani bilo kakvi dokazi da su optuženi na bilo koji način djelovali koordinirano u svrhu realizacije plana, niti da su optuženi međusobno ili sa drugim navodnim učesnicima UZP-a u inkriminisano vrijeme ikada imali neki zajednički sastanak ili referisanje na kojem bi se utvrdili ciljevi i podijelili uloge u navedenu svrhu. Stoga je prvostepeno vijeće izvelo pravilan zaključak da nema bilo kakve uspostavljene veze između optuženih i eventualnih ostalih članova UZP-a(Jusuf Prazina „Juka“ i Samir Kahvedžić „Kruško“), a samim tim nema ni zajedničke namjere.

26. S obzirom da nije dokazano da su optuženi djelovali u okviru UZP-a, prvostepeno vijeće je pravilno utvrdilo da su radnje optuženih izvršilačke, odnosno saučesničke. Dakle, prvostepeno vijeće je našlo da su optuženi Senad Džananović i Edin Gadžo djelovali kao direktni izvršioci i saizvršioci odnosno saučesnici u izvršenju krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. KZ SFRJ, te da su imali umišljaj usmjeren na izvršenje tog djela. Međunarodno sudsko tumačenje termina "počinjenje" iz člana 7.1, koji je ugrađen u domaći zakon kao član 180. stav 1., utemeljuje oblik počinjenja krivičnog djela u kojem pitanje krivnje povezuje sa postojanjem prethodnog "zločinačkog plana", tako da svaki od njih odgovara ne samo za vlastito sudjelovanje u krivičnim djelima, nego i za radnje drugih učesnika. Udruženi zločinački poduhvat opisuje kolektivnu prirodu kriminaliteta i omogućava kažnjavanje političkih i vojnih lidera, jer fokus suđenja pomjera s nivoa pojedinačnih zločina (koji uvijek moraju biti dokazani) na jedan opštiji nivo, na pitanje postojanja zajedničke namjere ili plana i značaja doprinosa koji su učesnici u poduhvatu dali ostvarenju te namjere, odnosno plana.

27. Suprotno tome, u predmetnom slučaju, utvrđeno je da su optuženi postupali samostalno, te su oglašeni krivim za precizno određene radnje kojima su svjesno i voljno na odlučujući način doprinosili njihovom izvršenju (činjenjem), pa su shodno tome postupali sa umišljajem kao izvršioci i saučesnici u krivičnom djelu za koje su oglašeni krivim.

28. Detaljniju raspravu o žalbenim prigovorima koji se odnose na njihove izvršilačke odnosno saizvršilačke i pomagačke radnje, ovo Vijeće će izložiti u nastavku obrazloženja presude, u dijelu koji se odnosi na navodno pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje.

29. Nadalje, tužilac navodi da je prvostepeno vijeće počinilo bitnu povredu odredaba krivičnog postupka, jer u obrazloženju presude nije dalo ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza u smislu člana 290 stav 7. ZKP BiH, odnosno izjava svjedoka koji su ustvrdili da je optuženi Senad Džananović bio upravnik zatočeničkih objekta u B fazi Alipašinskog polja niti su isti dovedeni u vezu sa nizom dokaza materijalne prirode kao što su T-23, T-40, T-67, T- 71, T-129, T-131, a posebno T-162 (presuda protiv Senada Džananovića i Edina Gadže kojom je između ostalog utvrđeno postojanje zatvora kao i svojstvo optuženog Džananovića kao upravnika), čime je počinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH i člana 297. stav 2. istog zakona.

30. Tužilac indirektno ističe da se u obrazloženju presude kada je u pitanju status optuženog Džananovića, navode u pravilu samo izjave svjedoka koji su potvrdili da isti nije bio upravnik zatočeničkih objekata, ne osvrćući se uopšte, izuzev par njih, na protivrječne dokaze- iskazi svjedoka Ramiza Ljutaja, Ramiza Sulejmanovića, svjedoka „D“, Mirka Jovanovića, Mirka Popare, Nikole Čakare, Čapara Gojka, svjedoka „E“, kao i svjedoka Dragice Stanojević, a koji su upućivali na drugačije stanje od izvedenog zaključka.

31. Cijeneći, navedene prigovore, apelaciono vijeće nalazi da su isti neosnovani, te da postupanjem prvostepenog vijeća nije učinjena bitna povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH. Iako se prilikom isticanja žalbenih prigovora u skladu s navedenom odredbom tužilac trebao držati isključivo formalnih aspekata presude, kroz ovaj žalbeni navod isti je osporavao i utvrđenja vezana za status optuženog i njegova ovlaštenja. Međutim, bez obzira na nevedeno, ovo vijeće će, a kako bi se izbjeglo nepotrebno ponavljanje, obrazloženje žalbenog prigovora podnosioca žalbe kojima su osporavane istaknute činjenice, a prvenstveno status optuženog Senada Džananovića, dati u okviru žalbenog osnova iz člana 296. tačka a) ZKP BiH.

32. Prema ocjeni apelacionog vijeća prvostepeni sud je postupio u cijelosti u skladu sa odredbom člana 290. stav 7. ZKP BiH, te određeno i potpuno iznio koje činjenice i iz kojih razloga uzima kao dokazane. Prvostepeni sud je takođe dao ocjenu vjerodostojnosti protivrječnih dokaza vezano za status optuženog Senada Džananovića u zatočeničkim objektima, odnosno zbog čega smatra da isti nije imao status *de iure* i *de facto* upravnika istih, te da iz izvedenih dokaza optužbe ne proizlazi postojanje bilo kakvog materijalnog dokaza pomoću kojeg bi se mogao utvrditi službeni položaj, odnosno kojim mu je zvanično dodijeljen taj položaj. Dakle, i prema stavu ovoga vijeća, u nedostatku dokaza materijalne prirode iz kojih bi proizlazila *de iure* funkcija optuženog Džananovića kao upravnika, tužilaštvo je svoju tezu o istoj zasnivalo u pravilu iz iskaza svjedoka-oštećenih i pripadnika štaba TO Stela, kojem je optuženi nesumnjivo pripadao.

33. S tim u vezi, a nasuprot navodima tužioca da prvostepeno vijeće nije dalo ocjenu protivrječnih dokaza u vezi statusa optuženog kao *de facto* upravnika zatvora, ovo vijeće konstatuje da je u pobijanoj presudi jasno navedeno da u nedostatku dokaza nije bilo moguće utvrditi da je optuženi vršio dužnost upravnika zatočeničkih objekata. U kontekstu te tvrdnje prvostepeno vijeće se osvrnulo na iskaze oštećenih i pripadnika štaba TO Stela, indirektno zaključivši da se status i dužnosti učesnika u oružanim sukobima mogu, ali s posebnom pažnjom, dokazivati i na osnovu izjava svjedoka, ali da se ta odlučna činjenica

dokazuje prvenstveno na osnovu pravila službe oružanih snaga, vojne evidencije, odnosno materijalne dokumentacije koja je uzgred u konkretnom predmetu izostala.

34. Na stoje navodi žalbe da je vijeće prilikom utvrđivanja statusa optuženog i njegovih ovlasti u inkriminisanom periodu, cijenilo isključivo iskaze svjedoka koji nisu mogli potvrditi njegov status upravnika, jer se u paragrafima 471., 472. i 473. pobijane presude navodi da su svjedoci Kosta Kosović, Milenko Višnjevac, Mirko Popara i Saša Đurković na okolnosti njegovog stausa isticali da im se sam optuženi Senad Džananovića tako predstavljao, a optuženi Edin Gadžo kao njegov zamjenik, te da su se svi njemu obraćali, da je svima naređivao kao i da je on bio najsuroviji od svih vojnika koji su imali doticaj sa zatočeničkim objektima.

35. Netačni su navodi žalbe tužioca u kojima se poziva na iskaz svjedoka Ramiza Sulejmanovića za kojeg tvrdi da upućuju na drugačije činjenično stanje od onog utvrđenog u pobijanoj presudi jer se sam svjedok Sulejmanović nakon što je rekao da je jednom prilikom čuo „Krušku“ kako govori optuženom Džananoviću „...šta ćeš ti ovaj, tvoj je rrjesto je u zatvoru...“ na upit branioca izjašnjava da mu nije poznato ko je bio upravnik, dodajući da ipak „Juka bio komandant, Kruško njegov zamjenik, tu je bio Šanta, Adnan Solaković i dr . Oni su donosili odluke i odlučivali o svemu, slažem se da bez ovih ljudi niko ništa nije smio uraditi...“, tako da sama činjenica da je optuženi vrlo često boravio u zatvoru i da je evidentno iskazivao najveću brutalnost prema oštećenim, ne mora *a priori* uputiti i na njegovu naredbodavnu funkciju u zatočeničkim objektima.

36. S tim u vezi, prvostepeno vijeće pravilno se osvrće i na iskaze drugih svjedoka, i to svjedoka Bore Milovanovića, Nenada Stanišića, Zdravka Kavaza, Gordan Jelića, Aleksandra Jelića, Milana Sofijanića i Dragana Samardžića koji prilikom lišenja slobode i njihovog sprovođenja u prostorije MZ Mladost ukazuju na sasvim drugu osobu označavajući je odgovornom za te prostorije i to na način da ukazuju na izvjesnog gospodina u odjelu, odnosno Zaima Arnautovića, dok su braća Jelić kao glavnog i odgovornog imenovali izvjesnog Marka Trogrlića, a što je u saglasnosti sa sadržajem službene zabilješke MUP-a RS, Služba nacionalne bezbednosti SSB-Sektor SNB Ilidža linija rada broj: 111/93-00002 od 10.10.1993. godine.

37. Iz navedenih iskaza svjedoka, očito da je svaki svjedok ima svoju vlastitu subjektivnu percepciju ovlaštenja lica o kojem su pitani, tako da je u pobijanoj presudi ispravno navedeno da se na osnovu provedenih dokaza ne može, van razumne sumnje,

utvrditi da je optuženi imao status bilo *de iure* bilo *de facto* upravnika zatočeničkih objekata na Alipašinom polju.

38. Konačno, kada su u pitanju navodi žalbe kojima se ukazuje na druge dokaze materijalne prirode i to dokaze T-164 i T-165 (... i ...), a iz kojih se prema stavu žalioca, može izvući zaključak o statusu optuženog Džananovića kao upravnika, ovo vijeće nalazi svrsishodnim istaći, odnosno dati osvrt na vrijednost ovih dokaza s obzirom da se u slučaju dokazivanja činjenica u nekom predmetu na temelju presuda radi o posrednom utvrđivanju činjenica putem isprava.

39. Naime, pravnosnažna presuda može se koristiti kao dokaz u drugom krivičnom postupku. Međutim, njezinim čitanjem može se neposredno dokazati samo da je tadašnji raspravni sud imao određeno uvjerenje, da se svjedok ili optuženik prije izjasnio na određeni način, da se nešto dogodilo određenog dana ili da je djelo počinjeno na određeni način. Riječ je o dokazu ispravom koji ima istu dokaznu snagu kao i drugi dokazi i mora se podvrgnuti svim pravilima dokazivanja koja garantuju pravičan krivični postupak. Činjenice koje je utvrdio sud u izreci pravnosnažne presude ne mogu se u drugom krivičnom postupku unaprijed smatrati utvrđenima, već ih raspravni sud mora utvrditi u tom postupku. Činjenična utvrđenja iz pravnosnažne presude ne smiju se na novoj raspravi preuzeti bez preispitivanja njihove tačnosti, a dužnost suda je da utvrdi potpuno i tačno činjenično stanje. Sud ne smije odbiti zahtjeve odbrane o provjeri tih činjenica odnosno uskratiti im pravo na osporavanje činjenica iz izreke presude na temelju argumenta da je riječ o izreci pravnosnažne presude. Šta više, ako procesni učesnik prigovara tačnosti činjenica iz pravnosnažne presude, raspravni sud mora ispitati jesu li prigovori prema njegovom shvatanju primjereni da dovedu u pitanje njihovu tačnost, a kojim kriterijima se evidentno rukovalo i prvostepeno vijeće u ovom predmetu, pravilno nalazeći da se iz istih van svake razumne sumnje nije mogao izvesti zaključak da je optuženi Senad Džananović pojedinačne inkriminacije počinio kao *de facto* i *de iure* upravnik zatočeničkih objekata, niti optuženi Edin Gadžo u svojstvu njegovog zamjenika, a koji su se nalazili u podrumskim prostorijama stambene zgrade na Alipašinom Polju "B" faza u ulici Trg ZAVNOBIH-a broj 27. i 21, te kafea "Borsalino" i mesnice "Pešter"

40. Slijedom navedenog, apelaciono vijeće nalazi da žalbom tužioca nije osnovano ukazano da je pobijana presuda nepravilna i nezakonita u dijelu odluke o neprihvatanju koncepta UZP-a, kao i statusa optuženog Senada Džananovića, odnosno optuženog Edina Gadže a kako je to bilo postavljeno u optužnici.

OSNOVI ZA ŽALBU PREMA ČLANU 299. ZKP BiH: POGREŠNO ILI NEPOTPUNO UTVRĐENO ČINJENIČNO STANJE

41. Prije davanja odgovora na žalbene prigovore tužioca kojima se osporavaju zaključci prvostepenog vijeća u pogledu pojedinačnih inkriminacija koje su optužnicom stavljene na teret optuženom Senadu Džananoviću, ovo vijeće će iz razloga preglednosti i izbjegavanja ponavljanja argumentacije, ovom presudom izvršiti grupisanje pojedinačnih osporavanih oslobađajućih tačaka rukovodeći se oblikom odgovornosti, odnosno koncepcijom opisa njegovih radnji iz kojih bi proizlazila njegova komandna ili pak individualna odgovornost.

42. Naime, uzimajući u obzir da i prema stavu ovoga vijeća, tužilac nije uspio dokazati status optuženog Džananovića kao *de iure i de facto* upravnika zatočeničkih objekata, a o čemu je već zauzet stav u prethodnom dijelu obrazloženja ove presude, ovo vijeće nalazi svrsishodnim prigovore tužioca kojima se osporavaju zaključci pobijane presude u odnosu na pojedinačne inkriminacije, a koje su opisane kroz radnje preduzete u svojstvu nadređene osobe i to kroz omogućavanje, naređivanje, saglašavanje i dozvoljavanje drugim vojnicima i trećim licima da tuku zatvorenike, dati kroz jedinstveno obrazloženje, odnosno u okviru istog podoosnova. S tim u vezi, vijeće je kao takve prepoznalo tačke I 2j, I 2j-1, I-2j-2, I 2j-3, I 2j-4, I 2j-5, I 2j-6, I 4, I 2o1 do I 2o5 i I 2t.

TAČKE I 2j, I 2j-1, I-2j-2, I 2j-3, I 2j-4, I 2j-5, I 2j-6, I 4, I 2o1 do I 2o5 i I 2t.

OSLOBAĐAJUĆEG DIJELA PRVOSTEPENE PRESUDE

43. Osporavajući zaključake prvostepene presude u pogledu inkriminacija I 2j, I 2j-1, I-2j-2, I 2j-3, I 2j-4, I 2j-5, I 2j-6 u žalbi tužioca se navodi kako se optuženi Džananović teretio da je u periodu od maja do jula 1992. god "...omogućavao i dozvolio njemu poznatim vojnicima i trećim licima da fizički i psihički zlostavljaju zatočene civile Kostu Kosovića..." tako da im je omogućavao i dozvolio nesmetan ulaz u zatočeničke prostorije i pristup zatočenicima, a kako je opisano od tačke 1 do 6 optužnice. S tim u vezi tužilac navodi da nije sporno da se ove radnje optuženom stavljaju na teret kao licu koje je *de facto i de iure* upravljalo navedenim objektima, što je dokazano naprijed navedenim dokazima. Bez obzira na navedeno, prema stavu tužioca za zaključak da je optuženi Džananović omogućavao i dozvoljavao njemu poznatim licima i vojnicima da zlostavljaju zatvorenike, na način da im je omogućavao i dozvolio nesmetan ulaz, nije ni potrebno dokazati da je optuženi Džananović bio upravnik zatvora, jer navedenu radnju može počinuti i lice koje nije upravnik već stražar u zatočeničkom objektu koji pušta lica u objekat a što ni sudu nije bilo sporno. Dakle, osporavajući zaključke pobijane presude u odnosu na

ove tačke optužnice tužilac navodi kako ostaje nejasno iz kojeg je razloga Džananović oslobođen. Nadalje, kada je u pitanju ovaj dio oslobađajućeg dijela presude, tužilac takođe ističe da ostaje nejasno da li je sud uopšte odlučio o tački J1 koja sadrži opis povreda koje su posebno pretrpili Jovančić Petar, Ilić Dragan i Damjan Šerbedžija. Naime, a prema stavu tužioca, i izreka pobijane presude ne sadrži uopšte posljedice opisane u tački J1, te je zaključak da prvostepeni sud nije ni odlučio o tački J1. U tom smislu, tužilac se pozvao na niz materijalnih dokaza, te iskaze svjedoka Petra Jovančića, dr Rožajca, Koste Kosovića, Mirka Popare i Čabak Branka iz kojih proizlaze činjenice o opisanim posljedicama po ova oštećena lica navedena u ovoj tački optužnice.

44. Nadalje, tužilac je na istovjetan način osporio i utvrđenja u odnosu na **tačku I-4** nalazeći da odgovornost optuženog Džananović za navedene inkriminacije ne može biti isključena, jer je ove radnje on mogao počiniti i kao stražar u zatočeničkim objektima, a ne samo u statusu *de facto i de iure* status upravnika, što je prema tužiocu takođe dokazano. Naime, prema stavu tužioca njegove radnje su se ogledale u omogućavanju i dozvoljavanju drugim vojnicima i trećim licima da tuku zatvorenike, a u tom smislu tužilac je ukazao na određeni broj svjedoka-oštećenih koji su posvjedočili da je upravo Džananović bio lice koje je dovodilo i druge vojnike i treća lica da bi ih tukli a o čemu je posebno govorio svjedok Kosta Kosović. Takođe, prema stavu tužioca i u ovom dijelu je izostalo obrazloženje razloga zbog čega je Džananović oslobođen i za ove radnje opisane pod ovom tačkom optužnice, zbog čega presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama.

45. Kada su u pitanju radnje opisane pod tačkama **I 2o1 do I 2o5**, tužilac navodi da je istim optuženom Džananoviću stavljeno na teret da je u periodu od maja do kraja jula 1992. god, naredio, podržao, dozvolio, omogućio i saglasio se da se izgladnjeli i izmučeni zatočenici, među kojima i Dragan Ilić sa slomljenom rukom, Ignjat Radović, Veljko Radović, Radomir Radović, Milenko Starović, Dragan Čarapić, Milomir Radović, svjedok D, Saša Đurković izvode iz zatočeničke prostorije i odvođe na teške i po život opasne prinudne radove, s tim da se tačka 2 o1 odnosi na oštećene Ignjata Radovića, Veljka Radovića, Radomira Radovića, Milenka Starovića i Dragana Čarapića kojima se gubi trag, izlaganje smrtnoj opasnosti Milomira Radovića, Ljube Ivanovića i još 2-3 zatočenika (tačka 2 o2), izlaganje smrtnoj opasnosti više zatočenika prilikom čega je ranjen Radomir Radović (tačka 2 o4), te *de facto* radnje mučenja na radovima (tačka 2 o3), a posebno u odnosu na Kostu Kosovića (tačka 2 o5). Prema žalbi tužioca prvostepeni sud jeste analizirao iskaze svjedoka (paragraf 960 do 968 pobijane presude) i utvrdio postojanje

djela na način naveden u optužnici, ali je izostalo obrazloženje za ovaj oslobađajući dio presude, odnosno zbog čega je optuženi Džananović oslobođen po ovoj tački, te presuda kao i u odnosu na cijelu tačku J ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama.

46. Konačno kada je u pitanju tačka I 2t optužnice tužilac navodi da sud u odnosu na ovu tačku nije cijenio niz dokaza, i to svjedoka F, uloženu izjavu preminulog Čabar Branka (dokaz TD 3) koja je pročitana na glavnom pretresu, a koji je između ostalog rekao da je vidio kada su dotjerali Draška Vukosava koji je već bio pretučen, kao i da je s njima boravio sat i po da bi po njega došli Kimun i njegovi pratioci i tom prilikom su rekli: „*idemo sa njim ribe hraniti*“. Prema tužiocu dolazak oštećenog Vukosava potvrdio je i svjedok F, koji je izjavio da tu Vukosav nije osvanuo. Odveden je. Sve navedeno je potvrdio i svjedok Mirko Popara na pretresu 12.11.2019. god-potvrđuje da je pretučen, tu noć su ga odveli vani i ono što je on znao jeste da je ubijen i bačen u Miljacku. Konačno, tužilac se pozvao i na iskaz svjedoka Vukosav Angeline, supruge oštećenog, koja je rekla da su joj supruga 12.06.1992. god. odveli Budimlić Muhamed, Jasmin Prolić i Imamović Mirsad. Prvo u „Sunce“, da bi isti potom bio prebačen u Poljoopskrbu, što su joj rekli sami zatočenici, pa u Viktor Bujanj i konačno u Borsalino kod Kruške. O njemu su joj pričali ljudi koji su bili s njim, kao što je Mirko Popara i dr.. Takođe, prema njenim navodima pričali su joj da su Draška uveče povelili Senad i taj Samir i stražari su pitali kuda ga vodite, a oni su rekli da nahrane s njim ribe. A to se desilo u Borsalinu. Pričali su joj ti ljudi da su im se ovi hvalili kako su mu pucali u noge i da kada je pao da su ga zaklali i bacili u Miljacku, a to su bili Džananović Senad i Gadžo Amir ili Samir zv. Kimun. Ova svjedokinja je istakla da su ga u Borsalinu tukli i maltretirali i da ona ima sliku njegovu na kojoj se vidi da je sav crn od batina i da je ona saslušavana u Beogradu u Ambasadi BiH, te da je imala i isječak iz novina, dok je snimak uzela 97/98 godine od SRNA-e na Palama, a na snimku se vidio leš za koji se poslije ispostavilo da je njen suprug, te je dodala da je njegov leš pronađen na groblju Lav. Takođe, ustvrdila je da su s njenim suprugom u Borsalinu bili Mirko Popara i Zoran Marković i da kada ga je tražila da joj se javio Mirko i rekao joj da je bio s njenim mužem u Borsalinu i da sve zna ko ga je odveo i ko ga je ubio. Konačno, tužilac se pozvao i na dokaz T 199-pribavljen od supruge oštećenog Vukosava, primjerak novina Ekstra magazin koji dokazuje smrt oštećenog i da se vezuje upravo za pripadnike Specijalne jedinice Jusufa Prazine, ta da su Vukosava iz Borsalina odveli u smrt „Senad Gadžo-Kimun“ i Samir Džananović-Bubalo“. Dakle, prema stavu tužioca iz navedenih dokaza proizlazi da je Vukosav zadnji put viđen živ u zatočeničkom objektu u ul Trg Zavnobih-a,

kojim je upravljao Džananović te je izveden iz njega s namjerom da bude ubijen, pa je nejasno kako je oslobođen.

47. Apelaciono vijeće je razmatrajući žalbene prigovore tužioca koji ukazuju da je činjenično stanje iz pobijane presude, a u odnosu na naprijed navedene tačke, pogrešno i nepotpuno utvrđeno, nakon detaljne analize sadržaja pobijane presude i izvršenog uvida u spis predmeta, došlo do zaključka da se radi o neutemljenim tvrdnjama.

48. Kao što je ispravno navedeno u pobijanoj presudi, vijeće se u okviru obrazloženja oslobađajućeg dijela presude nije detaljnije upuštalo u ispitivanje postojanja opštih elemenata krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva, s obzirom da vijeće nije našlo dokazanim da je optuženi Džananović počinio navedene pojedinačne inkriminacije koje su mu ovim tačkama stavljene na teret.

49. Nasuprot žalbenim navodima tužioca, ispravno se navodi u pobijanoj presudi da iz provedenih dokaza vijeće nije moglo utvrditi da je optuženi izvršilac opisanih radnji imajući u vidu da optuženi nije imao ni *de iure* ni *de facto* ovlasti upravnika zatočeničkih objekata, a iz kojeg statusa bi se eventualno mogla crpiti njegova odgovornost u smislu da je naređivao, omogućavao, dozvoljavao ili pak se saglašavao da njemu poznati vojnici i treća lica fizički i psihički zlostavljaju zatočenike, a neke čak i ubiju, odnosno da ih izvedu iz zatočeničkih objekata i odvedu na teške i po život opasne prinudne radove na lokalitete gdje su bili izloženi smrtnoj opasnosti i fizičkom i psihičkom zlostavljanju, a koji događaji ni po stavu ovoga vijeća nisu sporni.

50. U vezi navoda tužioca da sve i da nije utvrđen njegov status upravnika ne oslobađa istog od odgovornosti s obzirom da opisane radnje može počiniti i stražar, apelaciono vijeće ukazuje da žalilac tezu o odgovornosti optuženog bezrazložno proširuje i na status stražara i elaborira je kroz isti. Naime, ako se pravilno analizira pobijana presuda u smislu statusa odnosno ovlaštenja optuženog Džananovića, izvlači se zaključak da u odnosu na optuženog ne samo nije utvrđen status upravnika, nego nije utvrđen ni status stražara u zatočeničkim objektima, pa je odgovornost istog isključivo mogla biti posmatrana sa aspekta individualne odgovornosti, i to kao pripadnika štaba TO Stela, a što prihvata i ovo vijeće. Naime, ako se detaljno izanaliziraju izvedeni dokazi iz istih se ne može izvući zaključak o bilo kakvom jasnom ustroju ovih zatočeničkih objekata, odnosno postojanju funkcija upravnika, šefa smjene, stražara ili drugog osoblja. Dakle, tačno je da se u pojedinim situacijama može govoriti i o odgovornosti stražara, ali u konkretnom slučaju optuženi Senad Džananović s obzirom na jedino utvrđeni status pripadnika štaba TO Stela

nije imao nikakve odgovornosti u vezi radnji trećih lica, pa se njegova odgovornost isključivo mogla cijeliti kroz konkretne izvršilačke, odnosno saučsničke radnje koje je preduzeo kao pripadnik pomenute jedinice, a nikako kroz naredbodavnu funkciju odnosno komandnu odgovornost.

51. Naime, u pobijanoj presudi je na osnovu dokaza zaista utvrđeno da je optuženi vrlo često(vjerovatno i najduže) boravio u zatočeničkim objektima na Alipašinom polju, te da je za razliku od drugih lica(vojnika pa i civila) koja su tu dolazila iskazao posebnu brutalnost prema zatočenicima, odnosno da je imao određenu ulogu u funkcionisanju zatočeničkih objekata, ali sve to i prema ocjeni apelacionog vijeća, posmatrano u kontekstu cjelokupnih opštih okolnosti koji su vladali na inkriminisanom području ali i u zatočeničkim objektima i ovlaštenja drugih lica, prvenstveno Jusufa Juke Prazine, a posebno Samira Kahvedžića Kruške, za koga je velika većina svjedoka istakla da je bio „*bog i batina*“ na tom području, te da „*niko ništa nje mogao niti je smio uraditi bez znarja Juke i Kruške*“, ne ukazuje da je optuženi te poslove obavljao u funkciji *de facto*, a posebno ne *de iure* upravnika, na temelju kojih utvrđenja bi se i mogla razmatrati njegova odgovornost i za nezakonito postupanje trećih lica.

52. Takođe, ispravno se navodi u pobijanoj presudi, da je određeni broj svjedoka i to Milenko Višnjavac, Mirko Popara, Saša Đurković, Kosta Kosović ukazao na optuženog Džananovića kao „glavnog“ u zatvoru, ali imajući u vidu da nije izveden niti jedan relevantan materijalni dokaz na osnovu kojega je prvostepeno vijeće moglo utvrditi da je optuženi faktički bio upravnik zatočeničkih objekata, status optuženog se nije mogao van razumne sumnje utvrditi samo na osnovu iskaza pojedinih svjedoka, posebno što je postojao i određeni broj svjedoka-oštećenih koji su ukazivali na druga lica kao osobe nadležne za funkcionisanje zatočeničkih objekata(Samir Kahvedžić Kruško, Nijaz Šanta, Zaim Arnautović, Brzika Paja, Marko Trogrlić i dr).

53. Dakle, kada se sve naprijed navedeno dovede u vezu sa kriterijima ko može biti odgovoran i za nezakonito postupanje trećih lica, jasno je da to zbog neispunjenja navedenih kriterija (*de iure* ili *de facto* upravnika, odnosno uspostavljeni odnos nadređeni-podređeni) ne može biti optuženi Senad Džananović, jer na osnovu provedenih dokaza on nije taj koji je imao ovlasti i moć da omogući, saglasi se, dozvoli ili konačno naredi njemu podređenim pripadnicima štaba TO Stela ili drugim licima da nešto učine ili ne učine. Stoga apelaciono vijeće smatra da je u pobijanoj presudi ispravno utvrđeno da optuženi Senad Džananović nije krivično odgovoran za radnje opisane I 2j, I 2j-1, I-2j-2, I 2j-3, I 2j-4,

I 2j-5, I 2j-6, I 4, I 2o1 do I 2o5 i I 2t oslobađajućeg dijela izreke presude, jer kako se ispravno navodi isti, a s obzirom da nije utvrđen njegov status bilo upravnika bilo stražara u zatočeničkim objektima, nije bio dužan da odgovara za evidentni nastanak zabranjenih posljedica po oštećene, a koje su rezultat radnji trećih lica.

54. Konačno kada je u pitanju prigovor tužioca da je pobijanom presudom propušteno odlučiti o tački j1, odnosno da ista nije ni obuhvaćena izrekom, niti obrazloženje presude sadrži razloge o činjeničnom opisu pomenute tačke, ovo vijeće iste ne nalazi osnovanim.

55. Prije svega, vijeće će istaći da je sud obavezan da izrekom presude odluči o optužnici u cjelini, jer je presuđena stvar (res iudicata) samo ono što je sadržano u izreci presude. U suprotnom radilo bi se o bitnoj povredi odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka h) ZKP BiH.

56. Da je sud izrekom prvostepene presude u cijelosti riješio predmet optužnice, kao i da obrazloženje iste sadrži razloge koji se tiču činjeničnog opisa pomenute tačke optužnice, vidi se iz zaključaka presude sadržanih na strani 18 izreke, odnosno stranama od 238 do 243. obrazloženja iste. Naime, ako se pogleda sadržaj označenih stranica pobijane presude, izvodi se nesumnjiv zaključak da pobijana presuda ne sadrži bilo kakva propust kako ističe optužba, s obzirom da je evidentno da je pobijanom presudom u cijelosti riješen predmet optužbe, pa i o činjeničnom opisu tačke j1 i to način da je u tom dijelu donesena odluka kojom se u odnosu na konkretan krivičnopravni događaj, stavljen na teret optuženom Senadu Džananoviću optužba odbija, a shodno odredbi člana 283. tačka d) ZKP BiH, dok je u odnosu na razloge kojima se rukovalo vijeće prilikom obrazlaganja ovakve svoje odluke dato detaljno obrazloženje od stranice 283. do 243. pobijane presude.

57. Dakle, prvostepeno vijeće je izrekom pobijane presude obuhvatilo sve događaje odnosno sve činjeničnopravne opise sadržane u optužnici, dajući odgovarajuća obrazloženja u pravcu odluka kojima se rukovalo koje događaje je našlo dokazanim, odnosno nedokazanim, kao i u odnosu na koje događaje je valjalo donijeti odluku na osnovu odredbi člana 283. tačka d) ZKP BiH, a shodno kojoj je u odnosu na konkretnu tačku optužnice i postupilo.

TAČKA I-2s. OSLOBAĐAJUĆEG DIJELA PRVOSTEPENE PRESUDE

58. Prvostepenom presudom je u smislu odredbe člana 284. tačka c. ZKP BiH, a uslijed nedokazanosti da je optuženi Senad Džananović tokom noći 26/27.06.1992. godine nakon što je u zatočeničke prostorije doveden nezakonito uhapšeni svjedok „F“, zajedno sa više njemu poznatih osoba, u namjeri nanošenja snažnih tjelesnih i duševnih bolova, jako tukao navedenog civila rukama i nogama po glavi i drugim dijelovima tijela, a nakon toga su mu svezali ruke na leđa i obukli ludačku košulju i udarali ga lopatom po tijelu, od čega je bio sav modar i krvav, slomivši mu četiri rebra, lakatnu kost i nadlanicu, nakon čega ga zatvara u zatočeničke prostorije, optuženi je oslobođen od optužbe da je radnjama opisanim u ovoj tački izreke presude počinio krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 173. stav 1. tačka c) KZ BiH.

59. Oспорavajući utvrđenje prvostepene presude u pogledu ove konkretne inkriminacije tužilac se pozvao na iskaz svjedoka „F“ koji je svjedočio na ove okolnosti, navodeći kako je svjedok naveo cijeli niz važnih činjenica na osnovu kojih je proizlazila odgovornost optuženog za počinjenje radnje koja mu je ovom tačkom bila stavljena na teret, a koje činjenice sudeće vijeće nije pravilno uzelo u obzir, odnosno samo je konstatovalo kako je iskaz ovog svjedoka nekonzistentan u pogledu navedenih činjenica, što po mišljenju tužioca nije tačno. Tužilac smatra kako je sudeće vijeće učinilo propust time što je dalo preveliki značaj omašci svjedoka u smislu lokacije zatočeničkog objekta (da li se radilo o Trgu ZAVNOBiH-a na broj 21 ili broju 27), a što bi, da je postupljeno drugačije, sasvim sigurno dovelo do zaključaka o postojanju odgovornosti optuženog u pogledu ove inkriminacije.

60. Apelaciono vijeće je razmatrajući žalbene prigovore tužioca, koji ukazuju da je činjenično stanje iz pobijane presude pogrešno i nepotpuno utvrđeno, detaljnom analizom sadržaja pobijane presude, te nakon izvršenog uvida u spis predmeta, došlo do zaključka da se radi o neutemeljenim tvrdnjama. Ovo Vijeće takođe nalazi da je činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno i da pobijana presuda sadrži valjane i prihvatljive razloge o svim odlučnim činjenicama na osnovu kojih je donesena odluka kojom se optuženi Senad Džananović oslobodila od optužbe za ovu inkriminaciju.

61. Naime, prilikom ocjene dokaza, odnosno iskaza svjedoka „F“, koji iskaz je ujedno i jedini dokaz optužbe izveden na okolnosti ove tačke, prvostepeno vijeće je, prema mišljenju apelacionog vijeća, pravilno primijenilo princip *in dubio pro reo*, iz razloga što su utvrđene očigledne nesaglasnosti u iskazima svjedoka, koji je ujedno oštećeni i

očevidac zločina. Stoga i ovo Vijeće nalazi da učešće optuženog Senada Džananovića u inkriminiranim radnjama nije dokazano isključujući svaku razumnu sumnju.

62. Pretpostavka nevinosti je jedan od temeljnih principa krivičnog prava. U vezi sa ovom prezumpcijom je i uslov da tužilac mora dokazati postojanje svih radnji kojima se ostvaruju bitna obilježja krivičnog djela, isključujući svaku razumnu sumnju u njihovo postojanje.

63. Apelaciono vijeće smatra da je prvostepeno vijeće, uočilo problem nedosljednosti iskaza datih u istrazi i na glavnom pretresu, upotrijebilo pravilne standarde u cilju ocjene vjerodostojnosti tog svjedoka.

64. Ono što za tužioca ne predstavlja nedosljednosti u svjedočenju svjedoka „F“, po shvatanju ovog vijeća, isto predstavljaju krupne i značajne nedosljednosti, koje pobijana presuda izlaže na stranici 215. i 216. svojih razloga, pa nakon ocjene uočenih nekonzistentnosti, presuda na korektan način finalizuje svoju analizu zaključkom zašto smatra dokaze o identifikaciji optuženog nedovoljnim da se zadovolji standard izvan razumne sumnje u pogledu krivice optuženog, a u odnosu na ovu tačku optužnice.

65. Naime, komparacijom iskaza pomenutog svjedoka datog u istrazi sa onim što je iznosio na glavnom pretresu, stiče se opšti dojam da svjedok nije siguran u pogledu identiteta optuženog, što prvostepena presuda vrlo jasno izlaže. Svjedok „F“, pojašnjavajući nedorečenosti u iskazu datom u istrazi u pogledu identiteta optuženog, na glavnom pretresu govori da je pojedine okolnosti smatrao nebitnim, ali i po stavu ovoga vijeća to objašnjenje se ukazuje neracionalnim, posebno zbog činjenice da je navodno čak i prilikom lišenja slobode, a nakon što je njegova supruga saznala za ime optuženog (pročitala sa akreditacija lica koja su joj lišila slobode), imao saznanja o identitetu optuženog. Dakle, radi se u krupnoj nedosljednosti, odnosno nesigurnosti u iskazu svjedoka „F“ što sve prvostepena presuda pravilno primjećuje.

66. Kada su u pitanju navodi žalbe optužbe, da se pomenuti svjedok samo zabunio u pogledu adrese zatočeničkog objekta, vijeće napominje kako sličnost u broju objekta u koji je odveden ne može biti zanemaren. To pogotovo iz razloga što iz samih dokaza, odnosno iskaza drugih svjedoka-oštećenih ne proizlazi prisustvo oštećenog na inkriminirajućoj adresi, a što je bilo od odlučne važnosti za eventualno relativiziranje te njegove navodne omaške, a što je u svakom slučaju bila obaveza tužioca da i u tom pogledu izvede dokaze.

67. Apelaciono vijeće je prilikom donošenja ove odluke posebno cijenilo da je sasvim razumljivo da se svjedok ne može sjetiti svih pojedinosti u odnosu na konkretan događaj, s obzirom na vremensku distancu, odnosno, protek vremena od kada se događaj desio do dana svjedočenja. Ovo Vijeće također prihvata da sposobnost percepcije i pamćenja svakog svjedoka o sporednim detaljima vezanim za događaj varira, a posebno iz razloga što je ovaj svjedok ujedno i oštećeni, koja je evidentno preživio izuzetno traumatično iskustvo. Međutim, ovo Vijeće nalazi da u konkretnom slučaju razlike u iskazima nisu samo u pojedinostima, što bi u nekim slučajevima moglo biti opravdano, nego su iskazi različiti u bitnim i odlučujućim dijelovima posebno u odnosu na one koji se tiču same identifikacije počinioca prilikom lišenja slobode kojega u fazi istrage uopšte ne spominje, a na glavnom pretresu nedorečeno opisuje lokacije zatočenja, i samim tim dovodi u ozbiljnu sumnju krivnju optuženog.

68. Stoga, apelaciono vijeće zaključuje da je prvostepeno vijeće pravilno utvrdilo da činjenice koje se odnose na lišenje slobode oštećenog i njegovo premlaćivanje od optuženog, nisu sa sigurnošću utvrđene na osnovu iskaza navedenog svjedoka, nego iz istih proizilazi samo mogućnost, odnosno određen stepen vjerovatnoće o dešavanjima od lica opisan u optužnici, a što nije dostatno, shodno principu *in dubio pro reo*.

69. Dakle, na osnovu ovakvog iskaza, koji ni direktno ni indirektno nije potkrijepljen niti jednim drugim dokazom, sud nije mogao, ni kroz kontekst utvrđenih čestih i brutalnih postupanja optuženog prema većem broju oštećenih, pouzdano utvrditi da je optuženi Senad Džananović počinio krivično djelo ove tačke optužnice na način, mjesta i vremena kako mu se to stavlja na teret, pa je prvostepeno vijeće primjenom načela *in dubio pro reo* donijelo pravilnu i na zakonu utemeljenu odluku i optuženog oslobodilo od optužbe.

TAČKA I-2gg OSLOBAĐAJUĆEG DIJELA PRVOSTEPENE PRESUDE

70. Ovom tačkom činjeničnog utvrđenja prvostepene presude optuženi je oslobođen od optužbi da je nakon što je u zatočenički objekat bivše samoposluge „Mali Konzum“ doveo NN lice, isto izveo u prostoriju na spratu i zajedno sa njemu poznatim licima, tukao ga i to tvrdim predmetima i lancima od kojih je ovo lice trpilo nepodnošljive bolove i jaukalo, nakon čega je utihnulo i prestalo davati znakove života

71. Tužilac smatra da sudeće vijeće u odnosu na ovu tačku nije u dovoljnoj mjeri cijenilo iskaz Milenka Višnjevca koji je na glavnom pretresu opisao izvođenje ovog lica iz podruma i njegovu tuču od strane više lica, a što je još detaljnije opisao u svom iskazu

datom u istrazi, i to da je čuo glas optuženog Džananovića, kao i jauke oštećenog koji je ubrzo utihnuo, nakon čega se optuženi pojavio u podrumu i počeo vrištati govoreći im „...eno vam ga gore leži...“. Tužilac smatra da su sve činjenice na koje je svjedočio svjedok Milenko Višnjevac morale biti prihvaćene i pravilno cijenjene od strane sudećeg vijeća kao odlučujuće za donošenje odluke o odgovornosti optuženog za iste, čime bi u cjelosti bili ostvareni elementi krivičnog djela za koje se optuženi tereti.

72. Međutim, nasuprot tvrdnjama žalbe tužioca, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud, u ovom dijelu pobijane presude, potpuno i pravilno utvrdio sve relevantne činjenice za odlučivanje u predmetnoj krivičnopravnoj stvari. Prvostepeni sud je u potpunosti postupio u skladu sa odredbom člana 281. stav 2. ZKP-a BiH i savjesno cijenio iskaz pomenutog svjedoka dovodeći ga u vezu sa iskazom svjedoka Koste Kosovića koji je svjedočio na istovjetne okolnosti, kao i okolnosti koje su vladale u zatočeničkom objektu u kojemu su se nalazili svjedoci i na osnovu takve ocjene izveo zaključak o svim činjenicama bitnim za pravilno razjašnjenje spornih pitanja, a prvenstveno o pitanjima koja potencira žalba.

73. Apelaciono vijeće, kao i prvostepeno, ne spori da je oštećeno NN lice pretučeno od strane više lica kao i da je isto podlegelo usljed tih batina koje su prema njemu preduzela pojedina lica, međutim ono što je bilo sporno i što je valjalo razriješiti u ovom predmetu jeste da li se predmetna radnja mogla dovesti u objektivnu vezu sa optuženim Džananovićem.

74. Naime, ako se uzme u obzir činjenica da su na navedene okolnosti svjedočila samo dva svjedoka, i to Kosta Kosović i Milenko Višnjevac, a koji pored toga nisu bili direktni očevici događaja, već su svoje svjedočenje zasnovali na onome što su čuli, odnosno onome što su pretpostavljali s obzirom na tok događaja, ne može se sa sigurnošću izvesti zaključak o ispunjenosti bitnih obilježja ovog djela. Naime, apelaciono vijeće prihvata činjenicu da je na inkriminisanim mjestu (sprat iznad zatočeničkog objekta) bio optuženi, kao i da im se isti obratio riječima vičući na njih nakon spornog događaja, ali pomenuti svjedoci u smislu konkretnih radnji, optuženog ne smještaju jasno u opis radnji datih u ovoj tački optužnice. Da je to tako, proizlazi iz same činjenice da ni sam svjedok Milenko Višnjevac, na čiji iskaz se žalba poziva, nesumnjivo govori kako mu nije poznato ko je tukao oštećeno NN lice, a sama činjenica da se optuženi nakon što je utihnuo oštećeni pojavio kod njih u zatočeničkim prostorijama, ne predstavlja realnu podlogu da je upravo

optuženi učestvovao u premlaćivanju oštećenog, bez obzira i na njegove riječi koje im je uputio.

75. Kada se navedenom doda iskaz svjedoka Koste Kosovića koji čak u vrijeme kritičnog događaja optuženog smješta na sasvim drugu lokaciju (u tom momentu optuženi tukao oštećenog Branka Rokvića u podrumskim prostorijama), iskaz svjedoka Milenka Višnjevca ostaje jedini na temelju koga se gradila teza o odgovornosti optuženog. S tim u vezi bitno je još jednom naglasiti da se radilo o posrednom svjedoku, kod koga je kao i kod ostalih zatvorenih osoba postojala izvjesna doza straha zbog ponašanja optuženog i drugih osoba , koje su se ogledala u izvođenju pojedinih osoba i njihovom premlaćivanju, te opštih okolnosti koje su vladale na području Alipašino polja, zbog čega apelaciono vijeće nalazi, a kako to pravilno zaključuje i pretresno vijeće u paragrafu 1034. pobijane presude, da ovi iskazi nisu takve dokazne snage kojima je bilo moguće dokazati osnovanost navoda iz činjeničnog opisa radnji ove tačke optužnice.

76. Prema tome, imajući u vidu da žalbom tužioca nisu osnovano dovedena u sumnju utvrđenja prvostepenog vijeća, jasno proizilazi da je prvostepeni sud pravilno postupio kada je temeljem odredbe člana 284. stav 1. tačka c) ZKP-a BiH, optuženog Senada Džananovića oslobodio od optužbe i u odnosu na ovu tačku optužnice.

TAČKA I-5 OSLOBAĐAJUĆEG DIJELA PRVOSTEPENE PRESUDE

77. Predmetnom tačkom pobijane presude optuženi Senad Džananović oslobođen je od optužbe da je u inkriminisanom periodu na području Aliapišnog polja ispred ambualnte izvadio pištolj ispalio jedan metak u svjedoka „G“, nanijevši mu prostrijelnu ranu u predjelu desnog ramena, na šta je optuženi rekao: *„Još sam jednog Srbina sredio“* ..

78. Tužilac u žalbi ističe da obrazloženje u odnosu na ovu tačku ne ispunjava uslove savjesne ocjene dokaza s obzirom da se u pobijanoj presudi samo parafrazira završna riječi , bez davanja bilo kakvog osvrta na vjerodostojnost iskaza svjedoka „G“, a koji je prema stavu optužbe u potpunosti bio jasan i koncizan. Dakle, prema stavu tužioca radi se o jednom vjerodostojnom iskazu svjedoka koji nije imao nikakvog razloga da neosnovano tereti optuženog Džananovića, posebno ne zbog činjenice što ovaj svjedok i dalje živi u mjestu u kojemu živi i optuženi.

79. Naime, prilikom ocjene dokaza, odnosno iskaza svjedoka „G“, koji iskaz je ujedno i jedini dokaz optužbe koji tereti optuženog za predmetnu inkriminaciju, prvostepeno vijeće

je, prema mišljenju apelacionog vijeća, iako uz neuobičajeno sumarno obrazloženje, pravilno primijenilo princip *in dubio pro reo*. Ovo iz razloga što iskaz pomenutog svjedoka, nije potkrijepljen iskazom drugog svjedoka, niti materijalnim dokazom, te da kao takav nije bio ni provjerljiv, a što je bilo evidentno i od ključne važnosti s obzirom da se radilo o iskazu svjedoka/oštećenog. Takođe valja naglasiti da bi se iskazom samo jednog svjedoka (u konkretnom slučaju svjedoka „G“) utvrdila krivična odgovornost za ovako teško krivično djelo koje se optuženom stavlja na teret, potrebno je da taj iskaz bude posve logičan i racionalan, i da ne ostavlja nikakvu sumnju da se događaj desio na opisani način, što ovaj iskaz i po stavu ovoga vijeća, to nije bio. Stoga i ovo Vijeće nalazi da učešće optuženog Senada Džananovića u inkriminiranim radnjama nije dokazano isključujući svaku razumnu sumnju.

80. Analizirajući, kako je to navedeno, sažeto obrazloženje pobijane presude u granicama žalbenih prigovora optužbe, ovo vijeće primjećuje da je intencija ovakvog obrazloženja bila da se čak ni iz identičnosti radnji, oštećenih, vremenskog konteksta, mjesta izvršenja nije mogao izvući zaključak da se upravo radilo o optuženom kao počinocu ove inkriminacije, bez obzira na tvrdnju svjedoka/oštećenog „G“. Naime, i po stavu ovoga vijeća, a uzimajući u obzir utvrđeno brutalno i surovo ponašanje optuženog u većem broju inkriminacija, *a priori*, nije značilo da se radilo o postupanju optuženog i u odnosu na ovu inkriminaciju, a što je sve za posljedicu dovelo do ovakvog obima obrazloženja pretresnog vijeća. To pogotovo iz razloga što iz samih dokaza nedvojbeno proizlazi da je na konkretnom lokalitetu boravio veći broj vojnika, ali i civila koji su na direktnan ili indirektnan način preduzimali nezakonite radnje, u pravilu prema građanima srpske nacionalnosti, što sve podržava tezu da se u konkretnom slučaju i nije moralo raditi o optuženom kao počinocu predmetne inkriminacije..

81. I pored posebnog senzibiliteta u odnosu na ranjavanje koje je ovaj svjedok doživio i koje je ostavilo posljedice na njegovo zdravlje, kao i razumno iskazani strah, ovo vijeće nije moglo steći potrebnu dokaznu uvjerljivost da se upravo radilo o optuženom kao licu koje je izvršilo predmetnu radnju.

TAČKA I-6 OSLOBAĐAJUĆEG DIJELA PRVOSTEPENE PRESUDE

82. Predmetnom tačkom pobijane presude optuženi Senad Džananović je oslobođen od optužbe da je na način поближе opisan u izreci relevantnog dijela presude, nakon što je izvjesni Senad Kapara lišio života Radomira Gojkovića i Stanu Šehovac, zajedno sa drugih 15-tak naoružanih vojnika pucao u Slobodana Samardžića na platou ispred MZ, u namjeri

da ga liši života i istom nanio smrtne povrede, a čiji posmrtni ostaci, kao i ovo dvoje drugih oštećenih civila nikada nisu pronađeni.

83. Oспорavajući utvrđenje prvostepene presude u pogledu ove konkretne inkriminacije tužilaštvo se pozvalo na iskaz svjedokinje „C“ koja je svjedočila na ove okolnosti, navodeći cijeli niz važnih činjenica na osnovu kojih je proizlazila odgovornost optuženog za počinjenje ove radnje koja mu je ovom tačkom bila stavljena na teret, a koje činjenice sudeće vijeće ili nije pravilno ili nije uopšte uzelo u obzir, konstatujući kako je njen iskaz bio nedosljedan i nekonzistentan u pogledu odlučnih činjenica, što po mišljenju tužioca nije tačno.

84. Apelaciono vijeće je razmatrajući žalbene prigovore tužioca, koji ukazuju da je činjenično stanje iz pobijane presude pogrešno i nepotpuno utvrđeno, detaljnom analizom sadržaja pobijane presude, te nakon izvršenog uvida u spis predmeta, došlo do zaključka da se radi o neutemeljenim tvrdnjama. Ovo Vijeće nalazi da je činjenično stanje pravilno i potpuno utvrđeno i da pobijana presuda sadrži valjane i prihvatljive razloge o svim odlučnim činjenicama na osnovu kojih je donesena odluka kojom se optuženi oslobodila od optužbe za ovu inkriminaciju.

85. Naime, prilikom ocjene dokaza, odnosno iskaza svjedokinje „C“, koja je svjedočila na okolnosti ove tačke optuženja, prvostepeno vijeće je, prema mišljenju apelacionog vijeća, pravilno primjenilo princip *in dubio pro reo*, iz razloga što su utvrđene brojne nesaglasnosti u iskazima svjedokinje, koja je ujedno i jedini očevidac zločina koji se nesporno desio. Stoga i ovo Vijeće nalazi da učešće optuženog Senada Džananovića u inkriminisanim radnjama nije dokazano isključujući svaku razumnu sumnju.

86. Apelaciono vijeće smatra da je prvostepeno vijeće, uočivši problem nedosljednosti iskaza pomenute svjedokinje datog na glavnom pretresu, upotrijebilo pravilne standarde u cilju ocjene vjerodostojnosti tog svjedoka.

87. U tom smislu, prvostepeno vijeće je prije svega počelo sa ocjenom iskaza svjedoka Drage Jeremića, Zvonke Juričića, Ahmeta Osmanbegovića, Nade Samardžić, Hivzije Krvavac, Mire Gojković i Milan Lažetića, dovodeći ih u vezu s iskazom svjedokinje „C“ koja je jedino direktno optuženog označila kao potencijalnog počinioца ubistva oštećenog Slobodana Samardžića. Analiza iskaza ovih svjedoka pokazuje da isti nisu svjedočili na okolnosti konkretnog događaja, već na okolnosti činjenice lišenja slobode pomenutih

oštećenih. Dakle, prvostepeno vijeće je pravilno uočilo da ovi svjedoci uopšte ne dovode u vezu optuženog s izvršenjem djela.

88. Nadalje, na okolnost predmetnog događaja svjedočila je i svjedokinja „C“, koja je u svojstvu očevidca opisala tok kritičnog događaja, zaključivši kako bi se izvršenje ovog djela moglo dovesti u vezu s optuženim kao jednim od dvadesetak lica koja su usmrtila oštećenog Slobodana Samardžića prilikom njegovog pokušaja bijega sa platoa ispred MZ na Alipašinom polju, a nakon što je izvjesni Kapara usmrtio Radmira Gojkovića i Stanu Šehovac. Svoju tezu o odgovornosti optuženog svjedokinja zasniva na njegovom prisustvu na inkriminisanom mjestu, zajedno sa drugim naoružanim osobama, njegovom posjedovanju oružja, načinu držanja istog u momentu pucanja u oštećenog, kao i upućenom pogledu optuženog prema svjedokinji neposredno nakon pucnjave većeg broja lica prema oštećenom. Naime, a kako se to pravilno zaključuje u prvostepenoj presudi, pomenuti svjedok svoja saznanja o odgovornosti optuženog, kao i njegovom eventualnom učešću u u pucanju i ubistvu oštećenog Slobodana Samrdžića zasniva na nekim svojim ličnim ubjeđenjima, logici i pretpostavkama, s obzirom da ista izrazila nesigurnost da je upravo optuženi pucao. Dakle, takve tvrdnje bez drugih subjektivnih ili objektivnih dokaza, ne bi mogle biti ni pouzdan dokaz da je upravo optuženi počinilac ubistva oštećenog. Sve i da je postojao indikativan položaj optuženog(držanje oružja u podignutom položaju), to samo po sebi ne znači da je uzeo učešće u smrtnom ranjavanju oštećenog, s obzirom da se radilo o specifičnoj situaciji kada se oštećeni nastojao spasiti bijegom. Ovakvo zaključivanje prvostepeni sud je cijenio u nivou pretpostavki i indicija sa niskim stepenom uvjerljivosti, sa kojom ocjenom je u cijelosti saglasno i ovo Vijeće.

89. Ovakvi navodi svjedokinje „C“ o tome da je optuženi vjerovatno zajedno sa drugim većim brojem lica učestvovao u ubistvu oštećenog, te da je to bilo realno za očekivati s obzirom na njegovo ponašanje odnosno stav u ključnom momentu, a bez jasne potvrde da je on zaista i pucao, ne mogu sami po sebi biti dokaz da je on i počinilac djela. Istaknuti navodi samo ukazuju na mogućnost, odnosno određeni stepen vjerovatnoće da je optuženi radnje koje su mu stavljene na teret i preduzeo, ali ipak, s druge strane, ne zadovoljavaju standard „van razumne sumnje“ koji bi doveo u pitanje zauzeti stav prvostepenog vijeća o primjeni principa *in dubio pro reo*.

90. Dakle, na osnovu iskaza svjedokinje „C“, koji nije potkrijepljen niti jednim drugim uvjerljivim dokazom, sud nije mogao, ni kroz kontekst činjenica koje govore da je optuženi tokom dužeg perioda iskazivao svoju brutalnost prema zatočenicima, utvrditi njegovo

učešće u odnosu na ovu inkriminaciju. Kako nije mogao pouzdano utvrditi da je optuženi Senad Džananović počinio krivično djelo na način, u vrijeme i na mjestu, kako mu se stavlja na teret ovom tačkom optužnice, to je prvostepeno vijeće primjenom načela *in dubio pro reo* donijelo pravilnu i na zakonu utemeljenu odluku i optuženog oslobodilo od optužbe.

TAČKA II-4 OSLOBAĐAJUĆEG DIJELA PRVOSTEPENE PRESUDE

91. Predmetnom tačkom pobijane presude optuženi Senad Džananović i Edin Gadžo su oslobođeni da su nakon što su od nezakonito zatvorenog civila Dragana Ilića oduzeli novac i vrijednije stvari, Senad Džananović omogućio optuženom Edinu Gadži da oštećenog pretuče zajedno sa još više NN osoba, nakon čega ga je optuženi Edin Gadžo odveo u nepoznato i od kada mu se gubi svaki trag.

92. Osporavajući utvrđenje prvostepene presude u pogledu ove konkretne inkriminacije, tužilac se pozvao na iskaze svjedoka Milenka Višnjevca, Mirka Popare i Koste Kosovića, kao i na, po stavu optužbe, bitne materijalne dokaze T-20, T-36 i T-67. Tužilac navodi da su ovi svjedoci dali saglasne izjave o njihovim, kako posrednim, tako i neposrednim saznanjima, vezanim za mučenje, a potom i odvođenje i nestanak oštećenog Ilića, a u kojim radnjama opisanim u činjeničnom dijelu optužnice su učešće uzeli optuženi Džananović i Gadžo. Ove činjenice sudeće vijeće nije pravilno uzelo u obzir, odnosno pogrešno je zaključilo kako se radilo o indicijama koje nisu mogle poslužiti kao osnov za opisane radnje kroz ovu tačku optužnice.

93. Tužilac smatra da je sudeće vijeće učinilo propust time što nije pravilno uzelo u obzir svjedočenje svjedoka Milenka Višnjevca. On je prema navodima žalbe potvrdio da poznaje Dragana Ilića, da je bio vojno lice, da je bio s njim u zatvoru, da mu je bila slomljena ruka i da mu je poznato da je bila neka "frka" oko 700 maraka, da je odveden, nakon čega se više nije vratio kao i da je poslije kada je prešao u radni vod, kod Papir servisa na obali Miljacke našao njegovu jaknu s tim da je kasnije čuo i da je ubijen, a što je potvrdio i svjedok Kosta Kosović, kao i svjedok Mirko Popara u određenim dijelovima. Konačno, na okolnosti učešća optuženih u pogledu ove inkriminacije tužilac se pozvao na određene informacije kako Glavog štaba AR BiH, tako i obavještajnih organa RS-a iz kojih proizlazi da su optuženi počinili i ovo djelo.

94. Međutim, nasuprot drugačijim tvrdnjama iz žalbe tužioca , apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud, u ovom dijelu pobijane presude, potpuno i pravilno utvrdio sve relevantne činjenice za odlučivanje u predmetnoj krivičnopravnoj stvari.

95. Ono što za tužioca ne predstavlja nepouzdanost u svjedočenju svjedoka Milenka Višnjevca, Koste Kosovića pa i Mirka Popare koji su svjedočili na okolnosti krivičnopravnog događaja, po shvatanju ovog vijeća, iste predstavljaju značajne nedostatnosti, koje pobijana presuda izlaže u paragrafima 1093., 1094., 1095, 1096. 1097. 1098. i dr., pa nakon ocjene izvedenih dokaza, presuda na korektan način finalizira svoju analizu zaključkom zašto smatra dokaze o učešću optuženih u izvršenju krivičnog djela ubistva oštećenog Dragana Ilića , nedovoljnim da se zadovolji standard izvan razumne sumnje u pogledu krivnje optuženih, a u odnosu na ovu tačku optužnice.

96. Naime, ocjenom odnosno dovođenjem u vezu iskaza ključnih svjedoka Milenka Višnjevca i Koste Kosovića u odnosu na ovu inkriminaciju, ističe se zaključak da iskazi ovih svjedoka ne potvrđuju odlučne činjenice i to prvo prisustvo oštećenog u pritvoru, a potom i njegovu konačnu sudbinu, što prvostepena presuda vrlo jasno izlaže. Svjedok Višnjevac kao neposredni očevidac događaja u zatvoreničkom objektu nakon što je na izvjestan način doveo optužene u vezu sa premlaćivanjem oštećenog, svađi optuženih oko nekog novca, činjenici odvođenja oštećenog iz zatvora i saznanja o njegovom ubistvu, tokom unakrsnog ispitivanja reterira u svojoj izjavi, te na okolnosti njegove smrti govori da nije siguran šta se s njim desilo, dok je u odnosu na njegovo mučenje izjavio:“...*dok sam bio u podrumu, svaku noć je neko dolazio, bili smo u mraku i nisam mogao prepoznati te ijude...*“, da bi na okolnosti svađe između optuženih oko novca istakao: ...“ *nisam upoznat sa tim...nisam vidio da je Kimun uzeo novac*“.

97. Pored navedenog, prvostepeno vijeće je uzelo u obzir i iskaz svjedoka Koste Kosovića koji je optužene doveo u vezu s predmetnim ubistvom, zaključivši ipak nesigurno kako je bilo priča da je živ, pa da nije. Međutim, i po ocjeni ovog vijeća, njegov iskaz nije mogao biti cijenjen u smislu potkrijepljujućeg dokaza, s obzirom da se radilo o njegovom saznanju iz priča trećih lica, a ne neposrednom opažanju. Dakle, iz naprijed navedenog jasno proizlazi da je izostala potvrda iskaza svjedoka Višnjevca koji ni sam nije iskazao sigurnost u pogledu odlučnih činjenica, a posebno zbog činjenice da ne postoji bilo kakav materijalni trag o boravku oštećenog u zatočeničkom objektu u kojemu su se nalazili svjedoci, što sve prvostepena presuda pravilno primjećuje.

98. Kada su u pitanju navodi žalbe optužbe kojima se ukazuje na određenu materijalnu dokumentaciju vojnih organa iz inkriminisanog perioda kao i perioda znatno poslije, ovo Vijeće ne nalazi svrsishodnim ponavljati svoje stavove o dokaznoj snazi istih s obzirom da se u konkretnom slučaju radi o tzv. posrednom dokazivanju činjenica, a koji navodi u konkretnom slučaju evidentno nisu mogli imati snagu potkrijepljujućih. Dakle, ovo Vijeće nije moglo steći potrebnu dokaznu uvjerljivost da se radilo upravo o optuženim Džananoviću koji je omogućio optuženom Gadži prvo premlaćivanje, a potom i odvođenje oštećenog Dragana Ilića na egzekuciju, a sve to posebno zbog naprijed neutvrđene komande odgovornosti optuženog Džananovića koji vid odgovornosti u odnosu na njega je i opisan kroz činjenične navode ove tačke optužnice.

TAČKA III-11 OSLOBAĐAJUĆEG DIJELA PRVOSTEPENE PRESUDE

99. Za tužioca je bilo sporno utvrđenje suda u odnosu ovu tačku optužnice, odnosno odluka da optuženi Gadžo bude oslobođen za krivičnopravni događaj, a koji se odnosi na pokušaj ubistva Slaviše Kravljače. Naime, prema stavu tužioca, svjedok-oštećeni je u detalje opisao, svoje hapšenje na Alipašinom polju, odvođenje kod Borsalina u podrum, tuče kojoj je bio izložen, izvođenju treću noć od strane Kimuna i još jedne osobe, njegovom prebacivanju na Drveniju i pucanju u njega od strane optuženog Gadže i te druge sobe, preživljavanju i konačno njegovom prebacivanju u bolnicu. Pored navedenog, prema navodima žalbe, svjedok je čak i ustvrdio da je tom prilikom i čuo dogovor optuženog Kimuna i te druge osobe ko će ga ubiti, te da je Kimun rekao „*ja ću, jebaću mu srpsku majku*“. Takođe, ovo svjedočenje je bilo saglasno i sa iskazom svjedoka Ilije Mijatovića koji je na glavnom pretresu 30.11.2018 .u detalje objasnio na koji način je zajedno sa Kravljačom lišen slobode, kako je zatvoren s njim, kako je pušten, te kako mu je Kravljača 1993. ili 1994. god pričao kako su ga Kimun i još jedan momak odveli na strijeljanje u blizini pozorišta i pucali na njega. Tužilac u potpunosti osporava zaključak prvostepene presude u paragrafu 1115. pobijane presude o nedosljednosti i kontradiktornosti izjava ovih svjedoka, imajući u vidu da su njihova svjedočenja, kao što su govorili i u SIPA-e podudarna. Tužilac ne spori da je u optužnici pogrešno naveden datum događaja (05 jun umjesto 03.juni 1992. godine), što je prvostepeni sud pravilno konstatovao u paragrafu 1117, dok se u u odnosu na lokalitet mosta kod kojeg je doveden svjedok tužilac prilikom izrade optužnice oslonilo na izjavu oštećenog Kravljače (Dovezli su me do mosta na Drveniji). Okolnost da se radnja desila na mostu kod Čobanije ili Drvenije, koji se prema paragrafu 1119. presude nalaze na udaljenosti od 300-400 metara, a koje razlike ni tužiocu a ni oštećenom nisu poznate, nikako ne može

da negira činjenicu potpune saglasnosti izjava svjedoka i materijalnih dokaza koji jasno ukazuju na dokazanost ove tačke optužnice.

100. Razmatrajući istaknuti žalbeni prigovor u smislu učešća optuženog Edina Gadže u pokušaju ubistva oštećenog Slaviše Kravljače, apelaciono vijeće je došlo do zaključka da pobijanom presudom nije povrijeđen metodološki pristup pri utvrđivanju i ispitivanju odlučnih činjenica, predviđen odredbom člana 14. ZKP BiH, a koji se odnosi na standard *jednakosti u postuparju*, budući da je sa jednakom pažnjom ispitala sve činjenice, ne ispustivši pri tom iz vida ni jednu koja je bila važna za presuđenje.

101. Apelaciono vijeće smatra da je pretresno vijeće u najboljem položaju da ocijeni vjerodostojnost svjedoka, što je ono i učinilo, i u vezi s tim dalo adekvatne razloge. Slijedom navedenog, apelaciono vijeće zaključuje da je pretresno vijeće pravilno ocijenilo iskaze svjedoka optužbe, posebno iskaz svjedoka/oštećenog Slaviše Kravljače i iskaz svjedoka Ilije Mijatovića i da je zaključak prvostepenog vijeća o nepouzdanosti ovih svjedoka dovoljno argumentovan i osnovan.

102. Naime, apelaciono vijeće, nalazi pravilnim stav prvostepenog vijeća da navedeni iskazi svjedoka ipak nisu mogli predstavljati iskaze kojima se bezrezervno mogla pokloniti vjera, kako se to inputira žalbom, te na temelju istih van razumne sumnje mogla utvrditi krivnja optuženog za njegovo učešće u pokušaju ubistva oštećenog. Tako prvostepeno vijeće, pravilno uočava čitav niz manjkavosti iskaza ovog ključnog svjedoka (paragrafi 1117., 1118., 1119. 1120. i 1121. pobijane presude), nekonzistentnosti, posebno u pogledu radnji navedenih u činjeničnom opisu ove tačke optužnice ali i nepotkrijepljenosti drugim pouzdanim dokazima, što se posebno odnosi na iskaz svjedoka Ilije Mijatovića koji u suštini svoja saznanja o ovom događaju crpi iz priče samog oštećenog Kravljače, te ispravno zaključuje da su isti nedovoljni za oglašavanje optuženog krivim za inkriminisane radnje.

103. Svemu navedenom valja dodati da prvostepeno vijeće iskaze ovih svjedoka dovodi u vezu sa materijalnom dokumentacijom, te u tom pogledu pravilno konstatuje da ista ni u kom pogledu ne podržava iskaz ključnog svjedoka. Naime, i prema stavu ovoga vijeća, iz iste ne proizlazi niti jedna činjenica koja bi podržala iskaz ovog svjedoka na okolnosti koje su uslijedile nakon njegovog ranjavanja, a tiču se njegovog boravka i lažnog predstavljanja u bolnici, te konačno uopšte njegovog boravka u zatočeničkom objektu odakle ga je navodno izveo optuženi Gadžo s ciljem lišenja života na Drvenija ili

Čobanija mostu, a koje mjesto izvršenja djela je u konačnici i ostalo pod znakom pitanja, kao i samo vrijeme izvršenja djela (04./05.05.1992. godine ili 05./06.06.1992. godine).

104. Stoga, cijeneći sve okolnosti u njihovoj ukupnosti, ovo vijeće, a kako je to pravilno utvrđeno i prvostepenom presudom, nije moglo van svake razumne sumnje utvrditi da je predmetno krivično djelo, počinio upravo optuženi, te je stoga rukovodeći se načelom ZKP BiH „*in dubio pro reo*“, po kome u slučaju sumnje u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog, ovo vijeće je ocijenilo kao valjan stav prvostepenog suda da nije dokazano da je optuženi Edin Gadžo izvršio krivično djelo opisano ovom tačkom optužnice.

Žalbeni navodi branioca optuženog Senada Džananovića

105. Prije davanja obrazloženja u odnosu na izjavljenu žalbu branioca optuženog Senada Džananovića, vijeće prije svega primjećuje da žalba iako je izjavljena zbog tri žalbena osnova propisana odredbom 296. tačka a), c) i d) ZKP BiH, nije koncipirana tako da su jasno razdvojeni žalbeni razlozi koji bi predstavljali bazu za označene žalbene osnove. Naime, kako je to vidljivo iz same žalbe u istoj se prepliću argumenti koji u svojoj suštini istovremeno ukazuju kako na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka d) i k) ZKP BiH, tako i na zaključke suda u pogledu navodno pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Budući da je bilo vrlo teško razdvojiti argumentaciju u pogledu ova dva žalbena osnova, a da bi se izbjeglo nepotrebno ponavljanje argumentacije, vijeće je odlučilo odgovore na tako zbirno iznesene navode date kroz detaljno obrazloženje u okviru bitnih povreda odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka d) i k) ZKP BiH, koje u suštini sadrži i obrazloženje u pogledu navodno pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 297. ZKP BIH: BITNE POVREDE ODREDABA KRIVIČNOG POSTUPKA

Član 297. stav 1. tačka a) ZKP BiH –Obrana smatra da je sud bio nepropisno sastavljen

106. Osporavajući prvostepenu presudu u okviru ovog žalbenog razloga branilac optuženog Džananovića je istakao kako prilikom izricanja presude sud nije bio propisno sastavljen s obzirom da je nedostajao jedan član vijeća. Pored navedenog, prema stavu odbrane iz presude je vidljivo da je predsjedavajući vijeća u ovom predmetu dva dana

prije izricanja presude imenovan za predsjednika VSTV-a, a da je jedan član vijeća u to vrijeme bio na bolovanju, pa se postavlja pitanje kako je izricanje presude moglo biti održano ukoliko je jedan član vijeća odsutan od februara do juna 2021. godine, te na koji način je glasao i uticao na konačnu odluku koja je izrečena dana 11.06.2021. godine. U vezi činjenice imenovanja predsjednika vijeća na mjesto predsjednika VSTV-a, odbrana se pozvala na odgovarajuće odredbe Zakona o VSTV ukazujući da iz istih proizlazi nespojivost sudijske i funkcije predsjednika VSTV-a, iz kog razloga se, prema stavu odbrane, predsjednik sudskog vijeća morao izuzeti od daljeg postupanja u ovom predmetu zbog čega je došlo do povrede iz člana 297. stav 1. tačka a) ZKP BiH. Takođe, odbrana je ukazala i na činjenicu da je u konkretnom slučaju za člana vijeća imenovan drugi sudija i to nakon završetka dokaznog postupka, te da je potpuno nelogično da se pomenuti sudija tako brzo upoznao sa izvedenim dokazima. Konačno, branilac je ukazao i navodnu povredu člana 6. stav 1. EKLJP zbog lakonskog postupanja pretresnog vijeća koje je odlučilo da prihvati sve dokaze i ne izvodi ih ponovo nakon izuzeća jednog člana vijeća po zahtjevu odbrana. U tom smislu odbrana je ukazala na praksu ESLJP u predmetu Svanidze vs Georgia od 25.07.2019. godine gdje je utvrđena povreda principa neposrednosti. Pored navedenog, odbrana je istakla da je zahtijevala dostavljanje zapisnika sa ročišta, ali je odgovoreno kako isti nisu rađeni, pa se postavlja pitanje na koji način se zamjenski član mogao upoznati sa izvedenim dokazima.

107. Istovjetan žalbeni prigovor izjavio je i branilac optuženog Edina Gaže.

108. S obzirom da se u konkretnom slučaju radi o sadržajno i suštinski istim prigovorima branilaca optuženih Senada Džananovića i Edina Gadže, ovo vijeće će, a kako bi se izbjeglo nepotrebno ponavljanje elaboriranja istih, obrazloženje dati u okviru žalbenih navoda branioca prvooptuženog.

109. Prije davanja odgovora na ove izjavljene prigovore branilaca optuženih, a uzimajući u obzir njihov sadržaj vijeće nalazi kako se istim presuda pobija iz više žalbenih razloga, i to po osnovu odredbe člana 297. stav 1. tačka a) i b) i 297. stav 2. ZKP BiH, te će u tom smislu, a cijeneći njihovu prirodu dati odgovor u odnosu na svaki od njih.

110. Odbrana ističe da je prekršena odredba člana 251. stav 2. i 3. ZKP BiH, obzirom da je zbog promjene sastava vijeća bilo neophodno pretres početi iznova, te dokaze ponovo izvesti.

111. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

112. Prije svega, ovo Vijeće ukazuje da je potrebno najprije analizirati šta se to smatra bitnom povredom odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 2. ZKP BiH. Naime, navedena zakonska odredba propisuje: *„Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoj i ako Sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio kcju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili moglo biti od uijecaja na zakonito i pravilno donošenje presude.”*

113. Polazeći od sadržaja navedene odredbe, i dovođenjem iste u vezu sa prigovorima, apelaciono vijeće prije svega primjećuje da se u žalbi, osim iznošenja subjektivnog osjećaja da se novi član vijeća zbog kratkoće vremena nije mogao upoznati sa izvedenim dokazima i da je uzeo učešće u odluci bez neposrednog saslušanja svjedoka i vještaka, propušta obrazložiti od kakvog su uticaja ukazani propusti prvostepenog suda na zakonitost i pravilnost pobijane presude, pa da bi se moglo ocijeniti da li je to bilo od bitnog uticaja. Samim tim se faktički ne bi ni moglo ispitati eventualno postojanje navedenih bitnih povreda odredaba krivičnog postupka.

114. Međutim, i pored navedenog, ovo Vijeće smatra da se neophodno ukratko osvrnuti na prigovore koji se tiču izmjene sastava vijeća.

115. U kontekstu promjene sastava pretresnog vijeća, apelaciono vijeće u potpunosti prihvata zaključke iz pobijane presude u paragrafima 107-125. Prilikom analize, te u konačnici prihvatanja takvih zaključaka ovo Vijeće se rukovalo sa više zakonskih odredbi kakve poznaje procesni zakon, a koje nesporno ukazuju da izmjena sastava pretresnog vijeća nije mogla imati nikakve negativne reperkusije na sam postupak. U tom pogledu, apelaciono vijeće je cijnilo odredbu člana 253. ZKP BiH u vezi sa odredbom člana 155. ZKP BiH, a shodno kojim se sva ročišta pred Sudom BiH snimaju audio-vizuelno, što i predstavlja zvanični zapisnik sa glavnog pretresa. S tim u vezi nesporno je da se uvidom u takav snimak može neposredno preslušati iskaz određenog svjedoka, te uvidjeti način njegovog svjedočenja, pokreti, kao i sve druge okolnosti koje se vežu za neposredno opažanje. Na navedeno je pravilno ukazao i prvostepeni sud u paragrafu 113. pobijane odluke, pri tom naglašavajući da se novoimenovani član vijeća izjasnio da je izvršio uvid u video snimke, upoznao s da izvedenim dokazima, s čim u vezi je konstatovano i da ne bi imala dodatnih pitanja.

116. Da je reprodukovanje audio-video zapisa sa aspekta neposrednog opažanja, koje je osnovna svrha izvođenja dokaza pred sudom, sasvim opravdano i svrsishodno, ukazuje i odredba člana 317. ZKP BiH koja uređuje pretres pred vijećem apelacionog odjeljenja, a

kojom se u stavu 2. naglašava , da kada vijeće apelacionog odjeljenja ustanovi da je potrebno ponovo izvesti već izvedene dokaze u prvostepenom postupku, iskazi saslušanih svjedoka i vještaka i pismeni nalaz i mišljenje biće prihvaćeni kao dokazi i mogu biti pročitani ili reprodukovani ukoliko su ti svjedoci i vještaci prilikom svjedočenja bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca, ili nisu bili unakrsno ispitani od suprotne stranke ili branioca iako im je to bilo omogućeno. Dakle, navedena odredba upravo potvrđuje da audio-video zapisi apsolutno odražavaju neposrednost opažanja organa koji vrši uvid u iste.

117. Nadalje, kada je u pitanju navodna povreda iz člana 297. stav 1. tačka a) ZKP BiH koja se ogleda u činjenici da prilikom izricanja presude nisu bila prisutna sva tri člana vijeća (jedan član se nalazio na bolovanju), ovo vijeće takođe nalazi neosnovanim. Uzimajući u obzir intenciju ove odredbe kao i odredbe člana 24.(sastav suda) i člana 238. stav 1. ZKP BiH koja propisuje da članovi vijeća i zapisničar moraju neprekidno biti prisutni na glavnom pretresu, ovo vijeće zbog činjenice da prvostepeno vijeće nije postupilo suprotno njima, nije moglo prihvatiti navode odbrana o učinjenoj povredi odredaba krivičnog postupka. Naime, ako se pravilno analizira procesna situacija da se zaključiti kako prvostepeno vijeće nije učinilo bilo kakav propust kojim bi se narušio sastav suda s obzirom da se u konkretnom slučaju radilo samo o ročištu za izricanje pobijane presude, a čije donošenje je bilo rezultat provedenog dokaznog postupka , te vjećanja i glasanja , kojemu su neprekidno prisustvovali svi članovi vijeća kako to i zahtijevaju pomenute odredbe. Dakle, po stavu ovoga vijeća sama činjenica da je prilikom izricanja presude izostao jedan od članova vijeća (iz opravdanih razloga-nalazio se na bolovanju), ne dovodi u pitanje zakonitost pobijane presude, to se prigovori branilaca ukazuju neosnovanim.

118. U vezi navoda branilaca optuženih da se predsjednik pretresnog vijeća morao izuzeti iz postupanja u ovom predmetu, s obzirom da je dva dana prije okončanja glavnog pretresa imenovan na poziciju predsjednika VSTV-a, ovo vijeće takođe ne nalazi osnovanim. Naime, prema stavu ovog vijeća odbrana potpuno pogrešno i restriktivno tumači odredbe člana 83. stav 1. 2. i 4. Zakona o VSTV-u neopravdano dajući karakter nespojivosti tih funkcija u smislu navedenih odredbi. S tim u vezi, a tumačeći navedene odredbe nesumnjivim se izvodi zaključak da priroda pomenutih funkcija ni u kom slučaju ne ukazuje na bilo kakav sukob interesa u pravosuđu. Naprotiv, u konkretnom, sudijska funkcija je bila uslov za članstvo u VSTV, a zatim i izbor za funkciju predsjednika i upravo ove dvije javne funkcije ukazuju na njihovu kompatibilnost i dodatno osiguravaju princip

očuvanja integriteta kako pravosuđa u cjelini tako i konkretnog predmeta. Konačno, i sama konkretna situacija, odnosno činjenica da je gotovo u istom periodu došlo do preklapanja funkcija predsjednika vijeća (glavni pretres okončan dva dana nakon imenovanja predsjednika vijeća na funkciju predsjednika VSTV-a), zahtijevala je njegov kontinuirani angažman na okončanju predmeta, a što je sasvim sigurno bilo i u interesu samih stranaka. Shodno navedenom, prema stavu ovoga vijeća ne stoje prigovori odbrana da je prvostepeni sud počinio bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka b) ZKP BiH.

119. Konačno, kada su u pitanju prigovori odbrana kojima se polemizira pitanjima kratkoće vremena upoznavanja novoimenovanog člana vijeća sa izvedenim dokazima, te pitanje učešća člana vijeća koji se nalazio na bolovanju u vijećanju i glasanju prilikom donošenja pobijane presude, ovo vijeće na nalazi svrsishodnim davati detaljnije obrazloženje, te će u tom pogledu samo iznijeti stav da takva vrsta prigovora ostaje samo na nivou paušalnog. Ovom prilikom, ovo vijeće će samo podsjetiti kako načini komunikacije u vrijeme tehnološkog napretka pružaju čitav niz oblika komunikacija, a koje u cijelosti omogućavaju nesmetan rad i funkcionisanje, ne samo pravosuđa već i svih drugih sfera života, pa stoga nije ni bilo mjesta bilo kakvom problematiziranju tog pitanja kroz preispitivanje načina ostvarenja komunikacije između članova vijeća u postupku vijećanja i donošenja pobijane odluke.

Član 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH –Odbrana smatra da je izreka nerazumljiva, protivrječna sama sebi i razlozima pobijanog dijela presude, te da u presudi nisu dati razlozi o odlučnim činjenicama

120. U ovom dijelu branilac optuženog Senada Džananovića presudu osporava prije svega iz razloga što je izreka osuđujućeg dijela nerazumljiva što se prije svega odnosi na vinost učinioca, za koje djelo je potreban direktan umišljaj, a u presudi se nigdje na navode radnje iz kojih je sud mogao izvesti zaključak da kod optuženog umišljaj i postoji. Pored navedenog, branilac je istakao kako je presuda protivrječna sama sebi i razlozima pobijanog djela presude, jer u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama, odnosno, prema stavu branioca, sud nije dao razloge zašto pojedinim svjedocima poklanja vjeru, a pojedinim ne, te se u tom smislu samo poziva na sadržaje tih iskaza, a ne cijeni njihovu sadržinu.

121. U okviru ovog žalbenog osnova, a u odnosu na tačku I-1 osuđujućeg dijela presude, branilac je ukazao da utvrđenje ove tačke, a vezano za dovođenje, prihvatanje i držanje

zatočenih protuzakonito uhapšenih lica, nalazeći da je suprotan zaključcima iz paragrafa 429., 433., 435., 448. i 452 pobijanog dijela osuđujućeg dijela presude. Tako se u zaključku paragrafa 429 navodi: *".....s tim u vezi vijeće je utvrdilo da se u konkretnom slučaju nije radilo o zatočeničkom objektu, s obzirom da ne ispunjava uslove utvrđene praksom MKSJ i Suda BiH, te je optužene osudilo da su iste izvršili u prostorjama bivšeg kafea Borselino, odnosno prostorjama MZ Mladost i bivše biblioteke..."* Nadalje, u paragrafu 452. presude se navodi: *"vijeće zaključuje na osnovu raspoložive materijalne dokumentacije, utvrdilo...da se radilo o tzv privatnim zatvorima, kcji kao takvi prema mišljenju suda nisu imali potrebnu organizacijsku strukturu (upravnik, šef straže, stražare) da bi mogli biti kvalifikovani kao konc logori..."*, dok presuda u paragrafu 448 navodi: *"vijeće je utvrdilo... da je Kruško, bio osoba kcja je o svemu odlučivala, u tom objektima..."*, a na šta se nadovezuje paragraf 452 gdje se navodi: *"u služ zabiješci dokaz T-63 od 09.07.1992. god se navodi: samozvani komandant neke jedinice u Olimpjskom selu, zvani Kruško...po izjavama očevidaca je otvorio privatni zatvor..."* Dakle, prema stavu odbrane, ako je već utvrđeno da su to bili privatni zatvori kojim je komandovao „Kruško“, ipak se u tački 1 utvrđuje da je optuženi Džananović učestvovao u nezakonitom zatvaranju preko 100 civila. Takođe, žalbom se ukazuje da je samo vijeće zaključilo da ne postoji nijedna pisana naredba u dokaznom materijalu iz kojeg proizlazi da je Džananović imao bilo kakvu naredbodavnu ili odgovornu funkciju u tim privatnim zatvorima, a konačno i većina svjedoka je potvrdila da je Kruško odlučivao ko će biti zatvoren, ko pušten, dok je Džananović bio samo jedan od vojnika koji su se smjenjivali u borbenim aktivnostima i čuvanju navedenih prostorija. Dakle, prema stavu odbrane nema niti jednog dokaza koji bi ukazivao na učešće i doprinos optuženog Džananovića u držanju zatočenika u privatnom zatvoru Kruške. Nadalje, prema stavu branioca, iako je vijeće utvrdilo da se radilo o privatnom zatvoru Kruške, u paragrafu 528 ipak zaključuje: *"... dakle iako optuženi nije direktno učestvovao u samom lišenju slobode oštećenih, njegova se odgovornost sastoji u činjenici da je on mogao uticati na nastavljeno zatočenje..."* a što je u suprotnosti sa zaključkom paragrafa 448. gdje je navedeno: *"...vijeće je utvrdilo... da je preminuli Samir Kahvedžić zvani Kruško, bio osoba kcja je odlučivala o svemu u tim objektima, od pomjeranja do njihovog privođenja te u konačnici i puštanju istih"*. Shodno ovome, branilac postavlja pitanje na koji način bi to optuženi Džananović mogao uticati na nastavljeno zatočenje. U vezi s navedenim branilac ističe da su lica zatvarana prema spisku, što su potvrdili i svjedoci, a radilo se o licima koja su ilegalno zadužili oružje od SDS-a i JNA, pa je sud morao uzeti u obzir da su oni predstavljali opasnost za sigurnost Alipašinog polja, te da je njihovo privođenje i

zatvaranje bilo u skladu sa odredbama IV Ženevske konvencije-dakle radilo se o internaciji civila kod kojih je pronađeno oružje.

122. Apsolutno bitna povreda odredaba krivičnog postupka u skladu sa članom 297. stav (1) tačka k) ZKP BiH postoji kad prvostepena presuda, kao formalni sudski akt, sadrži određene nedostatke u izreci i obrazloženju, koji su po svojoj prirodi takvi, da onemogućavaju ispitivanje njene zakonitosti i pravilnosti.

123. Nakon što je detaljno i s dužnom pažnjom analiziralo pobijanu presudu, sa aspekta postojanja nedostataka koji bi mogli predstavljati bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav (1) tačka k) ZKP BiH, apelaciono vijeće je zaključilo da presuda ne sadrži manjkavosti koje su navedene u tački k), kako je to žalbom navedeno, te je stoga prigovore branioca valjalo odbiti kao neosnovane.

124. Prije svega, prvostepeno vijeće je u cijelosti postupilo u skladu sa odredbom člana 290. stav 7. ZKP BiH, koji propisuje da sudeće vijeće ima za obavezu navesti „činjenice“ na koje se oslanja prilikom donošenja presude. U tom smislu, bitno je naglasiti da ovakav pristup ne znači da se presuda isključivo fokusirala samo na određene svjedoke u izvođenju zaključaka o odlučnim činjenicama, kako se to žalbom pogrešno potencira, već da je pobrojala i sadržajno iznijela one dokaze koji su bili od pretežnog značaja u izvođenju zaključaka o odlučnim činjenicama. Dakle, sa aspekta formalne ispravnosti pobijane presude, ovo Vijeće izvodi zaključak da je prvostepeno vijeće iznijelo dovoljne i prihvatljive razloge za svoje stavove i utvrđenja i bitne dokaze koji potkrijepljuju cjelinu stava koji je taj sud zauzeo.

125. Apelaciono vijeće nalazi da je u pobijanoj presudi prvostepeno vijeće ocijenilo svaki dokaz pojedinačno, kao i u međusobnoj vezi, što je u smislu slobodne ocjene dokaza sud i dužan da učini, te pravilno zasnovalo svoj zaključak o ulozi optuženog kao lica koje je u svojstvu pripadnika štaba TO Stela svojim svakodnevnim i brutalnim djelovanjem i činjenjem pojedinačnih inkriminacija u podrumskim prostorijama stambenih ulaza na broj 21. i 27., dao značajan doprinos i direktan uticaj na nastavljeno zatočenje civila. Dakle, bez obzira na činjenicu da njegov status *de iure* ili *de facto* upravnika zatočeničkih objekata, kao i funkcija stražara u istim nije dokazana, te da je u konkretnom slučaju zauzet stav da se radilo o nekoj vrsti privatnih zatvora (o čijim funkcionisanju je evidentno odlučivao preminuli Samir Kahvedžić Kruško), sve to ne dovodi u pitanje zaključak pobijane presude o odlučnom doprinosu optuženog Džananovića u funkcionisanju tih zatočeničkih objekata, kako se to nastoji ukazati žalbom branioca optuženog. Naime, i po

stavu ovoga vijeća, upravo je optuženi Džananović svojom sveprisutnošću u zatočeničkim objektima, iskazanom brutalnošću i nasilničkim ponašanjem prema zatočenicima direktno i u značajnoj mjeri uticao na održavanje zatočeničkih objekata, što je u svakom slučaju predstavljao osnov za zasnivanje njegove individualne krivične odgovornosti za počinjenje, podržavanje, učestvovanje, ali i omogućavanje drugim da čine nezakonite radnje, pri čemu se u kontekstu člana 142. stav 1. KZ SFRJ ova radnja ne pominje kao komandna odgovornost, odnosno da je nužno izvršilac imao formalni status nadređenog, već da je snagom svog nametnutog autoriteta kroz iskazanu brutalnost drugima omogućio izvršenje pojedinih nezakonitih radnji, što je u pobijanoj presudi i utvrđeno za optuženog Senada Džananovića, a što je sve u konačnici i rezultiralo zaključkom da se radilo o nezakonitom zatvaranju kao jednoj od radnji u osnovi ratnog zločina iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ.

126. Žalbeni prigovor, koji se odnosi na ilegalno naoružavanje građana srpske nacionalnosti od strane SDS-a i JNA, a što je opravdalo njihovu internaciju u skladu sa odredbama IV Ženevske konvencije, odbrana je isticala i na glavnom pretresu, te je ovo pitanje razmatrano i od strane prvostepenog vijeća. S tim u vezi, prvostepeno vijeće je zaključilo da je sama činjenica, da je kod pojedinih civila srpske nacionalnosti pronađeno oružje, relevantna samo za podnošenje eventualne krivične prijave, ali i uz obaveznu primjenu odredbe člana 43. IV Ženevske konvencije koja propisuje da se odluka o mjeri zatočavanja civila mora preispitati što je prije moguće od strane odgovarajućeg suda ili administrativnog odbora, a što u konkretnom slučaju nije učinjeno.

127. Iako to ovdje nije slučaj, s obzirom na slučajeve da su pojedini civili srpske nacionalnosti imali oružje, po stavu ovoga vijeća, osobe koje ne sudjeluju ili više nisu u stanju da sudjeluju u neprijateljstvima imaju pravo na poštivanje fizičkog i psihičkog integriteta. Takve osobe moraju biti zaštićene u svim okolnostima i s njima treba postupati čovječno, bez ikakvog nepovoljnog razlikovanja.

128. Nakon predaje oružja ili pronalaska i oduzimanja od lica koja su ga posjedovala, civili očigledno postaju potpuno onesposobljeni za vođenje bilo kakvih vojnih aktivnosti, kako se pravilno navodi u presudi. Ovakav zaključak je prvostepeno vijeće izvelo na osnovu iskaza svjedoka, koji su saglasni da na području Alipašinog polja nije bilo pružanja bilo kakvog otpora od civila kod kojih je pronađeno oružje. Shodno tome, pravilno se u pobijanoj presudi zaključuje da takve situacije, ukoliko su se i desile, po svom kvalitetu i kvantitetu mogu biti smatrane sporadičnim i individualnim istupima

pojedinaца, kojima se ne može konstituisati postojanje nekog vida organizovanog oružanog otpora srpskog stanovništva na tom području.

129. Stoga, za preduzimanje masovnog lišavanja slobode civilnog stanovništva i njihovo nezakonito zatvaranje, kao i nehumano postupanje prema istim, i prema stavu ovoga vijeća, nije bilo ničim opravdano, odnosno internacija, bar prema licima kod kojih je pronađeno oružje, ako je inicijalno i bila opravdana sasvim sigurno nije opravdala svoju dužinu trajanja, a sve to posebno zbog činjenice da je od strane optuženih postupano suprotno odredbama člana 42. i 43. IV Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba za vrijeme rata.

130. Dakle, odbrana optuženog Senada Džananovića, kao ni odbrana optuženog Edina Gadže, ni tokom prvostepenog postupka, niti u izjavljenoj žalbi nije uspješno osporila stav prvostepenog vijeća o nezakonitosti internacije, a posebno zbog činjenice da se u konkretnom slučaju radilo o neselektivnom zatočavanju civila, što sve potvrđuje čitav niz dokaza koji ukazuju da je u inkriminisanoj periodu pored lica od kojih je oduzeto oružje, lišen slobode i veći broj lica koja ga nikada nisu posjedovala, kao i lica koja nisu bila vojno sposobna, dakle i starci i djeca koja ni u kom slučaju nisu mogla predstavljati bezbjedonosnu prijetnju za opštinu Novi grad, odnosno konkretno Alipašino polje.

131. Apelaciono vijeće, takođe nalazi neosnovanim i žalbene navode branioca kojima se ukazuje na nerazumljivost izreke presude s obzirom da se u činjeničnom opisu ne navode radnje iz kojih je sud izveo zaključak da je kod optuženog Džananovića postojao umišljaj, pa takav nedostatak predstavlja bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297 stav 1. tačka k) ZKP.

132. Suprotno žalbenim navodima branioca, izreka pobijane presude nije nerazumljiva i nema protivrječnosti razlozima presude, niti su razlozi nejasni. Prvostepeno vijeće je u pogledu odlučnih činjenica označilo jasne i logične razloge na kojima se zasniva izreka presude. Isto tako, sud je označio dokaze temeljem kojih proizlazi zaključak da je optuženi počinio krivično djelo kako je to navedeno u izreci pobijane presude, a potom obrazložio na osnovu kojih odlučnih činjenica je izveo takve zaključke.

133. Nije tačna tvrdnja branioca da izreci pobijane presude nedostaju opisi radnji izvršenja djela (u svim tačkama osuđujućeg dijela izreke presude), te psihički odnos optuženog prema djelu.

134. Nasuprot tvrdnji žalioaca, izreka pobijane presude sadrži potrebne činjenične navode iz kojih nedvojbeno proizlazi za koje se događaje optuženi oglašava krivim, uz naznaku činjenica i okolnosti koje čine obilježje krivičnog djela iz člana 142. KZ SFRJ, kao i onih od kojih zavisi primjena i druge odredbe krivičnog zakona, konkretno, pitanje krivične odgovornosti iz člana 11. stav 1. KZ SFRJ.

135. Činjenični opis izreke sadrži dostatne podatke iz kojih proizlazi zaključak da je optuženi preduzeo radnje protivzakonito zatvaranje, ubistvo, mučenje, silovanje i nečovječno postupanje. Dakle, ne može se prihvatiti tvrdnja žalioaca da je ostvarena bitna povreda odredaba krivičnog postupka, odnosno da je izreka nerazumljiva i protivrječna sama sebi, te da činjenični opis djela ne korespondira s pravnom kvalifikacijom djela, označenom u izreci presude. Postojeći opis sadrži podatke iz kojih nedvosmisleno proizlaze kako opšti elementi krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva, tako i *actus reus*, te *subjektivni odnos* optuženog prema predmetnom djelu. Naime, iz obrazloženja pobijane presude, jasno proizlazi na temelju kojih dokaza (subjektivne i objektivne prirode) je sud utvrdio da je optuženi preduzeo radnje protivzakonitog zatvaranja, ubistva, mučenja, silovanja i nečovječnog postupanja, kršeći pravila međunarodnog prava za vrijeme oružanog sukoba, koje odlučne činjenice su jasno istaknute u izreci pobijane presude, a potom i obrazložene.

136. Nerazumljivost presude, odnosno kontradiktornost izreke i obrazloženja, žalba vidi i u odnosu na činjenična utvrđenja u odnosu na **tačku I 2 a) osuđujućeg dijela presude**, te u tom pogledu postavlja pitanje kako optuženi Džananović može odgovarati za smrt zatočenog Novice Draškovića koja je posljedica radnji drugih lica, ako je prethodno utvrđeno da isti nije imao bilo kakvu naredbodavnu ulogu u okviru "privatnog" zatvora Samira Kahvedžića Kruške. Dakle, prema stavu branioca ostaje nejasno po kom osnovu je optuženi oglašen krivim, da li kao neposredni (samostalni izvršilac), da li kao saizvršilac ili po komandnoj odgovornosti.

137. Pri tome, branilac osporava aktivno učešće u premlaćivanju oštećenog Novice Draškovića ukazujući na navodne kontradiktornosti utvrđenja u paragrafima 579. i 589. u kojima su opisani navodi svjedoka Milenka Višnjevca i Ruždije Rožajca. Naime, prema stavu žalioaca ova dva svjedoka isključuju jedan drugog s obzirom da svjedok Rožajac izuzev smrti oštećenog nije mogao konstatovati bilo kakvu povredu na tijelu oštećenog, a koja bi mogla biti uzrok smrti, kao i da nije mogao potvrditi da se radilo o uniformisanom licu.

138. Apelaciono vijeće iznesene prigovore u odnosu i na ovu tačku I 2a) osuđujućeg dijela izreke presude nalazi neosnovanim.

139. U pogledu žalbenih prigovora odbrane optuženog kojim se postavlja pitanje faktičke vrste odgovornosti odnosno učešća u izvršenju zločina optuženog Džananovića, apelaciono vijeće ukazuje na relevantni paragraf 51. u okviru isticanog žalbenog osnova iz člana 296. tačka c) ZKP BiH Tužilaštva BiH, a u vezi kojih je već dato obrazloženje i o obliku učešća i odgovornosti istog.

140. Nadalje, a u vezi prigovora branioca optuženog, a koji je inicirao razmatranje radnji u sklopu saizvršilačke djelatnosti, apelaciono vijeće podsjeća na pravilno tumačenje odredbe člana 22. KZ SFRJ.

141. U svjetlu odredbe člana 22. KZ SFRJ, apelaciono vijeće naglašava da opšta pretpostavka za saizvršilaštvo kao jednog od oblika saučesništva u izvršenju krivičnog djela je zajednička odluka o djelu: svaki izvršilac je nosilac odluke o izvršenju djela, svako zajedno s drugim ostvaruje svoje djelo, ali i sam doprinos je takav da u okviru zajedničke odluke o djelu i podjele uloga, predstavlja bitni dio u procesu plana izvršenja djela. Težište je na *zajedničkom izvršenju* djela, koje se ostvaruje *zajedničkim učestvovanjem* u samoj radnji izvršenja ili *na drugi način*. Učešće saizvršioca u krivičnom djelu se materijalno izražava u tome što saizvršilac, postupajući sa umišljajem u odnosu na krivično djelo, djelujući zajedno sa drugim licima, preduzima takve radnje od kojih zavisi da li će, kako će i u kojoj mjeri biti ostvareno djelo. Dakle, kao i u konkretnom slučaju, optuženi Džananović je postupao s umišljajem, htio je izvršenje djela kao i njegovu posljedicu, te je u skladu s tim u toku cijelog procesa ostvarenja krivičnog djela kao saizvršilac, imao volju i mogućnost da odlučujuće utiče na tok zbivanja i realizovanja posljedice obuhvaćene umišljajem, ali i preduzimajući aktivne radnje premlaćivanja oštećenog Novice Draškovića koje su u konačnom i rezultirale i njegovom smrću.

142. Nadalje, suprotno žalbenim navodima odbrane, apelaciono vijeće cijeni da je činjenično stanje u odnosu na tačku I 2a) osuđujućeg dijela izreke prvostepene presude pravilno i potpuno utvrđeno. Odbrana neargumentovano i paušalno prigovara da činjenično stanje nije pravilno i potpuno utvrđeno u prvostepenoj presudi, odnosno ukazuje na navodnu kontradiktornost u smislu da isti biva oglašen krivim za radnje drugih iako nije preduzeo bilo kakvu aktivnu radnju u smislu premlaćivanja oštećenog Draškovića.

143. Naime apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud pravilnom ocjenom ključnih dokaza - iskaza svjedoka Milenka Višnjevca, Savke Ivanović, Koste Kosovića, Ljube Ivanovića, Saše Đurkovića, Radmile Radović i dr. , na ispravan i pouzdan način utvrdio da je optuženi u inkriminisano vrijeme, zajedno sa više drugih lica, počinio opisane radnje premlaćivanja oštećenog Draškovića , a koji zaključak u potpunosti prihvata i ovo Vijeće.

144. Izneseni žalbeni prigovori optuženog na pravilnost i potpunost utvrđenog činjeničnog stanja svode se na jedan jedini navod da svjedok Ruždija Rožajac, kao osoba koja je potvrdila smrt oštećenog, ne korespondira sa svjedočenjem Milenka Višnjevca, koji je svjedočio o brutalnom premlaćivanju oštećenog, kako od strane optuženog tako i od strane drugih lica što im je na određeni način omogućio sam optuženi. Ovakav prigovor apelaciono vijeće smatra potpuno neutemeljenim, pogotovo iz razloga što isti, osim paušalnih konstatacija o navodnoj njihovoj nekonzistentnosti, ne sadrži niti jedan valjan kontrargument ili dokaz kojim bi se iskaz svjedoka Višnjevca u odlučnim činjenicama, na bilo koji način doveo u pitanje. Nasuprot tome, prvostepeno vijeće je na potpun i pravilan način poklonilo vjeru saslušanom svjedoku koji je u cijelosti u saglasnosti sa naprijed pomenutim svjedocima, čije iskaze žalilac neosnovano zanemaruje, budući da i iz njihovih iskaza, jasno proizlazi da je upravo optuženi Senad Džananović na opisani način preduzeo radnje izvršenja, i to tako da je prethodno ohrabrio druge da vrše premlaćivanje, da bi potom i sam uzeo učešće u tim radnjama koje su rezultirale smrću oštećenog.

145. Iz navedenih razloga apelaciono vijeće prihvata razloge navedene u obrazloženju prvostepene presude u pogledu krivičnogpravnog događaja opisanog u tački 1 2a) izreke osuđujućeg dijela, jer je ista donijeta nakon pravilno i zakonito provedenog postupka i jer su u njenom obrazloženju potpuno i određeno izložene kako nesporne činjenice, tako i razlozi iz kojih su sporne činjenice uzete dokazanim, te je data valjana ocjena vjerodostojnosti iskaza svjedoka, dok izneseni žalbeni prigovori nisu dostatni da bi se osporilo ovako pravilno i potpuno utvrđenje.

146. U pogledu prigovora branioca optuženog da svjedok Ruždija Rožajac, koji je po struci liječnik, prilikom dolaska na mjesto događaj nije uočio tragove nasilja na oštećenom, te da je on samo konstatovao smrt, apelaciono vijeće nije moglo prihvatiti s obzirom da je isti u potpunoj suprotnosti sa jasnim i detaljnim iskazima pomenutih svjedoka o teškim povredama koje su nastupile po oštećenog, a koji su za razliku od ovoga svjedoka ne samo bili očevici premlaćivanja, već i nastupanja smrti oštećenog

koja je nastupila netom nakon njegovog premlaćivanja. Dakle, prema stavu ovoga vijeća prvostepena presuda daje detaljnu i sveobuhvatnu analizu iskaza svjedoka koji su svjedočili na okolnosti iz ove tačke, te u tom pogledu izvodi valjan zaključak o krivičnom događaju kao i odgovornosti optuženog za isti koji u potpunosti prihvata i ovo Vijeće, pa su shodno tome žalbeni prigovori kojima se ukazuje da su činjenice u pogledu ove tačke optužbe pogrešno utvrđene, ukazuju neosnovanim.

147. Žalba nadalje tvrdi da je u obrazloženju presude pod **tačkom I 2. c), d), e) i f)** utvrđeno da je optuženi nečovječno postupao prema zatočenom Čedomiru Čvori, te je u tom smislu branilac citirao sadržaja paragrafa 615. presude u kojem se presuda referiše na iskaz oštećenog. S tim u vezi, branilac ukazuje na propust u vezi zaključka suda o odgovornosti optuženog Džananovića u pogledu ovih inkriminacija na temelju ovakvog svjedočenja oštećenog Čvora koji izričito ukazuje na optuženog i označava ga kao Senada, mada u tom periodu, optuženog niko nije zvao imenom, već pogrđnim nadimcima Glavoguz ili Bubalo. Takođe, prema žalbi u obrazloženju pobijane presude se čak i navode pojedine inkriminacije dovode u vezu sa optuženim Džananovićem sa kojima optuženi nema nikakve veze, a to se posebno odnosi na nečovječno postupanje kojem je oštećeni Čvoro bio izložen u štabu TO Stela (pretres i oduzimanje vrijednosti, te provjeravanje da li ima zlatne zube).

148. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

149. Kada su u pitanju prigovori branioca optuženog u odnosu na ove krivičnopravne događaje, apelaciono vijeće primjećuje da branilac suštinski i ne spori da su se događaji desili, već ističe da optuženi nije bio osoba koja je to počinila, s obzirom da je oštećeni optuženog označio kao Senada, a ne po nekom pogrđnom nadimku koji su bili svojstveni optuženom u inkriminisanom periodu, pa prema tome on i nije preduzeo radnje za koje je oglašen krivim.

150. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće pravilno cjenilo iskaz svjedoka-oštećenog Čedomira Čvora kome je sasvim opravdano u cjelosti poklonilo vjeru. Apelaciono vijeće prihvata ocjenu prvostepenog vijeća da je svjedok, uz određene manje nedosljednosti, što je i razumljivo, bio određen i konzistentan kako u pogledu opisa samih konkretnih događaja, tako i u pogledu identifikacije optuženog. Naime, svjedok je na glavnom pretresu, ukazao na niz podataka koji nedvojbeno upućuju na zaključak da se upravo radilo o optuženom, kao osobi koja ga je u više navrata tukla, odnosno psihički i fizički maltretirala kako u zatočeničkom objektu tako i ispred njega, a u kojim

okolnostima su se pored optuženog nalazila i druga lica koja su ga takođe tukla, te da je upravo optuženi osoba koja ga je ispitivala o pojedinim licima tvrdeći za njih da su četnici, a nakon što bi mu on odgovorio optuženi bi ga tukao bez milosti.

151. Tako je svjedok potvrdio da je optuženom ime saznao jer su mu se tako obraćala druga lica koje činjenice, po mišljenju i ovoga vijeća, dovedene u vezu sa jasno datim opisom optuženog i preciznim opisom kritičnih događaja, odnosno radnji svojstvenih optuženom, a u kom pravcu se prvostepeno vijeće pozvalo na niz iskaza svjedoka, i to Koste Kosovića, Saše Đurkovića, svjedokinja „A“ i „E“, koji na identičan način opisuju specifičnost brutalnog ponašanja optuženog, dovode do zaključka da se radi o vjerodostojnom svjedoku, odnosno svjedoku koji nije imao niti jednog razloga da neosnovano tereti optuženog, a kako to pravilno ističe i prvostepeno vijeće.

152. Kada je u pitanju prigovor branioca optuženog kojima se ukazuje na određene, po braniocu, neistine, kao što je to da optuženog u inkriminisano vrijeme niko nije zvao imenom, već samo nadimcima, ovo vijeće ne nalazi takvim da bi se istim dovelo u pitanje pravilno utvrđeno činjenično stanje, te je stoga apelaciono vijeće u ovom dijelu žalbene prigovore odbilo kao neosnovane. Naime, i prema stavu ovoga vijeća, ključni svjedok na ove okolnosti Čedomir Čvoro, kao i ostali svjedoci (Saša Đurković, svjedok „D“, Dragan Samardžić i dr.) saslušani na okolnosti izgleda optuženog u inkriminisano vrijeme daju saglasne iskaze da se radilo o osobi starosne dobi oko 20 godina, nižeg rasta, zdepast, plav, krvavih očiju, a koji opisi su evidentno odgovarali fizičkom izgledu optuženog. Pored činjenice da su svi saslušani svjedoci dali identične iskaze u pogledu opisa optuženog u vrijeme počinjenja djela, istog prepoznali kako u fazi istrage, tako i na glavnom pretresu, veći broj njih je ukazao na optuženog kao osobu po imenu Senad, a koje saznanje su crpili kako iz ličnog iskustva (sam im se optuženi predstavio), tako i iz priča drugih lica bilo da se radilo o drugim zatočenicima, bilo od njegovih saboraca, a što sve u konačnici ukazuje i na zaključak da optuženi u tom periodu nije samo oslovljavan nadimcima, već i ličnim imenom.

153. Vezano za prigovor odbrane da je prvostepeno vijeće kroz obrazloženje proširilo inkriminaciju i na radnje u objektu Borsalino, ovo vijeće isti ne nalazi osnovanim. Istina, žalba pravilno primjećuje da pobijana presuda, pored konkretnih ranji optuženog preduzetih prema oštećenom, ukazuje i na radnje drugih lica koje su prethodile radnjama optuženog, međutim ovo Vijeće ne cijeni tu činjenicu bitnom da bi se u eventualnom slučaju radilo o prekoračenju optužbe. Naime, ovo Vijeće nalazi da intencija

prvostepenog vijeća ni u kom slučaju nije bilo utvrđivanje odgovornosti optuženog van inkriminisanog vremena i mjesta, već su radnje preduzete prije relevantnih , razmatrane u kontekstu utvrđivanja obilježja nečovječnog postupanja kojemu je oštećeni bio izložen, kako u zatočeničkom objektu na adresi Trg ZAVNOBiH-a broj 21. tako i prije njegovog dolaska u isti. Dakle, kada se uzme u obzir činjenica da opis radnji o dešavanju u kafiću Borsalino (pretresanje, oduzimanje dragocjenosti i provjeravanje da li ima zlatne zube) nije sadržan u izreci presude, koja jedino pravno i obavezuje, nedvojbeno se da zaključiti kako optuženi i nije oglašen krivim za radnje van datog činjeničnog opisa.

154. Vezano za utvrđenja u **tački I 2h osuđujućeg dijela**, u žalbi se navodi da je optuženi oglašen krivim da je krajem juna 1992. god. više puta nakon izvođenja Saše Đurkovića iz zatočeničkog objekta iz podruma zgrade i odvođenja istog u stan na sprat iste zgrade, zajedno sa njemu više poznatih vojnika tukao Sašu Đurkovića. Oспорavajući zaključak suda o odgovornosti optuženog za ove radnje branilac se pozvao na paragraf 648. pobijane presude gdje se navodi svjedočenje Đurkovića, te paragraf 649. gdje opisuje svoje i hapšenje svoga oca, a pa iako je vijeće u paragrafu 435., 448. i 452 pobijane presude zaključilo za objekte iz optužnice , da se radilo o privatnim zatvorima Kruške, vijeće u paragrafu 658 pogrešno zaključuje da je optuženi svoj položaj iskoristio da oštećenog izloži patnji i poniženju, te da je bio svjestan svojih radnji, posljedica kojima iste prouzrokuje i htio njihovo nastupanje, zbog čega je radnje u kojima se ostvarila obilježja nečovječnog postupanja kao ratnog zločina protiv civilnog stanovništva preduzeo sa direktnim umišljajem.

155. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

156. Prije svega, vijeće primjećuje da su u samoj optužnici ključne riječi koje određuju kriminalnu aktivnost optuženog sadržane su u dijelu *zajedno sa više njemu poznatih, tukao Sašu Đurkovića rukama i nogama po cijelom tijelu, nanjerno mu nanoseći snažne ijelesne i duševne bolove*, a koje aktivnosti, odnosno njegove radnje su identično postavljene i u izreci izreci presude. Dakle, lično prisustvo optuženog i aktivne radnje se određuju i u optužnici, kao i u izreci presude. Stoga, jasno je da je sud apsolutno ostao u okvirima optužbom opisane djelatnosti optuženog.

157. Žalba suštinski problematizira pitanje da li se u konkretnom slučaju radi o nečinjenju optuženog, s obzirom da se u paragrafu 658. pobijane presude kao zaključak ističe da je optuženi svoj položaj iskoristio i oštećenog izložio patnji i poniženju. U tom pogledu, a u vezi žalbom istaknutog navoda, na ovom mjestu je odmah potrebno razjasniti da se u

konkretnom slučaju ne radi o komandnoj odgovornosti, niti je prvostepeni sud takvu odgovornost stavio optuženom na teret mimo optužnog akta. U konkretnom slučaju optuženi djeluje kao saizvršilac, a takvu njegovu djelatnost određuju upravo njegove aktivne radnje izvođenja i premlaćivanja oštećenog, gdje on očigledno svojim prisustvom faktički ohrabruje i druga lica nad kojima ima izvjesni autoritet da čine isto, na koji način podržava činjenje zabranjenih radnji, što znači i da ih prihvata kao svoje, čime aktivno sudjeluje u zabranjenoj posljedici. Upravo je u navedenom bitna razlika u odnosu na komandnu odgovornost, gdje krivnja komandanta ne seže do htjenja za finalnom posljedicom, već je ograničena isključivo spram njegovog propusta da kontroliše svoja podređena lica u zabranjenim aktivnostima (bilo kroz sprečavanje ili kažnjavanje). Dakle, po institutu komandne odgovornosti nadređeni odgovara za svoj propust spram podređenog lica, pri čemu ne dijeli njegovu namjeru ka finalnoj posljedici prema oštećenom, a što u konkretnom slučaju predmetnom tačkom optužnice optuženom i nije stavljeno na teret niti je isti oglašen krivim po toj vrsti odgovornosti, bez obzira što se u pomenutom paragrafu daje naslutiti i ta vrsta odgovornosti kako se ukazuje žalbom. Dakle, kako je to vidljivo iz izreke pobijane presude, odnosno predmetne tačke optužnice, nedvojbeno se izvlači zaključak, a koji prihvata i ovo Vijeće, da je odgovornost optuženog razmatrana, a i utvrđena kroz njegove saizvršilačke radnje, a nikako kroz njegovu neredbodavnu, odnosno komandnu ulogu.

158. Nadalje, prema žalbenim tvrdnjama sud je **tačku I 2 u) osuđujućeg dijela izreke** zasnovao na iskazima određenih svjedoka, ali bez dovođenja u vezu sa iskazom svjedoka odbrane Duška Tomića, odnosno isti je tek šturo spomenut u obrazloženju ove tačke izreke. Naime, prema stavu odbrane, da je iskaz ovog svjedoka cijenjen na pravilan način, bila bi dovedena u pitanje utvrđenja ove tačke, odnosno izveo bi se zaključak da optuženi nema ništa sa nestankom i smrću oštećenih Ljeposave i Duška Pešića, kao ni sa njihovim boravkom u zatočeničkim prostorijama na Alipašinom polju.

159. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

160. Analizom pobijane presude ovo Vijeće zaključuje da je prvostepeni sud donio ispravne činjenične zaključke i u pogledu ove tačke inkriminacije, nalazeći da su isti utemeljeni u vjerodostojnim i saglasnim izjavama svjedoka Saše Đurkovića, Milenka Višnjevca, kao i potkrijepljujućim dokazima odnosno iskazima Mirka Popare, Dragoljuba Stanojevića čiji je iskaz pročitao na glavnom pretresu, te Dragana Pešića, čime se žalbeni prigovori ukazuju kao neosnovani.

161. Naime, svjedoci Saša Đurković i Milenko Višnjevac predmetni događaj opisuju uvjerljivo, sa dovoljno detalja koji ukazuju na njihovo neosporno sjećanje o istom, pri čemu optuženog idnetificiraju kao krivca bez imalo sumnje, pri čemu su takvi iskazi potkrijepljeni saznanjima drugih svjedoka (Mirko Popara i Dragoljub Stanojević), koji svojim saznanjima o postupanju prema oštećenim, ali i drugim zatočenicima, na opisani način uopšte desilo upotpunjuju cjelinu na kojoj je moguće zasnovati odluku kakvu je donio prvostepeni sud.

162. Konačno, apelaciono vijeće nalazi irelevantnim žalbene tvrdnje kojima se teza odbrane opravdava kroz iskaz svjedoka odbrane Duška Tomića koji optuženog nije doveo u vezu sa lišavanjem slobode oštećenih, njihovim dovođenjem u neki od zatočeničkih objekata na Alipašinom polju i konačno s njihovim nestankom(tvrdi da je čuo da su ubijeni na Kazanima, a potom sahranjeni kod stadiona FK Željezničar), obzirom da je prvostepeni sud dijelove činjeničnog supstrata optužbe ili ispustio (omogućio, dozvolio i saglasio se da se zatočeničkim objektima drže oštećeni) nalazeći ih nedokazanim ili isti uopšte i nisu bili dio činjeničnog opisa (lišavanje slobode oštećenih, veza sa njihovim nestankom i smrću), te se istom takve radnje i nisu stavljale na teret, već samo prisustvo predmetnoj inkriminaciji, gdje optuženi uzima aktivno učešće u teškom i brutalnom premlaćivanju oštećenih Duška i Ljeposave Pešić čime doprinosi u saizvršilačkoj djelatnosti kojom ostvaruje obilježja nečovječnog postupanja u osnovi ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

163. Konačno, branilac optuženog je osporio i činjenična utvrđenja u odnosu na **tačke I 2 cc) i dd)** osuđujućeg dijela izreke presude kojima je optuženi oglašen krivim za silovanje svjedokinja „A“ i „B“. Osporavajući ova utvrđenja branilac je ukazao na ročište od 26.02.2020. godine na kojem je pročitana izjava ljekara svjedoka „A“ upućena policiji u Š. -dokaz T-214-B, te na dokaz T-214- Zapisnik o saslušanju svjedoka „A“ od 17.09.2015. godine koji je takođe pročitao. Branilac ukazuje da se razlog za čitanje iskaza ove svjedokinje nikako nije mogao tražiti u činjenici da je svjedokinja obolila od ... zbog čega je odbila pristupiti na sud i svjedočiti na glavnom pretresu. S tim u vezi branilac je ukazao na iskaz vještaka Senadina Ljubovića koji je izjavio kako bar 50% stanovništva BiH, kao posljedica rata, boluje od navedenog sindroma, pa ako bi se vodili tom logikom, taj procenat stanovništva bi mogao odbiti svjedočenje. Pored navedenog, prema stavu odbrane iskaz oštećene „A“ koji je pročitao na glavnom pretresu nije ni pouzdan, jer je u suprotnosti sa drugim izvedenim dokazima, odnosno niti jedan drugi ga ne potkrijepljuje s obzirom da niko nije bio svjedokom silovanja oštećene. Dakle,

zaključak o odgovornosti optuženog za ovu inkriminaciju isključivo je zasnovan na pročitanoj iskazu jednog svjedoka koji uzgred nije neposredno ni ispitan na glavnom pretresu, tako da odbrani i nije pružena mogućnost da svjedoka ispita unakrsno. Shodno navedenom, u slučajevima kada optuženi nije imao priliku da osporava dokaze koje su iznosili svjedoci, sud ne može zasnovati osuđujuću presudu isključivo ili u odlučujućoj mjeri na takvim dokazima, te u tom smislu ukazuje na stav presude u odnosu na Jasmina Erovića kojom je ovaj ranije saoptuženi oslobođen za silovanje svjedokinje A. Kada je u pitanju radnja silovanja oštećene B (tačka I 2 dd), odbrana ističe da ova oštećena na glavnom pretresu nije ni spomenula da je bila žrtva silovanja. Odbrana ukazuje da je ova svjedokinja B istakla da je u naselju Alipašino zajedno sa komšinicom odvedena prvo na informativni razgovor od strane nepoznatih vojnika, a zatim zatvorena u podrumskim prostorijama gdje je provela 13 dana. Dalje, prema navodima branioca ova svjedokinja je govorila da su ih tukle osobe koje su ih dovele, te da je prilikom svog svjedočenja istakla da je jedan čovjek izvodio žene koje su tu bile i silovao ih i da je i nju htio silovati, ali mu je ona rekla da je operisana, nakon čega je on odustao od silovanja. Takođe, prema navodima odbrane, svjedokinja B je istakla kako joj nisu bile poznate osobe koje su je čuvali, te da od svih osoba koje su ih čuvali sjeća nekog „Seje“ dodavši da je nakon 13 dana prebačena u kasarnu Viktor Bubanj odakle je nakon ispitivanja puštena na slobodu. S tim u vezi, odbrana je posebno ukazala da optuženog niko nije oslovljavao Sejom, već isključivo drugim pogrdnim nadimcima o čemu je naprijed bilo riječi.

164. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

165. Povreda prava na odbranu, na koju povredu branilac žalbom ukazuje, kako to propisuje odredba člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH, postoji ukoliko nisu primjenjena ili su nepravilno primjenjena pravila postupka na štetu optuženog.

166. Prvostepeno vijeće je, a kako to proizlazi iz spisa predmeta, upravo u cilju ostvarivanja ovog temeljnog prava optuženih, detaljno razmotrilo ovo pitanje iz koje argumentacije se da izvući zaključak da je pokušalo obezbjediti prisustvo svjedokinje „A“ i omogućiti odbrani optuženog njeno unakrsno ispitivanje. I pored istaknutih napora Tužilaštva BiH na obezbjeđenju prisustva ovog lica, u nedostatku adekvatnog pravnog mehanizma za prinudno osiguranje njenog prisustva na glavnom pretresu, jer se radi o svjedoku koji se nalazi u Š., prvostepeno vijeće nije imalo načina da obezbjedi uslove za njeno saslušanje. Međutim vijeće nije odbilo prijedlog odbrane bez obrazloženja za takav postupak, nego je naprotiv, na stranicama 32. i 33. pobijane presude dalo iscrpne

razloge zbog kojih prisustvo svjedoka „A“ nije moglo biti osigurano. Iz navedenih razloga, s obzirom da je prvostepeno vijeće dalo iscrpne razloge zbog kojih svjedokinja „A“ nije mogla biti saslušana na glavnom pretresu i unakrsno ispitana, ovo vijeće cijeni da time što je prvostepeno vijeće prihvatilo čitanje njenog iskaza iz istrage, nije povrijedilo pravo na odbranu optuženog, kako to branilac ističe u svojoj žalbi. Ovo Vijeće primjećuje da se prvostepeni sud u konkretnom mogao pozvati i na odredbu člana 11. Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, a koja odredba daje pravo sudu da se svjedokinja ne sasluša neposredno, nego da se izkaz iste pročita, bez utvrđivanja okolnosti propisanih u članu 273. stav 2. ZKP BiH., budući da je pomenuta svjedokinja dobila mjere zaštite. Ipak, vijeće će preispitati da li je postupanje na navedeni način bilo ili moglo biti od uticaja na pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja.

167. Suprotno žalbenim navodima odbrane, apelaciono vijeće cijeni da je činjenično stanje u odnosu na tačke 1 2 cc) i dd) osuđujućeg dijela izreke prvostepene presude pravilno i potpuno utvrđeno. Odbrana neargumentovano i paušalno prigovara da činjenično stanje nije pravilno i potpuno utvrđeno u prvostepenoj presudi.

168. Naime apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud pravilnom ocjenom ključnih dokaza- iskaza oštećenih-svjedoka „A“ i „B“, te iskaza svjedoka Milenka Višnjevca, Koste Kosovića, svjedoka „D“, Savke Ivanović, Ljube Ivanovića, Saše Đurkovića, Veselke Milić, Milene Kuline, Mirka Popare kao i iskaza svjedoka Dragoljuba Stanojevića čiji iskaz je pročitan na glavnom pretresu 26.02.2020. godine na ispravan i pouzdan način utvrdio da je optuženi u inkriminisano vrijeme počinio krivično pravnu radnju silovanja oštećenih „A“ i „B“, a koji zaključak u potpunosti prihvata i ovo Vijeće.

169. Izneseni žalbeni prigovori branioca optuženog na pravilnost i potpunost utvrđenog činjeničnog stanja svode se na navode da saslušane svjedokinje ne govore istinu i da izvedeni dokazi na upućuju na zaključak da su iste bile silovane. Ovakve prigovore apelaciono vijeće smatra potpuno neutemeljenim, pogotovo iz razloga što isti, osim paušalnih konstatacija o navodnoj njihovoj nekredibilnosti i nedosljednosti, ne sadrže niti jedan valjan kontraargument ili dokaz kojim bi se njihovi, u odlučnim činjenicama, međusobno saglasni i konzistentni sadržaji, na bilo koji način doveli u pitanje. Nasuprot tome, prvostepeno vijeće je na potpun i pravilan način poklonilo vjeru saslušanim svjedocima, budući da iz njihovih iskaza, koji se razlikuju samo u onoj mjeri koja potvrđuje da isti nisu usklađeni, već odražavaju ličnu percepciju različitih osoba u nenormalnim i izrazito stresnim i ponižavajućim okolnostima u kojima su se nalazile,

posebno oštećene, jasno proizlazi da je upravo optuženi Senad Džananović bio osoba koja je u više navrata izvodila oštećene „A“ i „B“ i odvodio u napuštene stanove na spratu iznad zatočeničkih objekata gdje ih je prvobitno vrijeđao na nacionalnoj osnovi, tukao a potom i na opisani način silovao, nakon čega ih je ponovo vraćao u zatočeničke objekte.

170. Iz navedenih razloga apelaciono vijeće prihvata razloge navedene u obrazloženju prvostepene presude u pogledu krivičnopravnih događaja opisanih u tačkama 1-2 cc) i dd) izreke osuđujućeg dijela, jer je ista donijeta nakon pravilno i zakonito provedenog postupka i jer su u njenom obrazloženju potpuno i određeno izložene kako nesporne činjenice, tako i razlozi iz kojih su sporne činjenice uzete dokazanim, te je data valjana ocjena vjerodostojnosti izvedenih dokaza (iskazi iz istrage i iskazi dati na glavnom pretresu), dok izneseni žalbeni prigovori nisu dostatni da bi se osporilo ovako pravilno i potpuno utvrđenje.

171. Žalbeni prigovor branioca optuženog da je odgovornost optuženog za silovanje oštećene „A“ isključivo i jedino zasnovan na iskazu oštećene koji je uzgred pročitao na glavnom pretresu, a kojem iskazu se ne može pokloniti vjera, jer imajući u vidu sadržaj obrazloženja pobijane presude, potpuno je bespredmetan. Naime, ako se pravilno analizira elaboracija dokaza izvedenih na ove okolnosti, nesumnjivo se da zaključiti kako se ni u kom slučaju ne može raditi o osnovanosti ove teze odbrane s obzirom da je evidentno iskaz oštećene „A“ u cijelosti potvrđen iskazom oštećene „B“ koja u detalje opisuje radnje silovanja koje je optuženi Džananović preduzimao kako prema njoj samoj tako i prema oštećenoj „A“ s obzirom da ih je znao izvoditi zajedno i krivičnopravne radnje prema njima preduzimati istovremeno. Dakle, teza odbrane o tome da je krivnja optuženog jedino i isključivo zasnovana na iskazu oštećene „A“ koji je pročitao na glavnom pretresu, ukazuje se neosnovanom, te ju je kao takvu valjalo odbiti.

172. Svjedokinja „B“ je u svom iskazu koji i ovo vijeće smatra dovoljno jasnim i vjerodostojnim, jasno opisala način na koji su ona kao i oštećena „A“ izvođene iz zatočeničkog objekta i dovodene u napuštene stanove, gdje su i ona i oštećena „A“ u više navrata bile silovane kako od optuženog, tako i od drugih vojnika. Kada se jasnim svjedočenjima svjedokinja-oštećenih „A“ i „B“ dodaju i iskazi naprijed pomenutih svjedoka, koji su se kao i oštećene nalazili u zatočeničkom objektu, a koji detaljno opisuju izvođenje ove dvije oštećene od strane optuženog, te njihov izgled po povratku u zatočenički objekat (bile drugačijeg izgleda, prljave, pogužvane, kose rasčupane, povučene i sl.) uz činjenicu da su im čak i one same bilo direktno ili indirektno potvrdile

da ih je silovao optuženi, ali i drugi vojnici (svjedok Milenko Višnjevac govori da mu je sama svjedokinja „A“ govorila da su sretni što su muškarci i šta bi da su doživjeli torturu kao što je ona noćas, dok svjedokinja Savka Ivanović govori da joj je sama svjedokinja „A“ govorila da ju je silovalo 14 ljudi) nedvosmislenim se izvodi zaključak da odgovornost optuženog nije zasnovana isključivo i jedino na iskazu oštećene „A“, niti da oštećena „B“ nije spominjala da je bila silovana, a kako se to neosnovano tvrdi žalbom branioca optuženog.

173. Iz ovako utvrđenog činjeničnog stanja nesumnjivo proizlazi da je upravo optuženi kritičnih prilika u inkriminisanom periodu u više navrata iz zatočeničkog objekta izvodio oštećene „A“ i „B“ i odvodio u napuštene stanove iznad njih, gdje ih je silovao, da bi ih potom vraćao u zatočenički objekat, pa se shodno tome žalbeni prigovori kojima se ukazuje da su činjenice u pogledu ove tačke pogrešno utvrđene, ukazuju neosnovanim.

Žalbeni navodi branioca optuženog Edina Gadže

Član 297. stav 1. tačka a) ZKP BiH –Obrana smatra da je sud bio nepropisno sastavljen

174. Prije svega branilac optuženog Edina Gadže ukazuje da se presuda donosi u vijeću od trojice sudija. S tim u vezi, branilac ističe da je pobijana presuda izrečena 11.06.2021. godine, a pretres okončan 12.02.2021. godine, dok su prilikom izricanja presude bila prisutna dva člana-dakle vijeće nije bilo propisno sastavljeno. Nadalje, prema stavu odbrane iz presude je vidljivo da je PV u ovom predmetu imenovan za predsjednika VSTV-a, a da je sudija Minka Kreho kao član vijeća u to vrijeme bila na bolovanju, pa se postavlja pitanje kako je izricanje presude moglo biti održano ukoliko je jedan član vijeća odsutan od februara do juna 2021. godine, te na koji način je glasala i uticala na konačnu odluku koja je izrečena dana 11.06.2021. godine. Nadalje, odbrana se pozvala na tačku 55. presude gdje je navedeno: „*predsjednik VSTV-a n.je dužan obavljati druge službene dužnosti*“. S tim u vezi se odbrana osvrće na član 83. stav 1., 2. i 4. Zakona o VSTV-u, gdje je izričito propisano da sudija ne može vršiti bilo kakvu drugu funkciju koja je nespojiva sa sudijskom funkcijom. Dakle, prema stavu odbrane predsjednik vijeća se morao izuzeti od daljeg postupanja u ovom predmetu, jer se radi o slučaju gdje je obavljanje sudijske dužnosti nespojivo sa obavljanjem funkcije predsjednika VSTV-a zbog čega je došlo do povrede iz člana 297. stav 1. tačka a) ZKP BiH. U okviru ovih žalbenih navoda branilac optuženog je ukazao i na činjenicu da je u konkretnom slučaju došlo do zamjene člana vijeća na način da je imenovan drugi sudija i to nakon završetka dokaznog postupka, te da je potpuno nelogično da se pomenuti sudija tako brzo upoznao

sa izvedenim dokazima. Takođe, nepropisnost sastava ovog vijeća se ogleda i u činjenici da novi sudija učestvuje u izricanju presude dok trećeg nema, s tim da je PV već 4 mjeseca na funkciji predsjednika VSTV-a- što sve takođe ukazuje na povredu iz tačke a) stav 1. člana 297. ZKP. Konačno, branilac je ukazao i na navodnu povredu člana 6. stav 1. EKLJP zbog lakonskog postupanja pretresnog vijeća koje je odlučilo da prihvati sve dokaze i ne izvodi ih ponovo nakon izuzeća jednog člana vijeća po zahtjevu odbrana. U tom smislu odbrana je ukazala na praksu ESLJP u predmetu *Svanidze vs Georgia* od 25.07.2019. godine gdje je utvrđena povreda principa neposrednosti-aplikantica prigovarala da je sudjelovanje zamjenskog sudije njeno suđenje učinilo nezakonitim i da je zamjenski sudija osudio bez učešća u usmenom ispitivanju vještaka i dokaza. Istina, odbrana se slaže kako promjena člana vijeća nužno ne mora dovesti do povrede načela neposrednosti i povrede člana 6. stav 1. EKLJP, ali nisu svi predmeti isti, niti se ogledni primjeri navedeni u pobijanoj presudi mogu uporediti sa ovim predmetom koji je trajao 4 godine. Pored navedenog, odbrana je istakla da je zahtijevala da im se dostave zapisnici sa ročišta, ali im je odgovoreno da oni nisu rađeni, pa se postavlja pitanje na koji način se zamjenski član mogao upoznati sa izvedenim dokazima, posebno zbog toga što je to učinio u vrlo kratkom periodu.

175. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

176. U pogledu žalbenih prigovora odbrane optuženog Gadže kojim se postavlja pitanje propisnosti sastava vijeća kao i neophodnosti izuzeća predsjednika vijeća u konkretnom predmetu, ukazujemo na relevantne paragrafe ove presude(106.-119.) u okviru istovjetno isticane povrede tačke a) člana 297. stav 1. ZKP BiH branioca optuženog Senada Džananovića, a u vezi kojih je već dato obrazloženje o ovim problematiziranim pitanjima.

Član 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH –Odbrana smatra da je izreka nerazumljiva, protivrječna sama sebi i razlozima pobijanog dijela presude, te da u presudi nisu dati razlozi o odlučnim činjenicama

177. Nerazumljivost izreke presude , žalba vidi u propustu prvostepenog vijeća da jasno označi za koje tačke su optuženi oglašeni krivim kao izvršioci, a za koje kao saizvršioci, kao i u kojoj tačkama je djelo počinjeno radnjama pomaganja i podstrekavanja.

178. Neosnovani su i prigovori odbrane optuženog Gadže kojima se ukazuje da je izreka presude umjesto generalnog navođenja zakonskih odredbi morala sadržavati jasnu distinkciju za koje radnje su optuženi oglašeni krivim kao izvršioci, odnosno koje radnje

su preduzeli u nekom od oblika saučeništva (saizvršilaštvo, podstrekavanje i pomaganje). Odredbom člana 285 stav 1. tačka b) ZKP BiH propisano je da presuda kojom se optuženi oglašava krivim mora sadržavati zakonski naziv krivičnog djela i koje su odredbe krivičnog zakona primijenjene. Ako se analizira izreka pobijane presude, iz iste je već *prima facie* vidljivo da sadrži zakonom propisane elemente, s obzirom da se izričito navodi da su optuženi počinili krivično djelo Ratni zločin protiv civilnog stanovništva, te je precizirano da se radi o odredbama člana 142. KZ SFRJ u vezi sa članovima 22.(saizvršilaštvo), 23. (podstrekavanje), 24. (pomaganje) i 30. stav 1. (oblik učešća u izvršenju krivičnog djela) istog zakona.

179. Sama činjenica da utvrđeni oblici učešća u izvršenju radnji u pravnom opisu djela nisu jasno razgraničeni u smislu pojedinačnih tački izreke, ne dovodi u pitanje njenu razumljivost, jer je primarni fokus na jasnosti i preciznosti tako činjenično opisanih radnji, dok je pravni opis djela samo logičan nastavak podvođenja takvih radnji pod zakonsku definiciju – naziv krivičnog djela i oblik učešća u njegovom izvršenju, a koji elementi su u cijelosti sadržani u izreci pobijane presude.

180. Slijedom navedenog, prigovori odbrane da je izreka presude nerazumljiva iz razloga što nisu razgraničeni oblici učešća u izvršenju krivičnopravnih radnji optuženih kroz pravni opis krivičnog djela, aposlutno gube na snazi. Optuženi, ako se brane, to čine od činjeničnog supstrata u kojem su opisana sva bitna obilježja krivičnog djela, a ne od zakonskog naziva krivičnog djela, koji u konačnici u samoj presudi može biti od strane suda i izmijenjen, s obzirom da sud nije vezan pravnom kvalifikacijom iz optužnog akta.

181. Nadalje, branilac optuženog Edina Gadže povredu iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH nalazi i u navodnoj kontradiktornosti tačke III-10 izreke i obrazloženja u odnosu na istu. S tim u vezi, branilac je ukazao na tačku III-10 (strana 10 izreke presude pod tačkom 10. IV pasus) gdje je navedeno da je optuženi oglašen krivim da je tukao svjedoke E, D i B, dok se uvidom u obrazloženje presude u odnosu na ovu inkriminaciju prilikom ocjene ključnih svjedoka A, E i D, ne ističe bilo kakav navod njihovih iskaza koji potvrđuju da je i svjedok B bio izložen tuči od strane optuženog. Dakle, prema stavu branioca izreka presude u odnosu na obrazloženje je kontradiktorna i suprotna navodima obrazloženja, čime je počinjena povreda iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH. Kao dodatni argument u odnosu na ovaj prigovor kontradiktornosti branilac navodi da se u obrazloženju pojedinih tačaka optužnice u osuđujućem dijelu sud uopšte ne poziva niti

navodi koje su saizvršilačke radnje preduzete od kojeg izvršioca, niti se može ustanoviti koje radnje pomaganja ili podstrekavanja i u kojim tačkama su izvršene takve radnje.

182. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

183. Suprotno žalbenim navodima, ovo vijeće ne nalazi bilo kakvu kontradiktornost utvrđenja tačke III 10 izreke pobijane presude i obrazloženja u odnosu na istu, kako je to navedeno u žalbi. Naime, odbrana pravilno ukazuje na činjenice iz kojih proizlazi da pomenuti svjedoci A, E i D (paragraf 912. pobijane presude) koji su svjedočili na okolnosti iz ove tačke optuženja, kao jednu od osoba koje su bile izložene zlostavljanju u podrumskim prostorijama kako od strane optuženog Gadže, tako i drugih lica, ne spominju i svjedoka odnosno oštećenu „B“. Međutim odbrana s druge strane zanemaruje ključnu činjenicu, a koja se tiče svjedočenja i drugih svjedoka na ove okolnosti, što se prevashodno odnosi na svjedočenje svjedoka Saše Đurkovića, čiji iskaz je detaljno elaboriran u paragrafu 910. pobijane presude i doveden u vezu sa iskazom svjedoka Milenka Višnjavca.

184. Naime, ono što je posebno bitno za istaći, a što žalilac očigledno zanemaruje, jeste činjenica da je pored već navedenih svjedoka na koje se pozvala žalba, na istovjetne okolnosti saslušan i svjedok Saša Đurković koji je nedvosmisleno izjavio kako su se s njim u inkriminisanom periodu kao zatočenici nalazili i svjedoci „A“, „B“, „D“, Aleksa, Čvoro, Elez i dr. , koji su takođe bili izloženi udarcima optuženog Edina Gadže.

185. Iskaz ovog svjedoka u cijelosti potvrđuje i svjedok Milenko Višnjevac, koji je u vezi sa tim, na glavnom pretresu istakao da su tukli čak i žene, a konkretno svjedoke pod pseudonimom „A“ i „B“.

186. Dakle, prigovor branioca optuženog da je tačka III 10 izreke protivrječna razlozima presude iz razloga što utvrđenje ove tačke izreke (premlaćivanje svjedoka „B“) ne korespondira sa iskazima svjedoci „A“, E i D, koji je uopšte ne pominju kao žrtvu kako to očigledno inputira odbrana, sud je odbio kao neosnovan s obzirom da su na to konkretno utvrđenje iskaze dali drugi svjedoci, čiji iskazi su evidentno poslužili kao činjenična osnova za utvrđenje da je pored ostalih oštećenih i svjedok „B“ bila žrtva zlostavljanja od strane optuženog i drugih lica. Kao razlog više ovakvom zaključku govori u prilog i činjenica da s obzirom na brojnost radnji, broj ljudi koji su učestvovali u zlostavljanju zatočenika, kao i dužinu boravka zatočenika u zatočeničkim objektima, logičnim se nameće zaključak da svi zatočenici i nisu morali biti očevici svakog krivičnog

dogadaja, niti su morali percipirati sve nezakonite radnje optuženog i drugih lica, a što sve u konačnom i opravdava stav da svjedoci „A“, „E“ i „D“, za razliku od svjedoka Saše Đurkovića i Milenka Višnjevca, nisu mogli potvrditi i zlostavljanje svjedoka - oštećene „B“.

187. Nadalje, u vezi prigovora branioca optuženog Gadže, a koji je inicirao razmatranje radnji svakog saizvršioca u sklopu saizvršilačke djelatnosti, apelaciono vijeće će žaliooca uputiti na obrazloženje dato u paragrafima 141. i 142. ove presude, s obzirom da je suštinski isti prigovor izjavio i branilac optuženog Senada Džananovića.

188. Na ovom mjestu vijeće će samo podsjetiti da je kod saizvršilaštva težište na *zajedničkom izvršenju* djela, koje se ostvaruje *zajedničkim učestvovanjem* u samoj radnji izvršenja ili *na drugi način*, a koje radnje optuženog su jasno opisane kako kroz činjenične opise tački izreke, tako i kroz zaključke obrazloženja u odnosu na svaku tačku pojedinačno. Dakle, kao i u konkretnom slučaju, optuženi Gadžo je postupao s umišljajem, htio je izvršenje djela kao i njegovu posljedicu, te je u skladu s tim u toku cijelog procesa ostvarenja krivičnog djela kao saizvršilac učestvovanjem u samim radnjama izvršnja, imao volju i mogućnost da odlučujuće utiče na tok zbivanja i realizovanja posljedice obuhvaćene umišljajem, kao i na druge načine djelovao u sklopu zajedničkih aktivnosti i to kroz radnje protivzakonitog zatvaranja, mučenja i nečovječnog postupanja.

189. Nadalje, branilac u žalbi navodi da se uvidom u izreku presude i to tačke III-7 i III-8 zaključiti kako je optuženi Gadžo oglašen krivim da je neke oštećene odvodio na lokalitete gdje su bili izloženi smrtnoj opasnosti. Prilikom obrazlaganja ovih tačaka, pod tačkom 888. pobijane presude sud je pozivajući se na iskaze svjedoka Milana Kuline i svjedoka „D“ zaključio generalno za ove tačke da su zatočenici vođeni na prve linije. Ne ulazeći u psihički odnos oštećenih koji su doživljavali „odvođenje na prvu liniju“ odbrana ističe da je sud u tački 398. ispravno zaključio da tužilac nije izveo potrebna vještačenja čime bi se pravilno utvrdilo šta su to linije razgraničenja što bi moglo predstavljati polaznu tačku. Dakle, polazeći od ovog zaključka, pretresno vijeće po stavu odbrane nije imalo podatak gdje su se nalazile „prve linije“ pa onda je nejasno na osnovu kojih dokaza je sud došao do zaključka na strani 189. pod tačkom 888. da su osobe vođene na prvu liniju, a što sve u konačnom ukazuju da pobijana presuda ne sadrži razloge o odlučnim činjenicama.

190. Navedeni žalbeni prigovori kojima se ukazuje na bitnu povredu odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka k) ZKP BiH nisu osnovani i ne dovode u pitanje ispravnost i zakonitost pobijane presude.

191. Prema tvrdnji odbrane da je bilo neophodno provesti vještačenje po vještaku vojne struke, kako bi se nesumnjivo utvrdile linije razgraničenja suprostavljenih vojnih snaga, prateći rezonovanje žalbe, proizlazilo bi da drugim dokazima nije moguće dokazati postojanje ovog krivičnog dela. Ovakvo shvatanje, zapravo, ide u pravcu zalaganja za postojanje određenih formalnih dokaznih pravila, što bi, u konkretnom slučaju značilo – ako ta činjenica nije vještačena od strane vještaka vojne struke na okolnosti postojanja jasnih linija razgraničenja, da se više ne može dokazati da su oštećani bili žrtvom prisiljavanja na prinudni rad, a sve to je u direktnoj suprotnosti sa odredbom člana 15. ZKP BiH, kojom je regulisan princip slobodne ocjene dokaza. Prema ovoj odredbi, pravo suda i državnih organa koji učestvuju u krivičnom postupku da ocjenjuju postojanje ili nepostojanje činjenica nije vezano ni ograničeno posebnim formalnim dokaznim pravilima.

192. To znači da pri ocjeni dokaza sud nije vezan formalnim dokaznim pravilima o tome koje uslove jedan dokaz po sadržini mora da ispuni i koja količina i kakvoća dokaza mora da postoji da bi određena činjenica morala ili mogla da se smatra dokazanom.

193. Posmatrano u iznijetom smislu, zauzeti stav prvostepenog suda - da su oštećeni iz tačke III 7. i III 8. osuđujućeg dijela izreke presude nedvojbeno žrtve radnji prisiljavanja na prinudne radove, te da se njihovo stanje u kojemu su se nalazili u tim trenucima može staviti u profil žrtve, koja činjenica je dokazana drugim - dozvoljenim dokaznim sredstvima, u prvom redu iskazima svjedoka-oštećenih koji su pravilno dovedeni u vezu sa opštepoznatim okolnostima koje su vladale u tim početnim fazama rata na području Sarajeva, odnosno opštine Novi grad tj. Alipašino polje ne predstavlja nikakvo preuzimanje uloge vještaka od strane suda, kako se to indirektno inputira žalbom branioca optuženog, već je takvo gledište u potpunom skladu sa odredbom člana 15. ZKP BiH. Pri tome valja istaći da su pitanja koja se svode na pravilnost ocjene izvedenih dokaza prvenstveno činjenična pitanja.

194. Konačno, apelaciono vijeće nalazi da se optuženi teretio za počinjenje krivičnog djela ratni zločin protiv civilnog stanovništva inkriminiranog radnjom prisiljavanja na prinudne radove, koja definicija radnje ne obuhvata samo lokacije koje se tiču linija razdvajanja zaraćenih strane, već i lokacije koje to i nisu, ali na kojima su oštećeni mogli i

jesu, takođe bili izloženi nečovječnom postupanju kako od strane optuženog, tako i drugih lica.

195. Nadalje, branilac se pozvao na tačku III-5 na strani 5, treći pasus izreke presude, gdje se navodi da je optuženi Gadžo učestvovao u nezakonitom lišenju slobode lica iz ulice Vrbovska i to Savke i Ljube Ivanovića, Radmila i Momira Radovića kao i Veljka Tomovića, kao osobe koje su dana 25.06.1992. god. odvedene iz kuće Ignjata Radovića. Dakle, u izreci ove tačke se navodi da je optuženi Gadžo učestvovao u nezakonitom hapšenju i zatvaranju ovih lica, a na strani 184. tačka 858. pobijane presude, sud navodi da nije pronašao osnov za njegovo učestvovanje u radnjama pomaganja podržavanja u zlostavljanju Savke i Ljube Ivanovića, Radmile i Momira Radovića i Veljka Tomovića. Prema braniocu, a s obzirom da se tačka III-5 i III-10 vremenski isprepliću, jer odvoženje i dalji nastavak zatočenika predstavlja jednu logičnu cjelinu, ostaje nejasno kako sud pod tačkom 858. obrazloženja presude nije našao da je optuženi Gadžo učestvovao i u radnjama pomaganja ili drugog učešća u zlostavljanju između ostalih i Momira Radovića kojeg sada u tački 907. obrazloženja pobijane presude (strana 193 presude) spominje kao osobu koja navodno identifikuje Kimuna kao učesnika u tim radnjama. Dakle, prema navodima žalbe ovdje se radi o jednom logičnom i vremenskom slijedu radnji tačke III-5 i III-10, pa shodno ovakvim utvrđenjima suda izreka presude je suprotna obrazloženju presude u tačkama 858 i 907. odnosno ista je kontradiktorna sa razlozima presude što predstavlja povredu iz tačke k) stav 1. člana 297. ZKP.

196. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

197. Prije svega, ovo vijeće, iako prihvata da se u konkretnom slučaju radi o dva vremenska i logička slijeda krivičnihopravnih događaja, ne nalazi propust u smislu bilo kakve kontradiktornosti kako između pomenutih tačaka izreke pobijane presude, tako i u pogledu obrazloženja istih. Naime, kako ovo vijeće nalazi, žalbom branilac bezrazložno problematizira pomenuta pitanja, posebno iz razloga jer se radi kako o različitim radnjama u osnovi krivičnog djela ratnog zločina, tako i o različitim vremenski i lokacijski opisanim radnjama optuženog za koja je oglašen krivim. Naime, ako se pravilno uporede opisi radnji tačke III- 5 i III-10 osuđujućeg dijela izreke presude nesumnjivim se nameće zaključak da je optuženi tačkom III-5 oglašen krivim samo za radnju nezakonito hapšenje i zatvaranje oštećenih iz ulice Vrbovska, ali ne i za učestvovanje u premlaćivanju oštećenih prilikom njihovog sprovođenja u zatočeničke objekte, dok je tačkom III-10 oglašen krivim da je sam ili zajedno sa drugim pripadnicima TO Stela ili trećim licima

učestvovao u premlaćivanju ovih oštećenih u zatočeničkim prostorijama na Trgu ZAVNOBiH-a broj 21. i 27. Dakle, iz svega navedenog se izvlači nesumnjiv zaključak da se ni u kom slučaju ne radi o kontradiktornosti ovih tačaka izreke i obrazloženja presude u odnosu na iste, s obzirom da i nije utvrđeno zlostavljanje oštećenih, pa ni oštećenog Milomira Radovića na koga se pozvala žalba, u momentu njihovog lišenja slobode i sprovođenja u zatočeničke objekte, nego tek naknadno po njihovom zatvaranju, što sve u konačnom i opravdava zaključak pobijane presude da se odgovornost za zlostavljanje oštećenih od strane optuženog cijenila, a potom i utvrdila, za radnje u zatočeničkim objektima, koje radnje u svojoj suštini predstavljaju nečovječno postupanje, a na koje okolnosti je svjedočio veći broj svjedoka ukazujući na optuženog kao Kimuna (Kimona) odnosno osobu koja je odgovorna za njihovo zlostavljanje u pomenutim zatočeničkim objektima.

198. Analizirajući izreku pobijane presude i dovodeći je u vezu sa datim obrazloženjima, branilac ukazuje na još jednu povredu iz tačke k) stav 1. člana 297. ZKP BiH i to u dijelu „*intervencija vijeća u pogledu izmjena u činjeničnom opisu optužnice*“ gdje sud pod tačkama 139., 140 i 141. pobijane presude ističe da je vijeće ustanovilo da su optuženi preduzimali pojedinačne radnje koje su predstavljale značajan doprinos uspostavljanju, održavanju i funkcionisanju sistema zlostavljanja, kao i da su radnje preduzeli kao izvršioci i saizvršioci. Nasuprot navedenom, sud pod tačkom 798. presude ukazuje da nije ustanovio da je drugooptuženi imao bilo kakva naredbodavna ili komandna ovlaštenja, te da se osuđuje kao izvršilac odnosno saizvršilac, ali ipak u odnosu na obrazloženje ove tačke navodi da su optuženi „*snagom svog autoriteta*“ bez funkcionalnog ovlaštenja ipak dorađivali uslove u kojima će oštećeni biti zlostavljani. S obzirom da je ova funkcija drugačije prikazana kao „*snaga autoriteta*“, prema stavu branioca ustvari se ona prikazuje kao *de facto* naredbodavna, mada je u ranijim dijelovima presude zauzet izričit stav da naredbodavne funkcije nije bilo, što sve ukazuje na kontradiktornost izreke i obrazloženja.

199. Ovo Vijeće je detaljno razmotrilo prigovor odbrane optuženog Edina Gadže kojim se istrajava na kontradikciji utvrđenih statusa optuženih (nije utvrđena bilo kakva komandna odnosno naredbodavna odgovornost) i korištene terminologije (snagom svojih autoriteta). U tom pogledu, apelaciono vijeće nalazi da su od strane suda vršene izvjesne i donekle obimne intervencije činjeničnog opisa kako preambule izreke presude, tako i pojedinačnih tački činjeničnog opisa pojedinačnih radnji, ali da, suprotno žalbenim tvrdnjama, takvo postupanje suda nije dovelo do kontradikcije izreke sa obrazloženjem.

200. Naime, kada ovako zaključuje ovo Vijeće prevashodno polazi od toga da je sud ovlašten da izvrši izmjene činjeničnog opisa koje se kreću u granicama kriminalnog događaja, u kom smislu bi se moglo zaključiti da bi bilo dopušteno u određenoj mjeri prilagoditi činjenični opis vezano za način ostvarenja djela, ali u tome postupati sa naročitom pažnjom, maksimalno vodeći računa o poštovanju identiteta presude i optužbe.

201. U konkretnom slučaju prvostepeni sud je određene činjenične pojedinosti ispustio iz činjeničnog opisa, dok je pojedine navode inkorporirao, precizirajući faktički dopinose optuženih, međutim takvim postupanjem, shodno prethodno iznesenim zaključcima, nije doveo do prekoračenja optužbe, kako se to indirektno nastoji inputirati žalba, odnosno nije došlo do bilo kakve kontradikcije izreke i obrazloženja. Naime, u samoj optužnici ključne riječi koje određuju kriminalnu aktivnost optuženih Džananovića i Gadže sadržane su u dijelu *naredio, pomagao, podržavao, omogućio, dozvolio, odobrio, saglasio se i sl.* dok se u izreci presude takve aktivnosti određuju riječima *pomogao, podržao i lično učestvovao*. Dakle, lično prisustvo optuženih se određuje u optužnici, kao i u izreci presude, dok izreka presude ispušta izdavanje naredbi optuženih, ali njihovo svojstvo (pripadnici štaba TO Stela), očigledno daje doprinos krivičnom djelu i sumira u navodima učestvovali, pomagali ili podržavali i to kroz svoje prisustvo i izraženu brutalnost koja je evidentno na određeni način, bila je motiv i drugim licima da preduzimaju nezakonite radnje prema oštećenim.

202. Takođe, žalba u ovom dijelu na neki način problematizira i pitanje da li se u konkretnom slučaju radi o nečinjenju optuženih obzirom da se u obrazloženju koristi i termin „omogućili“. U tom pogledu, Apelaciono vijeće ukazuje na paragraf 157. ove presude gdje je dato detaljno obrazloženje u tom smislu, te ne nalazi svrsishodnim svoju argumentaciju ponavljati.

Bitne povrede odredaba krivičnog postupka iz člana 297. stav 1. tačka d)

203. Žalba branioca optuženog u okviru ovog žalbenog osnova ističe povredu odredaba člana 297. stav 1. tačka d) ZKP BiH, te u tom pogledu ukazuje na zaključke pobijane presude u poglavlju „*Procesna sposobnost optuženih Senada Džananovića i Edina Gadže*“. Navedenu povredu branilac optuženog nalazi u činjenici da se sud prilikom utvrđivanja uračunljivosti optuženih *in tempore criminis* isključivo fokusirao na nalaz vještaka neuropsihijatra mr.sci. Gordane Lastrić, koji nalaz se isključivo vezao za Džananovića, ali ga uopšte ne dovodi u vezu sa iskazom svjedoka Abdulaha Kučukalića

od 06.09.2019. god, kao svjedoka optužbe, niti sa iskazom istog u svojstvu stručnog svjedoka odbrana datog dana 04.09.2020. godine. Konačno, branilac ukazuje da sud propušta dovesti u vezu nalaz i mišljenje pomenute vještakinje sa dokazom T-200- Zapisnik o saslušanju vještaka Kučukalića od 12.12.1994. god., a koji dokazi su suprotni nalazu i mišljenju pomenute vještakinje i koji, da su uzeti u obzir, realno bi doveli u pitanje zaključke nalaza i mišljenja mr.sci. Gordane Lastrić u kojem je iznesen stav da su sposobnosti optuženih *in tempore criminis* bile smanjene, ali ne i bitno, kao i da su procesno sposobni da prate tok suđenja i učestvuju u krivičnom postupku koji se vodio protiv njih. Dakle, prema stavu odbrane izostala je ocjena dokaza odbrane po pitanju uračunljivosti optuženog Gadže.

204. Iako je odbrana ovaj žalbeni prigovor podvela pod bitnu povredu odredaba krivičnog postupka propisanu odredbom člana 297. stav 1. tačka d) ZKP u smislu da je u pobijanoj presudi izostala ocjena dokaza odbrane, apelaciono vijeće je, rukovodeći se činjenicom da ono nije vezano pravnom kvalifikacijom žalbenog osnova već sadržajem žalbe, ovaj žalbeni prigovor razmotrilo u okviru žalbenog razloga iz člana 297. stav 2. u vezi sa odredbom člana 281. stav 2. ZKP BiH, odnosno u smislu da je sud propustio savjesno ocijeniti svaki dokaz pojedinačno i u vezi sa ostalim dokazima, kao jednim od oblika bitne povrede odredaba krivičnog postupka.

205. Analizom obrazloženja pobijane presude kroz istaknuti žalbeni prigovor, ovo vijeće zaključuje da se žalbom odbrane optuženog neosnovano ukazuje na učinjenu bitnu povredu odredaba krivičnog postupka.

206. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće ocijenilo svaki dokaz pojedinačno, i u vezi sa ostalim dokazima, te je na osnovu takve ocjene izvodilo zaključak o postojanju pravno relevantnih činjenica, pa tako i u odnosu na zaključak o uračunljivosti optuženog Edina Gadže, ali i optuženog Senada Džananovića *in tempore criminis*. Stoga je, formalnopravno, prvostepeni sud u cijelosti postupio u skladu sa zakonskim obavezama iz člana 15. ZKP BiH, te člana 281. stav 2. ZKP BiH. Navodi odbrane da je prvostepeno vijeće propustilo osporavani dokaz nalaz i mišljenje vještaka neuropsihijatra mr. sci. Gordane Lastrić, te Dopunski nalaz i mišljenje od 21.07.2020. godine dovesti u vezu sa naprijed pomenutim dokazima odbrane su neosnovani, jer je u obrazloženju presude, a s kojim je u cjelosti saglasno i ovo vijeće, dato je dostatno obrazloženje iz kojih razloga je nalaz i mišljenje pomenutog vještaka prihvaćen, kao i njen iskaz sa glavnog pretresa i zašto isti nije doveden u pitanje iskazima svjedoka Abdulaha Kučukalića datim na

glavnom pretresu dana 06.09.2019. godine i 04.09.2020. godine, kao ni njegovim iskazom datom na Zapisnik o saslušanju vještaka od 12.02.1994. godine kojima ukazuje da je optuženi, za potrebe vođenja drugog postupka iz ratnog perioda, već vještačen i da je tim vještačenjem obavljenim od strane pomenutog svjedoka/vještaka utvrđeno da je optuženi bio bitno smanjeno uračunljiv.

207. Kada je u pitanju navod odbrane da prvostepeno vijeće za ocjenu vjerodostojnosti nalaza i mišljenja vještaka neuropsihijatra mr. sci Gordane Lastrić nije sučelilo sa iskazima ovog svjedoka, odnosno vještaka, žalba pravilno primjećuje da okolnosti na koje je saslušan ovaj svjedok/vještak nisu doslovno opisane, već su iznesene kroz zaključak ovog vještaka, da su kod optuženog Edina Gadže *in tempore criminis* sposobnosti bile bitno smanjene što je u suprotnosti sa nalazom i mišljenjem vještaka neuropsihijatra Gordane Lastrić iz 2020. godine. Međutim, žalba evidentno zanemaruje da se svrha tog vještačenja optuženikove uračunljivosti odnosi na krivični postupak koji je vođen protiv optuženog i to tokom 1994. godine, što ukazuje da je ovo vještačenje obavljeno u ratnim uslovima (objektivno znatno otežane okolnosti) i sa znatnim vremenskim otklonom (dvije godine koje optuženi provodi u ratu), a koje vrijeme je sasvim realno i moglo dovesti do znatnih promjena zdravstvenog stanja optuženog nakon inkriminiranih događaja.

208. Dakle, branilac optuženog u žalbi ponavlja svoje navode da optuženi Edin Gadžo zbog psihičkog stanja "tempore criminis" i bitno smanjene uračunljivosti, što je utvrđeno vještačenjem vještaka Abdulaha Kučukalića 1994. godine, nije znao šta radi, čime indirektno priznaje i svoju prisutnost na inkriminisanom mjestu i vremenu počinjenja inkriminiranih radnji, osporavajući zapravo svoju uračunljivost i oblik krivnje. Konačno u odnosu na uračunljivost optuženih tokom glavnog pretresa, a po zajedničkom prijedlogu odbrana optuženih, provedeno je psihijatrijsko vještačenje, kojim je utvrđeno da kod optuženih nema elemenata koji bi na bilo koji način reducirali njihovu sposobnost da shvate značaj svoga djela i upravljaju svojim postupcima, dok je kod Senada Džananovića utvrđena i zloupotreba opojnih droga, kao i narušenost njegovog somataskog zdravlja, autodestruktivno ponašanje, a kod optuženog Gadže Edina utvrđen je ..., s obzirom na njegovu evidentnu emocionalnu labilnost, te da su kao i u prvooptuženog, sposobnosti optuženog Gadže *in tempore criminis* bile smanjene, ali ne bitno.

209. Dakle, nasuprot tvrdnji žalitelja da nije utvrđena uzročna veza između "...ponašanja optuženih i njihovog psihičkog stanja..." prvostepeni sud je u odnosu na uračunljivost prihvatio mišljenje provedenog vještačenja od strane vještaka neuropsihijatra Gordane Lastrić o smanjenoj uračunljivosti optuženih kao sastavnici njihove krivnje, pa je zaključio da su bili smanjeno uračunljivi, dakle da je sposobnost shvatanja značaja djela i upravljanja svojim postupcima kod optuženih bila smanjena, ali ne bitno, dok su radnje izvršenja krivičnog djela preduzimali sa direktnim umišljajem u granicama njihove uračunljivosti, bili svjesni svog djela i htjeli njegovo učinjenje. Naime, iz rezultata vještačenja ovog vještaka jasno proizlazi da je ponašanje optuženih i počinjenje inkriminiranih djela posljedica osobina njihovih ličnosti i njihovog neurednog života, što se posebno odnosi na optuženog Džananovića. Kako je vještak potpuno jasan u pogledu postojanja graničnih poremećaja ličnosti sa dominantnim emocionalno nestabilnim karakteristikama koji, da se zaključiti, karakterišu, između ostalog, impulzivno i nepredvidivo reagovanje sa smanjenim uvidom u moguće posljedice, time je potvrđena uzročno-posljedična veza između njihovog psihičkog stanja i inkriminisanog ponašanja optuženih, koje je eskaliralo iznimnom agresijom prema oštećenim. Stoga je, i po ocjeni ovog vijeća, pravilno otklonjena odbrana optuženih da su radnje preduzeli u stanju bitno smanjene uračunljivosti, te da nisu bili svjesni svog djela i da nisu htjeli nastalu posljedicu.

210. Dakle, prema ocjeni ovog vijeća ovakvim postupanjem prvostepenog suda nije povrijeđeno načelo jednakog postupanja iz člana 14. ZKP BiH.

Bitna povreda iz člana 297. stav 2. u vezi sa članom 281. stav 1. ZKP BiH

211. Naime, branilac ukazuje na str 19. pobijane presude pod tačkom 6.. gdje se navode saslušani svjedoci, te u tom smislu zaključuje da se ne spominju imena dva svjedoka, uz činjenicu da njihova imena ne spominju u Aneksu presude. Nasuprot navedenom, na strani 245. presude-poglavlje Lista uložениh materijalnih dokaza Tužilaštva pod oznakom T6 se spominje Zapisnik o saslušanju svjedoka broj T20 0 KTRZ0010560 od 21.12.2016. godine, kao i dokaz T8 Zapisnik o saslušanju svjedoka broj 16-04/2-4-04-2-115/14 od 11.03.2014. godine. S obzirom da ovi svjedoci nisu saslušani na ovom pretresu, a sud se poziva na njihove iskaze iz istrage, branilac smatra da je učinjena povreda iz člana 297. stav 2. u vezi sa članom 281. stav 1. ZKP BiH.

212. Apelaciono vijeće prigovore branioca optuženog, istaknute u smislu člana 297. stav 2. ZKP BiH, u vezi sa članom 281. stav 1. ZKP BiH u cijelosti smatra neosnovanim.

213. Mjerodavna odredba člana 281. stav 1. Zakona o krivičnom postupku, glasi: „*Sud zasniva presudu samo na činjenicama i dokazima koji su izneseni na glavnom pretresu.*“

214. Naime, kada su u pitanju navodni propusti u odnosu na pomenute Zapisnike o saslušanju svjedoka od 21.12.2016. godine i 11.03.2014. godine, odnosno da su isti inkorporirani u aneksu presude, a da svjedoci nisu saslušani na glavnom pretresu, ovo vijeće nalazi potpuno neutemeljenim. Naime, ako se pravilno isčita pobijana presuda, nedvojbenim se izvodi zaključak da je svjedok Ilija Mijatović svjedočeći na okolnosti tačke III 11 optužnice dao svoj iskaz na ročištu održanom dana 30.11.2018. godine, dok je svjedok “H” svoj iskaz na glavnom pretresu dao 13.04.2018. godine, nakon čijeg svjedočenja je od strane tužioca na ročištu održanom dana 27.04.2018. godine uložen i njegov iskaz iz istrage. Dakle, ne stoje navodi žalioaca da pomenuti svjedoci nisu saslušani na glavnom pretresu, shodno čemu ne stoji ni prigovor branioca da se presuda zasniva na dokazima koji nisu izneseni na glavnom pretresu, te se isti odbija kao neosnovan.

Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

215. U okviru ovog žalbenog osnova, branilac optuženog je prevashodno osporio zaključke pobijane presude u pogledu ispunjenosti opštih elemenata krivičnog djela iz člana 142. KZ SFRJ, navodeći da se oštećenim nije mogao utvrditi status civila koji kao posebna kategorija uživaju prava propisana odredbom člana 3. stav 1. Ženevske konvencije, zatim da je pogrešno utvrđen element bića ovog krivičnog djela koji se ogleda kroz kršenje koje mora biti počinjeno u vrijeme rata, oružanog sukoba ili okupacije, a s obzirom da je izostalo ulaganje dokaza Odluke Predsjedništva BiH od 08.04.1992. godine, što je u direktnoj vezi sa vremenski inkriminisanim periodom optužnice, kao i da nije utvrđen *nexus* djela sa ratom, oružanim sukobom ili okupacijom, odnosno da nije pravilno utvrđen status optuženog u vrijeme izvršenja djela. Konačno, branilac je osporio i posljednji element bića predmetnog krivičnog djela - počinilac mora narediti ili počiniti djelo, ističući da će isti biti osporavan kroz analizu dokaza za svaku tačku optužnice.

216. Prije svega, ovo vijeće primjećuje da su navedena pojedina problematizirana pitanja u pogledu općih elemenata predmetnog krivičnog djela već bila dijelom cijenjena od strane ovog Vijeća, te će žalioaca, bar kada su u pitanju statusi oštećenih kao i nedefinisanosti jasnih linija razgraničenja između zaraćenih strana na kojim pitanjima insistira branilac

optuženog, uputiti na obrazloženja data od paragrafa 126 do 130., te od 189. do 194. ove presude.

217. Bez obzira na navedeno, ovo vijeće ističe da kada su u pitanju žalbeni prigovori kojima se problematizira status oštećenih lica, tvrdnjom odbrane da isti nisu mogli imati status civila, s obzirom da su, neki od njih, prema određenim evidencijama zadužili oružje kao i određenu komunikacijsku opremu, apelaciono vijeće nalazi da je o ovim prigovorima , sadržana detaljna argumentacija u paragrafima 251.-293. pobijane presude, koje razloge kao pravilne i valjane prihvata i ovo Vijeće. Suprotno žalbenim prigovorima, apelaciono vijeće nalazi da je u prvostepenoj presudi razmotren prigovor odbrane o naoružavanju pojedinih lica, što je i opravdalo njihovo lišenje slobode, a koju tezu je odbrana kontinuirano zastupala, kako tokom glavnog pretresa, tako i u izjavljenoj žalbi, te su razlozi neprihvatljivosti takve teze na iscrpan način analizirani u paragrafima od 303. do 347. pobijane presude, na koje razloge upućuje i ovo Vijeće. Naime, a kako to pravilno zapaža i prvostepeni sud, iz iskaza saslušanih svjedoka nesporno proizlazi da niko od oštećenih lica u momentu napada nije pružao nikakav otpor, što i po ocjeni ovog Vijeća govori u prilog tome da se radilo o civilima, imajući u vidu i prethodno navedenu argumentaciju iz koje proizlazi da nezakonite radnje nisu bile usmjerene samo na konkretne pojedince koji su posjedovali oružje, već i na lica koja ga nisu posjedovala, žene i maloljetna lica, a pripadali su isključivo jednoj etničkoj grupi ljudi. Ono što je opredijelilo ovo Vijeće za donošenje takvog zaključka je i činjenica, koja se ispravno konstatuje u prvostepenoj presudi, da su svjedoci, nakon što su isti pozvani da predaju oružja i garantovana im sigurnost kroz obično pozivanje na informativni razgovor, lišavani slobode u enormnom broju, iako u to vrijeme nisu preduzimali bilo kakvo učešće u borbama, niti su na bilo koji način predstavljali opasnost za opštu sigurnost, odnosno da su po lišenju slobode odvođeni i zatvarani u zatočeničke objekte, gdje su bili podvrgnuti ispitivanju i različitim oblicima psihičke i fizičke torture. Na drugačije stanje stvari ne ukazuju niti navodi odbrane kojima se selektivno i izdvojeno iz konteksta ukazuje na dijelove iskaza određenih svjedoka optužbe. Stoga, imajući u vidu prethodno navedenu argumentaciju, suprotno tvrdnjama odbrane, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće razmotrilo tezu odbrane o navodnoj pripadnosti pojedinih oštećenih lica nekoj vrsti oružane sile, odnosno tezu da su pojedina lica na Alipašinom polju bila naoružana, ali je opravdano našlo da to ne upućuje na zaključak da se u konkretnom slučaju nije radilo o civilima, pri čemu ovakva utvrđenja pretresnog vijeća nisu dovedena u pitanje ni fragmentarnim pozivanjem žalbe na dijelove iskaza pojedinih svjedoka.

218. Nadalje, a kako je to naprijed navedeno, branilac optuženog Edina Gadže u svojoj žalbi ističe da u pobijanoj presudi nije utvrđena veza između zločina i oružanog sukoba, a što je od suštinskog značaja za utvrđivanje postojanja djela ratni zločin.

219. Međutim, prema ocjeni apelacionog vijeća, naprijed navedeni žalbeni navodi branioca optuženog su neosnovani, s obzirom da je prvostepeni sud pravilno utvrdio postojanje oružanog sukoba, pravilno isto dovodeći u vezu sa krivičnim djelom kroz status kako optuženog/optuženih kao izvršilaca krivičnog djela, tako i oštećenih lica, za koje zaključke je dao konkretne, jasne i argumentovane razloge.

220. Naime, pravilno je prvostepeni sud iz iskaza svjedoka Bore Milovanovića, Zdravka Kazaza, Fuada Tanovića, Ramiza Sulejmanovića, Aleksandra Jelića, Ahmeta Osmanbegovića, Mire Gojković, Suvada Čurta i dr., utvrdio da su se kritični događaji odigrali u vrijeme oružanog sukoba na području Sarajeva i da je na području opštine Novi Grad odnosno Alipašino polje u vrijeme kritičnih događaja bio u toku oružani sukob.

221. Okolnost postojanja oružanog sukoba kao jednog od elemenata krivičnog djela, i po nalaženju ovog Vijeća proizlazi iz materijalnih dokaza i to Odluke Predsjedništva R BiH od dana 20.06.1992. godine o proglašenju ratnog stanja koja je objavljena u „Službenom listu RBiH“ broj 7/92 od 20.06.1992. godine, kada je i stupila na snagu, a kojoj odluci je prethodila opštepoznata činjenica donošenja Odluke Predsjedništva SR BiH o proglašenju neposredne ratne opasnosti, koja je objavljena u „Službenom listu RBiH“ dana 09.04.1992. godine. Dakle, kada se navedeno dovede u vezu sa jasnim iskazima svjedoka koje su dali na opštepoznate okolnosti koje su vladale u mjesecu aprilu, maju, i junu 1992. Godine (zajedničke straže, pretresi, prva hapšenja, postojanje već uspostavljenih barikada iz pravca Mojmila, Nedžarića i Stupa prema Alipašinom polju na koje je odgovoreno suprotnim barikadama), te činjenicom da ni same odbrane (to čine tek u žalbi) nisu osporavale postojanje oružanog sukoba, nesumnjivim se izvodi zaključak o postojanju ovog opšteg elementa bića krivičnog djela iz člana 142. KZ SFRJ.

222. Nadalje, ovo vijeće smatra u cijelosti neosnovanim prigovore odbrane kojima se osporava status optuženog kao vojnika vojne formacije na području Alipašino polje.

223. Prije svega, pobijana presuda jasno konstatuje da iz materijalne dokumentacije proizlazi da je optuženi u inkriminisano vrijeme bio pripadnik vojne formacije i to štaba TO Stela i Specijalne jedinice Armije RBiH, a nakon formiranja 102. Mtbr i pripadnik iste, što je bila relevantna činjenica za utvrđivanje njegovog statusa. Vezano za

zaključak, na koji se odbrana poziva, u smislu da optuženi nije preduzimao bilo kakvo vojno djelovanje, po stavu ovoga vijeća predstavlja nerelevantnu činjenicu s obzirom da se upravo kroz pripadnost vojnoj formaciji i utvrđuje njegov status u smislu ispunjenosti obilježja bića ovog krivičnog djela. Kada su u pitanju ostali zaključci koje odbrana izvlači iz pomenutih dokaza u žalbi (nije učestvovao u borbenim dejstvima, bio vozač i prevezio hranu, mts, ranjenike, druge vojnike na liniju i sl), ovo vijeće sve i da su tačni, ne nalazi bitnim, s obzirom da se ne dovodi u pitanje ispravan zaključak prvostepenog vijeća o optuženom kao pripadniku pomenute vojne formacije, što i jeste jedina odlučna činjenica, a u kojem svojstvu je i preduzeo krivičnopravne radnje opisane u izreci pobijane presude.

224. Nesporna je pripadnost optuženog Štabu TO Stela i njegovo prisustvo na inkriminiranim mjestima i u inkriminisano vrijeme, a koje činjenice su pored materijalne dokumentacije nesumnjivo potvrđene i sadržajem iskaza svjedoka, i to svjedoka Milana Sofijanića, svjedoka "D", Savke Ivanović, Ljube Ivanovića, Radmile Radović, Fuada Tanovića, Miralema Smailhodžića i dr. čiji iskazi su detaljno elaborirani u pobijanoj presudi, te pravilno dovedeni u vezu sa sadržajem materijalnih dokaza optužbe.

TAČKE II 1 i 2. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

225. Ovim tačkama činjeničnog utvrđenja prvostepene presude optuženi Edin Gadžo i optuženi Senad Džananović su oglašeni krivim da su nečovječno postupali prema oštećenom Mirku Jovanoviću, u vrijeme, mjesta i na način opisan u izreci te presude.

226. Žalbom se iznosi tvrdnja da oštećeni nije mogao biti relevantan svjedok u pogledu identifikacije optuženog Edina Gadže, te nalazi nepodudarnost svjedočenja oštećenog-svjedoka Mirka Jovanovića s utvrđenjem prvostepene presude na okolnosti njegovog prelaćivanja od strane optuženih Džananovića i Gadže u prostorijama mesnice „Pešter“. S druge strane žalba se osvrnula i na iskaze svjedoka Koste Kosovića, Saše Đurkovića, svjedoka „E“, „D“, Mirka Popare i Dragice Stanojević, ocijenivši ih nebitnim s obzirom da ovim svjedocima nisu bili poznati detalji nakon odvođenja oštećenog iz njegovog stana, premještanja iz jednog u drugi zatočenički objekat i konačno okolnosti njegovog prelaćivanja u mesnici „Pešter,“ pa njihovo svjedočenje nije moglo koristiti razjašnjenju sporne krivičnopravne stvari, odnosno istima se nije mogao dati karakter potkrijepljujućih iskaza.

227. Apelaciono vijeće nalazi u potpunosti utemeljenom i razložnom ocjenu prvostepenog vijeća u pogledu odgovornosti optuženog Edina Gadže, ali i optuženog

Senada Džananovića za ovu inkriminaciju, cjeneći da su navodi ovog svjedoka nedvosmisleni, prevashodno u pogledu identiteta optuženog, pa su suprotni žalbeni navodi neupotrebljivi za svaku ozbiljniju polemiku.

228. Naime, iskazi svjedoka oštećenog Mirka Jovanovića, te pomenutih svjedoka međusobno su saglasni u pogledu identiteta optuženog, odnosno njegovog opisa, ali i u dijelu radnji optuženih shodno ustaljenom ponašanju optuženih prema njima, s obzirom da su isti ukazali na identičan modus njihovog postupanja prema zatočenicima koje se ogledalo kroz izrazitu brutalnost koja je praćena vrijeđanjima na nacionalnoj osnovi i psovkama, pa i ovo Vijeće nalazi da su iskazi navedenih svjedoka jasni, pouzdani i vjerodostojni, te u potpunosti potvrđuju navode ključnog svjedoka Mirka Jovanovića, odnosno činjenično utvrđenje ove tačke izreke presude.

229. Činjenica je da je svjedok Mirko Jovanović jasno ukazao na optužene kao počinioce djela i dao njihove detaljne opise iz inkriminisanog perioda, pa cijeneći njegov iskaz i ovo Vijeće zaključuje da u istom iskazu nema nedosljednosti u pogledu onoga što mu se zaista i desilo. Kada se ovaj iskaz dovede u vezu s iskazima drugih svjedoka, koji su optuženog Gadžu, ali i optuženog Džananovića poznavali od ranije ili pak imali loša iskustva s njima tokom ratnog perioda i koji su prilikom svjedočenja dosljedno opisali njihove karaktere i osobine, ističući njihovu arogantnost, grubost, jednostavno nemilosrdnost tokom njihovog boravka u zatočeničkim objektima, a o čemu je svjedočio i sam svjedok Mirko Jovanović, onda takvi iskazi kompletiraju sliku o inkriminisanom djelovanju optuženih upravo na način kako je to ocijenilo pretresno vijeće. Pri tome, nije bilo neophodno da kontrolni dokazi budu usmjereni baš na predmetni događaj, već isti cjelinu inkriminisanog događaja mogu ojačati i svojim opštim saznanjima da se nešto u određenom periodu dešavalo, te da time potkrijepe iskaz onog svjedoka koji događaj i konkretizuje.

230. Izvjesne nedosljednosti, u iskazu svjedoka Mirka Jovanovića, na čemu insistira odbrana (svjedok tek na ponovljenja pitanja tužioca ukazuje na optuženog kao počiniooca za razliku od jasnih iskaza iz istrage, ili spominje trojicu lica koja su ga kačila na kuku u mesnici, te premlaćivala dok se u optužnici navode samo optuženi), pokušavajući na taj način dovesti u sumnju kredibilitet svjedoka, nisu takve prirode da bi dovele u pitanje činjenično utvrđenje, niti istinitost svjedočenja iz kojeg je očigledno da svjedok govori upravo ono što je doživio. Pri tome ne treba zanemariti ni da je potpuno razumno i prirodno očekivati da osoba koja je doživjela neugodno iskustvo, kako je upravo imao

svjedok, zapamti osobe koje su mu nanijele najveće zlo, dok se s druge strane poznavanje svih osoba, kao i njihovu brojnost, koji se, pored optuženih Džananovića i Gadže, dovode u vezu s spornim događajem, realno i ne može *a priori* pretpostavljati.

231. Branilac optuženog Edina Gadže u svojoj žalbi problematizira da li posljedice u konkretnom slučaju zadovoljavaju standard mučenja.

232. Prije svega, ovo Vijeće primjećuje kako žalba potpuno bespredmetno problematizira navedeno pitanje elaborirajući elemente mučenja kao radnje u osnovi ratnog zločina, a pri tome zanemarujući činjenicu da pobijana presuda ove inkriminacije i nije podvela pod radnje mučenja, već ih je kvalifikovala kao nečovječno postupanje.

233. S tim u vezi, apelaciono vijeće u tom pogledu ukazuje na pravilne zaključke pretresnog vijeća iznijete u paragrafu 803. pobijane presude.

234. Apelaciono vijeće ukazuje da nema sumnje da postoji gotovo sveopšta osuda djela mučenja i nečovječnog postupanja. Član 142. KZ SFRJ i Ženevske konvencije, i instrumenti Ujedinjenih naroda zabranjuju nečovječno postupanje.⁴ Iako nijedan od navedenih instrumenata nije pokušao dati definiciju nečovječnog postupanja, razna međunarodna sudska tijela koja su razmatrala primjenu krivičnog djela nečovječnog postupanja isto su definisala na relativan način uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti, uključujući prirodu radnje ili propust, kontekst u kojem je djelo počinjeno, njegovo trajanje odnosno ponavljanje, fizičke, duševne i moralne posljedice djela na žrtvu i lične okolnosti žrtve, uključujući godine, pol i zdravlje. S tim u vezi može se nesporno zaključiti da je nečovječno postupanje namjerna radnja ili propust, odnosno radnja koja je, objektivno sudeći namjerna, a ne slučajna, koja uzrokuje tešku duševnu ili fizičku patnju ili predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo ili povrede tjelesnog integriteta.

235. Imajući u vidu sve činjenice koje su utvrđene u vezi sa predmetnim događajima ostvarene posljedice po intenzitetu i dužini trajanja istih, kao i kombinovanju više različitih radnji izvršenja dosežu intenzitet odnosno jačinu povrede zbog kojih se kvalifikuju kao nečovječno postupanje.

⁴ Član 5. Opšte deklaracije o pravima čovjeka; član 7. MPGPP; član 3. Evropske konvencije; član 5. Afričke povelje o ljudskim pravima i pravima naroda; član 5. stav 2. Američke konvencije o ljudskim pravima; član 6. Interameričke konvencije; član 16. Konvencije protiv mučenja; i član 3. Deklaracije o mučenju.

236. Pri tome, ovo Vijeće ukazuje na simptomatična djelovanja spram oštećenog, gdje isti u dužem vremenskom periodu izložen različitim vrstama zlostavljanja, od strane optuženih nasumično i u saizvršilaštvu, što u sadejstvu sa njegovim iskazom, koji je ocjenjen kao vjerodostojan, ukazuju na nespornu krivnju optuženih.

237. Oспорavajući ovu tačku optuženja žalbom branioca optuženog se ističe da pretresno vijeće nije cijenilo dokaze odbrane, prvenstveno materijalne prirode, pa se žalbom ukazuje na dokaz O2-1- Traumatološki nalaz na ime Gadžo Edin, od 12.06.1992. god., a koji dokaz da je cijenjen, prema stavu odbrane, sasvim bi sigurno doveo do drugačijeg zaključka u pogledu krivnje optuženog.

238. U vezi sa ovim žalbenim navodom, ovo vijeće podsjeća da ustaljena praksa Evropskog suda za ljudska prava (Evropski sud) i Ustavnog suda BiH sa obrazloženjem presude, ne može biti shvaćena kao obaveza da se u presudi iznesu svi detalji i daju odgovori na sva postavljena pitanja i iznesene argumente. Evropski sud i Ustavni sud BiH su ukazali da domaći sudovi imaju određenu diskrecionu ocjenu u vezi s tim koje će argumente i dokaze prihvatiti u određenom predmetu, ali istovremeno imaju obavezu da obrazlože svoju odluku tako što će navesti jasne i razumljive razloge na kojima su tu odluku zasnovali.⁵

239. Razmatrajući istaknuti žalbeni prigovor, drugostepeno vijeće je, iako se u pobijanoj presudi eksplicitno ne citira sadržaj materijalnog dokaza odbrane, na koje se poziva žalba, došlo do zaključka da pobijanom presudom nije povrijeđen metodološki pristup pri utvrđivanju i ispitivanju odlučnih činjenica predviđen odredbom člana 14. ZKP BiH, a koji se odnosi na standard *jednakosti u postupanju*, budući da očigledno dokazi odbrane na koje se poziva žalba, nisu mogli dovesti u pitanje utvrđene odlučne činjenice u smislu preduzetih radnji optuženog prema oštećenom, što je i prema ocjeni ovoga Vijeća, opravdano ključni faktor da čitav niz argumenata odbrane, bude označen kao irelevantan.

240. Slijedom navedenog, ovo Vijeće nalazi da je pretresno vijeće sa sigurnošću utvrdilo da dokazi tužilaštva koji su izvedeni na ove okolnosti, jasno ukazuju da je optuženi preduzeo radnje izvršenja na način kako je to opisano ovom tačkom optužnice. Stoga,

⁵ Evropski sud, RuizTorija protiv Španije, presuda od 9.12.1994.g.
Evropski sud, Suominen protiv Finske, presuda od 1.7.2003.g.
Ustavni sud BiH, odluka broj AP 2617/06.

žalbeni prigovor da izostaje ocjena dokaza odbrane, odnosno činjenica koje idu u korist optuženog, ovo Vijeće nalazi neosnovanim.

TAČKA III 1. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

241. Branilac smatra da činjenični navodi iz ove tačke izreke prvostepene presude nisu dokazani, te da se zasnivaju na nejasnom i nepreciznom svjedočenju oštećenog Bore Njegovana. Pozivajući se na iskaz oštećenog branilac je osporio mogućnost da je isti mogao biti lišen slobode 01.05.1992. godine s obzirom da sam oštećeni ne ukazuje na taj specifični dan (praznika rada) već svoje lišenje slobode vezuje za period- „početnim danima mjeseca maja“. U prilog svojoj tvrdnji da se radi o nekredibilnom svjedoku branilac je ukazao na njegovo svjedočenje koje se ogledalo kroz iznošenje sljedećih činjenica: da nije poznavao optuženog, opisuje samo kao osobu koja je imala zečiju usnu i koja je vozila kombi, tituliše ga kao komandanta, ne vidi ga u „Borsalinu“ prilikom njegovog zlostavljanja od strane drugih osoba, a koje sve činjenice, prema stavu odbrane, ne mogu predstavljati realnu osnovu za zaključak da je optuženi lišio slobode oštećenog , dovodeći ga u „Borsalino“. Takođe, kada je u pitanju ova tačka optužnice, branilac je osporio i zaključak pobijane presude o dosegnutom pragu navodnog nečovječnog postupanja optuženog prema oštećenom, a koje se ogleda kroz omogućavanje pristupa drugih lica oštećenom od kojih biva premlaćen, a jedina radnja koju navodno preduzima optuženi sastoji se u tome što mu govori da sjedne. Nadalje, referišući se na iskaz ovog svjedoka te dovodeći ga u vezu sa činjeničnim utvrđenjima, branilac je osporio povrede koje su nastupile po njega kao posljedica djelovanja drugih, s obzirom da je sam oštećeni potvrdio da je imao slomljen nos i izbijen zub, a ne i da je padao u nesvijest, niti da je imao frakturu lobanje, dok medicinsku dokumentaciju uopšte nije posjedovao. Učešće optuženog u preduzimanju ovih radnji, branilac je ukazao i kroz pozivanje na dokaz Tužilaštva, odnosno Potvrdu od 06.10.1992. godine kojom se potvrđuje da je upravo optuženi na dan 01.05.1992. godine izbjegao iz Ulice Klare Cetkin br. 5 na adresu u Ulici Trg ZAVNOBiH-a br. 8 što dodatno ukazuje da isti nije navedenog dana mogao učestvovati u lišenju slobode oštećenog. Konačno, branilac je elaborirajući obilježja radnji protivzakonitog zatvaranja i nečovječnog postupanja, osporio zaključak suda o podvođenju istih pod ove kvalifikacije.

242. Suprotno žalbenim navodima odbrane, apelaciono vijeće cijeni da je činjenično stanje u odnosu na tačku III 1. izreke prvostepene presude pravilno i potpuno utvrđeno.

Odbrana neargumentovano i paušalno prigovara da činjenično stanje nije pravilno i potpuno utvrđeno u prvostepenoj presudi.

243. Naime, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud pravilnom ocjenom ključnog dokaza - iskaza oštećenog-svjedoka Bore Njegovana, te iskaza drugih svjedoka koji su ukazali na istovjetan princip njihovog lišenja slobode i opis lica koja će ih pritvoriti, na ispravan i pouzdan način utvrdio da je optuženi u inkriminisano vrijeme prethodno nezakonito lišio slobode oštećenog odvedeći ga u objekat „Borsalino“, a potom i bio prisutan prilikom njegovog premlaćivanja u istom, na način da je svojim prisustvom to premlaćivanje i omogućio, a kojim radnjama je ispunio obilježja krivičnog djela Ratni zločin protiv civilnog stanovništva iz člana 142. stav 1. KZ SFRJ u vezi sa članom 22. istog Zakona, a koji zaključak u potpunosti prihvata i ovo vijeće.

244. Izneseni žalbeni prigovori branioca na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje svode se na navode da saslušani svjedok ne govori istinu i da izvedeni dokazi ne upućuju na zaključak da je oštećeni bio žrtva optuženog i drugih lica. Ovakve prigovore apelaciono vijeće smatra potpuno neutemeljenim, pogotovo iz razloga što isti, osim paušalnih konstatacija o navodnoj nedosljednosti, ne sadrži niti jedan valjan kontrargument ili dokaz kojim bi se njegov, u odlučnim činjenicama, jasan i konzistentan sadržaj na bilo koji način doveo u pitanje. Nasuprot tome, prvostepeno vijeće je na potpun i pravilan način poklonilo vjeru saslušanom svjedoku, budući da iz njegovog iskaza, koji odstupa samo u određenim dijelovima i to u odnosu na opšte okolnosti (ukazuje na istovjetnost postupanja prema svim građanima srpske nacionalnosti na Alipašinom polju u inkriminisano vrijeme) što je i razumljivo s obzirom na nenormalne i izrazito stresne i ponižavajuće okolnosti u kojima se nesumnjivo nalazio, jasno proizlazi da je upravo optuženi Edin Gadžo bio osoba koja ga je zajedno sa drugim licima lišila slobode i odvela u zatočenički objekat „Borsalino“ gdje je bio izložen nečovječnom postupanju tih drugih lica-vojnika uz prisustvo i samog optuženog.

245. Iz navedenih razloga apelaciono vijeće prihvata razloge navedene u obrazloženju prvostepene presude u pogledu krivičnopravnih događaja (lišenje slobode, prevoženje u „Borsalino“ i njegovo premlaćivanje u istom) opisanih u tački III 1 izreke osuđujućeg dijela, jer je ista donijeta nakon pravilno i zakonito provedenog postupka i jer su u njenom obrazloženju potpuno i određeno izložene kako nesporne činjenice, tako i razlozi iz kojih su sporne činjenice uzete dokazanim, te je data valjana ocjena ključnog iskaza svjedoka oštećenog Bore Njegovana uz pravilno dovodenje u vezu sa iskazima svjedoka koji su na

identičan način opisali optuženog, odnosno ukazali na istovjetan način njihovog lišenja slobode (više lica, kombi koji vozi Kimun, odnosno soba krupnije građe, crn, sa govornom manom i zečijom usnom i sl.), dok izneseni žalbeni prigovori nisu dostatni da bi se osporilo ovako pravilno i potpuno utvrđenje.

246. U pogledu prigovora branioca optuženog da se krivičnopravni događaj, nije mogao desiti 01. maja 1992. godine, s obzirom da ni sam svjedok odnosno oštećeni ne ukazuje na taj dan, već govori o počecima tog mjeseca, apelaciono vijeće smatra da prvostepena presuda daje detaljnu i sveobuhvatnu analizu iskaza svjedoka, te u tom pogledu izvodi valjan zaključak o vremenu izvršenja krivičnog djela koji u potpunosti prihvata i ovo Vijeće. Uzgred, a što branilac neosnovano zanemaruje, iz same izreke presude vidljivo je da je vremenska odrednica izvršenja djela postavljena kroz navod "*... dana 01.5.1992. godine ili približno tog dana...*" što ukazuje da ne postoji bilo kakva kontradiktornost iskaza svjedoka i utvrđenja pobijane presude u pogledu vremena izvršenja.

247. Nadalje, kada su u pitanju žalbeni navodi branioca kojima se osporava zaključak pobijane presude kvalifikovanja radnji optuženog u smislu protivzakonitog zatvaranja i to kroz tezu opravdanosti internacije, ovo vijeće ne nalazi svrsishodnim ponavljati argumentaciju u tom pogledu, s obzirom da je taj prigovor već bio predmetom ocjene ovoga vijeća u okviru žalbenih prigovora branioca prvooptuženog, a o čemu je već zauzet stav o njegovoj neosnovanosti, te će žaloca uputiti na taj dio presude.

248. Konačno, kako to iz pobijane presude proizlazi, odbrana je i tokom prvostepenog postupka, a što čini i u žalbi, najveći dio svojih dokaza usmjerila na osporavanje činjenice da je optuženi imao neku nadređenu ulogu, te da njegovo prisustvo radnjama drugih ne znači ujedno podržavanje ili podstrekavanje. Međutim, analizom zaključaka prvostepenog suda i dokaza koji su od strane istog ocijenjeni, ni ovo Vijeće ne može doći do drugačijeg zaključka, osim da je optuženi Gadžo kroz svoje svojstvo pripadnika štaba TO Stela u inkriminasnom periodu, a preko kojeg su i počinjene predmetne inkriminacije, svojim prisustvom faktički podržava zabranjene aktivnosti drugih pripadnika te jedinice, ali i trećih lica, koje radnje predstavljaju individualno učešće optuženog u inkriminacijama.

249. Iz iskaza svjedoka – oštećenih, svjedoka Milana Sofijanića, Bore Milovanovića, Nenada Stanišića, Zdravka Kazaza i dr., nesumnjivo proizlazi svojstvo optuženog Edina Gadže, u smislu da je isti u najmanju ruku u percepciji ostalih pripadnika štaba TO Stela prilikom lišavanja slobode oštećenih i njihovog dovođenja u štab odražavao dovoljno

utemeljen autoritet da postupaju po njegovim nalogima, ili pak imaju ohrabrenje od istog za preduzimanje određenih radnji.

250. Iz ovako utvrđenog činjeničnog stanja nesumnjivo proizlazi da je upravo optuženi kritične prilike početkom maja 1992. god., kombijem sa više nepoznatih vojnika došao do stana oštećenog Bore Njegovana, istog vozio kroz Alipašino polje ukazujući na njega kao na četnika i doveo ga u bivši caffè „Borsalino“ gdje mu je naredio da sjedne nakon čega su ga dva njemu nepoznata vojnika u prisustvu optuženog premlatila, pa su shodno tome žalbeni prigovori kojima se ukazuje da su činjenice, kao i kvalifikacija optuženikovih radnji u pogledu ove tačke pogrešno utvrđene, ukazuju neosnovanim.

TAČKA III 2. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

251. Oспорavajući inkriminaciju iz ove tačke, odbrana je parafrazirala iskaz ključnog svjedoka Milana Sofijanića, te je istakla kako se istom ne može pokloniti vjera, prije svega zbog činjenice da se ovom svjedoku nije mogao dati status civila s obzirom da iz materijalnih dokaza nesumnjivo proizlazi činjenica da se radilo o pripadniku štaba TO Stela, a što ukazuje sadržaj dokaza Spisak pripadnika štaba TO Stela sačinjenog na dan 19.08.1992. godine. S tim u vezi, branilac se osvrnuo na ove okolnosti, te je istakao kako je prvostepeni sud ponudio obrazloženje u odnosu na to sporno pitanje, ali je zaključak istog našao nepravilnim posebno što se iz zapisnika o saslušanju ovog svjedoka nije mogao izvući zaključak o njegovom statusu civila, a koji iskaz u konačnom i nije korišten na okolnosti razjašnjenja tog pitanja. Konačno, branilac je ukazujući na radnje optuženog izveo zaključak da istim nije ostvario obilježja protivzakonitog zatvaranja.

252. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

253. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud iznoseći važne detalje iz iskaza svjedoka Milana Sofijanića pravilno poklonio vjeru njegovom iskazu, ocjenivši ga pouzdanim i vjerodostojnim.

254. Kako to proizlazi iz paragrafa 828.-833 pobijane presude, svjedok Milan Sofijanić je na vrlo uvjerljiv način opisao inkriminirani događaj, precizirajući vrijeme lišenja slobode, lica koja su učestvovala u toj radnji, ne izostavljajući optuženog kao osobu koju je od ranije poznavao (pamti ga kao Kimuna sa kojim je igrao košarku i kojeg pamti kao pristojnog moma), lokaciju gdje je odveden i trajanje zlostavljanja, kao i činjenicu da je

jedan od "Jukinih" urinirao po licima koje je on tu zatekao , a koji detalji su po stavu ovog Vijeća indikativni i utemeljuju uvjerljivost njegovog iskaza.

255. Odbrana optuženog Gadže ovu tačku izreke pobijane presude u suštini pokušava diskreditovati, prema tvrdnji iste, pogrešnim zaključcima suda iz paragrafa 290. i 291.. pobijane presude, da iskaz svjedoka Milana Sofijanića ne može predstavljati osnov za zaključak njegovog statusa civila s obzirom da isti i nije korišten na razjašnjenje te činjenice, već uopšteno. Međutim, odbrana ovakvim navodima nije uspjela dovesti u sumnju pravilno utvrđeno činjenično stanje od strane pretresnog vijeća.

256. Kada ovako zaključuje, ovo Vijeće se bavilo provjerama žalbenih tvrdnji da li zaista iskaz svjedoka Milana Sofijanića sadržajno odgovara navodima pobijane presude, kao i kakve posljedice ima na činjeničnu stranu predmeta. Uvidom u pobijanu presudu ovo Vijeće nalazi da je prvostepeni sud u paragrafu 290. pobijane presude cijenio da je svjedok tokom ispitivanja od strane istražioca izjavio: " *Rekao sam sve čega sam se mogao sjetiti, a što je vezano za mcje maltretiranje u tom štabu Juke Prazine, jer me tamo nisu više maltretirali i nakon 20-tak dana su me stavili na neki svcj spisak, a ja sam stalno bio u svom stanu. Iz Sarajeva sam uspio da potjegnem 1993. godine u oktobru preko linije na Strcjaradu na Grbavici*" , da bi u nastavku pretresno vijeće osnovano poklonilo vjeru iskazu ovog svjedoka. Dakle, odbrani nije uskraćena mogućnost za korištenje navedenog dokaza s ciljem pobijanja njegove tvrdnje da je bio civil, niti je ovim iskazom dovedena u pitanje ta njegova tvrdnja. Naprotiv, upravo je istim potvrđen status civila ovog svjedoka, koji je kako je to jasno naznačeno odbio bilo kakvo vojno svojstvo navodeći da je na spisak pripadnika štaba TO Stela stavljen naknadno i bez ikakvog razloga, a koji navodi su u potpunoj suprotnosti sa navodima žalioca kojima se ukazuje na izvjesnu razmjenu kod Strojarađa, a koja niti je spomenuta u pobijanoj presudi, niti je svjedok govorio o istoj, već je ukazivao na svoje bjekstvo , preko linije kod Strojarađa. Pretresno vijeće je neposrednim saslušanjem ovog svjedoka, po svojoj slobodnoj ocjeni koja je propisana članom 15. ZKP BiH, ocijenio da valja pokloniti vjeru iskazu svjedoka Milana Sofijanića od 29.01.2020. godine, pravilno uzimajući u obzir i njegov iskaz iz istrage, a iz kojih proizilazi da isti nikada nije imao stvarni status pripadnika štaba TO Stela, već je isti na spisak stavljen naknadno i bez bilo kakvog opravdanog razloga.

257. Kada iskaz od 29.01.2020. godine pretresno vijeće uzima kao vjerodostojan i uvjerljiv, to ne čini paušalno i arbitrarno, već isti podvodi pod kontrolne dokaze, iskaze svjedoka Gordana Jelića i Dragana Samardžića, koji su potvrdili da su prilikom lišavanja

slobode prvo dovedeni u prostorije MZ Mladost, a potom prebačeni u napuštene prostorije biblioteke gdje su zatekli i oštećenog, svjedoka Milana Sofijanića, opisujući prethodno ispitivanje kojemu su na istovjetan način bili podvrgnuti, kao i svjedok Sofijanić.

258. Konačno, kada su u pitanju žalbeni navodi branioca kojima se osporava zaključak pobijane presude kvalifikovanja radnji optuženog u smislu protivzakonitog zatvaranja i to kroz tezu da optuženi nije imao nadređenu ulogu, da on nije bio taj koji je odlučivao ko će biti lišen slobode, kao i da li će u konačnici biti pušten na slobodu (o svemu odlučivali Juka i Kruško), ovo vijeće ne nalazi svrsishodnim ponavljati argumentaciju u tom pogledu, s obzirom da je taj prigovor već bio predmetom ocjene ovoga vijeća u okviru prethodno izloženih žalbenih prigovora oba branioca, a o čemu je već zauzet stav o njegovoj neosnovanosti, te će žalioa uputiti na taj dio presude.

TAČKA III 4. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

259. Oспорavajući iskaz svjedoka – oštećenog “D”, odbrana ističe da sud zanemaruje činjenicu da ovaj svjedok prilikom davanja svog iskaza na glavnom pretresu ne identifikuje optuženog kao osobu koja ga lišava slobode, nego da to čini tek nakon što mu se prezentuje iskaz iz istrage, kada istog prepoznaje kao osobu koja je bila vođa navijača fudbalskog kluba Sarajevo. S tim u vezi, branilac je ukazao da svjedok optuženog prepoznaje tek u vrijeme podizanja optužnice, s obzirom da ga je optuženi u to vrijeme molio da svjedoči u njegovu korist, tako da zaključak suda o nespornoj identifikaciji optuženog , ni u kom slučaju se ne može vezati za inkriminisani period. Konačno, branilac je ukazao da se iz niza okolnosti kao ni iz materijalnih dokaza , zaključak o involviranosti optuženog u radnje ove tačke optužnice nije mogao izvući, s obzirom da optuženi nije bio jedini pripadnik jedinice Juke Prazine koji je bio vozač, već da je tu ulogu vozača obavljalo više lica što sve ukazuje na mogućnost da lišenje slobode oštećenog svjedoka “D” i nije morao preduzeti optuženi Gadžo. Konačno, odbrana je ponavljajući svoju tezu o neodgovornosti optuženog osporila i kvalifikaciju ovih radnji kao radnji protivzakonitog zatvaranja.

260. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

261. U vezi žalbenih tvrdnji kojima se ponovo preko navodno nesigurne identifikacije optuženog pokušava diskreditovati iskaz svjedoka – oštećenog “D”, apelaciono vijeće u potpunosti prihvata obrazloženje prvostepenog vijeća kojim se ukazuje iz kojih razloga je

poklonjena vjera ovom svjedoku, a koje obrazloženje je detaljno izloženo u paragrafu 839. pobijane presude. Nadalje, odbrana previđa da je iskaz svjedoka "D" u izvjesnoj mjeri potvrđen i iskazom svjedoka Fuada Tanovića, koji navodi kako mu je poznato da je optuženi Gadžo imao funkciju vozača u jedinici Juke Prazine, a čiji pripadnici su evidentno došli na vrata oštećenog i odveli ga na Trg ZAVNOBiH-a broj 21. i 27., a što dovedeno u vezu sa utvrđenim modusom postupanja prilikom lišavanja slobode većeg broja lica od pripadnika štaba TO Stela, kao i svojstvenog izgleda te osobe koja je vozila kombi, nesumnjivo navodi na zaključak da je optuženi uzeo učešće u lišenju slobode i oštećenog svjedoka "D". Stoga, kada se uvjerljivo i itekako plastično opisan inkriminirani događaj od strane oštećenog "D", gdje nesumnjivo optuženog inkriminiše kao lice koje je prema njemu preduzelo zabranjene radnje, dovede u vezu sa saznanjima svjedoka Fuada Tanovića o ulozi optuženog u okviru ove jedinice, te da odbrana optuženog nije uspjela u tezi da se eventualno radilo o nekoj drugoj osobi, to je nesumnjivo da su zaključci prvostepenog suda i po ovoj tački ispravni.

262. Kada su u pitanju žalbeni navodi branioca kojima se osporava zaključak pobijane presude kvalifikovanja radnji optuženog u smislu protivzakonitog zatvaranja i to kroz tezu da optuženi nije imao nadređenu ulogu, da on nije bio taj koji je odlučivao ko će biti lišen slobode, kao i da li će u konačnici biti pušten na slobodu (o svemu odlučivali Juka i Kruško), ovo vijeće ne nalazi svrsishodnim ponavljati argumentaciju u tom pogledu, s obzirom da je taj prigovor već bio predmetom ocjene ovoga vijeća u okviru prethodno izloženih žalbenih prigovora oba branioca, a o čemu je već zauzet stav o njegovoj neosnovanosti, te će žalioce, kao i naprijed, uputiti na taj dio presude.

TAČKA III 5. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

263. Branilac optuženog Edina Gadže u obrazloženju svoje žalbe je kroz analizu saslušanih svjedoka, ne osporavajući sam događaj, osporio zaključke prvostepenog suda u pogledu utvrđenja identiteta optuženog, navodeći da je u konkretnom predmetu došlo do zamjene identiteta i da postoji mogućnost da su navedene radnje preduzimale neke druge osobe, te upućuje na iskaze svjedoka Savke Ivanović, Milomira Radovića, Radmile Radović, Ljube Ivanovića, Veljka Tomovića, Milenka Čabaka i svjedoka "E", iz kojih se jasno vidi nesigurnost u njihovim iskazima po pitanju identiteta lica koje je zajedno sa drugim učestvovalo u njihovom lišenju slobode. Naime, prema stavu odbrane svi pomenuti svjedoci nisu mogli potvrditi da je upravo optuženi bio taj koji je vozio kombi/kamion kojim su iz kuće u Ulici Vrbovska prevezeni u podrumске prostorije

zatočeničkog objekta u Ul. Trg ZAVNOBiH-a 27, s obzirom da su različito ukazali na, za odbranu ključne okolnosti, i to od toga da li su ta lica imali ili ne kapuljače na glavama, da li se radilo o kamionu zelene ili žute boje, da li su optuženog predstavili kao Kimona, a ne Kimuna, kao i da pojedini od njih, iako od ranije nisu poznavali optuženog, na istog kao počinioca ukazuju tek na glavnom pretresu. Žalbom se ukazuje i na činjenicu da su svjedoci prije davanja iskaza na glavnom pretresu, a nakon davanja iskaza u istrazi, imali mogućnost sticanja saznanja u pogledu opisa i karakteristika optuženog, na koji način su tek tada optuženog stavili u kontekst događaja, a što se da izvući kao zaključak iz njihovih iskaza.

264. Nasuprot tvrdnjama žalbe odbrane, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud u pobijanoj presudi potpuno i pravilno utvrdio sve relevantne činjenice za odlučivanje u predmetnoj krivičnopravnoj stvari, pa i u pogledu činjenice identiteta optuženog koji zaključak je osporavan žalbom.

265. Prema ocjeni ovog Vijeća, svi svjedoci saslušani na okolnost fizičkog izgleda optuženog u inkriminisano vrijeme, daju saglasne iskaze da se radilo o osobi krupne građe, visokom momku, koji je lose izgovarao zbog svojih specifičnih usana, a koji opisi odgovaraju fizičkom izgledu optuženog. Pored navedenog, svi svjedoci, a u kojem pravcu je odbrana istakla prigovor, u potpunosti odbacuju svaku mogućnost da je to bila neka druga osoba, bez obzira što pojedinim svjedocima nije bilo jasno kako se zvala ta jedinica i ko su svi bili njeni pripadnici, odnosno njena struktura, čime bi se nametnula mogućnost da je krivičnopravne radnje za koje se optuženi tereti, preduzela neka druga osoba iz neke druge jedinice. Pored činjenice da su svi saslušani svjedoci dali identične iskaze u pogledu opisa optuženog u vrijeme počinjenja djela, istog prepoznali kako u fazi istrage, tako i na glavnom pretresu, određeni broj njih (Savka Ivanović i Ljubo Ivanović) je ukazao na optuženog kao osobu koja je prije rata vozila „Pauka“, a koje saznanje su crpili iz priča drugih lica koji su bili kao i oni zatočeni.

266. Dakle, apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće pravilno cjenilo iskaze navedenih svjedoka kojima je sasvim opravdano u cjelosti poklonilo vjeru. Apelaciono vijeće prihvata ocjenu prvostepenog vijeća da su svjedoci bili određeni i konzistentni u pogledu identifikacije optuženog. Kako je to naprijed navedeno, svjedoci su, kako u fazi istrage tako i na glavnom pretresu, ukazali na niz podataka koji nedvojbeno upućuju da se radilo upravo o optuženom, kao osobi koja je u svojstvu vojne osobe bio prisutan u

Ulici Vrbovska, i preduzeo radnje opisane u tački III 5 osuđujućeg dijela izreke pobijane presude.

267. Činjenice da su postojale određene nedosljednosti u iskazima ovih svjedoka, kao da li su optuženi imali kapuljače, da li je kamion bio žuti ili zeleni, da li su ga svjedoci predstavili kao Kimona ili Kimuna i sl., suprotno tvrdnjama odbrane, navedeno ne dovodi u pitanje iskaze ovih svjedoka. Riječ je o dokazima subjektivne prirode, gdje su svjedoci bili izloženi veoma stresnoj situaciji i velikoj količini straha, pa nije moguće niti realno očekivati da svi učesnici događaja u cijelosti i na isti način percipiraju situaciju u kojoj se nalaze, jednako primijete sve detalje, te kasnije, nakon mnogo godina, imaju jednaku količinu i kvalitet sjećanja i ista na identičan način reprodukuju, te u detalje opišu optuženog odnosno sve okolnosti događaja, pogotovo u situacijama kada se u više navrata daju iskazi, što je u konkretnom i bio slučaj. Realno je i izvjesno da svjedoci nekog događaja drugačije primijete pojedinosti, pa se tako i njihovi iskazi u određenim detaljima razlikuju, odnosno neko od njih ponudi više ili manje informacija, kao i da se svakim novim reprodukovanjem sjećanja mozaik slike događaja u određenoj mjeri drugačije prezentuje, na što u konačnom bitan uticaj ima i sam način na koji je to saslušanje provedeno. Upravo u tome se i ogleda smisao ocjene dokaza, a prvostepeno vijeće daje jasne i argumentovane razloge zašto je poklonilo vjeru iskazima ovih svjedoka, što odbrana neuspješno u žalbi osporava.

268. Kada su u pitanju žalbeni navodi branioca kojima se osporava zaključak pobijane presude kvalifikovanja radnji optuženog u smislu protivzakonitog zatvaranja vijeće će žalioaca, kao i naprijed, uputiti na taj dio presude s obzirom da se žalbeni navodi suštinski ponavljaju, a o istim je već ranije zauzet stav.

TAČKA III 6. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

269. Nadalje, branilac optuženog smatra da je nepravilan zaključak prvostepenog vijeća u pogledu odgovornosti njegovog branjenika za krivičnopravni događaj iz ove tačke izreke osuđujućeg dijela prvostepene presude u kojoj se optuženom na teret stavlja nanošenje fizičkih i psihičkih bolova oštećenom Kostu Kosoviću. S tim u vezi branilac posebno ukazuje na iskaz svjedoka/oštećenog, čiji iskaz je trebalo cijeliti sa posebnom pažnjom s obzirom na njegovo loše zdravstveno stanje i prije kritičnog događaja, a što je veoma bitno na utvrđene posljedice koje su nastupile po istog nakon navodnog udaranja od strane optuženog. Takođe, branilac je osporio i vjerodostojnost iskaza svjedoka Ramiza Ljutaja i Riste Bašića nalazeći da se ne može raditi o potkrijepljenju dokazima

s obzirom da se nije radilo o neposrednim očevicima događaja. Branilac je posebno ukazao na nedostatak medicinske dokumentacije koja bi potvrdila nastupjele posljedice po oštećenog, dodajući kako se iz priložene dokumentacije takav zaključak ne može izvesti, postavljajući pitanje otkuda sudu stručno znanje za utvrđenje ozbiljnosti nastupjelih povreda po oštećenog.

270. Kada je u pitanju prigovor koji se odnosi na ovu tačku osuđujućeg dijela izreke pobijane presude, apelaciono vijeće nalazi da su utvrđenja prvostepnog vijeća iznesena u pobijanoj presudi zasnovana na valjanoj i pravilnoj ocjeni dokaza tj. iskaza svjedoka Koste Kosovića, a koji dio iskaza je u cjelosti konzistentan sa sadržajima iskaza svjedoka Ramiza Ljutaja i Riste Bašića, kao i sa nalazom i mišljenjem Ljekarske komisije za pregled lica obuhvaćenih zakonom o pravima vojnih invalida i porodica palih boraca na ime Koste Kosovića od 29.11.1994. godine u Trebinju i sadržajem fotodokumentacije koju je sačinio MUP RS, CJB Trebinje, broj: 111/2016 od 09.03.2016. godine na okolnosti povreda oštećenog Kosovića.

271. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće pravilno cijenilo iskaz svjedoka Koste Kosovića, kojim je na detaljan način opisao kako ga je optuženi udario nogom u stomak gdje je od ranije imao ranu, kada će mu reći da ga ne udara, da bi ga nakon ovih njegovih riječi u prisustvu optuženog, špicom cipele, tačno u ranu, udario njemu nepoznat vojnik zbog čega mu je procurila krv iz rane, što je sve bilo grozno gledati, a kamoli doživjeti.

272. Osim navedenog, kao temelj za zaključak o krivnji optuženog, prvostepeno vijeće je pravilno zasnovalo na konzistentnim iskazima svjedoka Ramiza Ljutaja i Riste Bašića. Naime, sam svjedok Risto Bašić nedvosmisleno potvrđuje da mu je sam oštećeni nakon izlaska iz zatočeništva pričao da je imao tešku operaciju želuca, da je maltretiran i udaran po stomaku, dok je svjedok Ljutaj izjavio da je jednom prilikom bio prisutan ispred štaba kada je došla jedna gospođa i zamolila da preda odjeću jednom zatočeniku odnosno mužu koji je operisan, jer je imao ranu na stomaku, nakon čega je ista otjerana od strane optuženog Džananovića da bi joj sam svjedok nakon njihovog odlaska pomogao na način da joj je dozvolio da posjeti ovu osobu, tj. Kostu Kosovića i tom prilikom je osjetio veliki zadah-smrad da li od njegovih rana ili prostora u kojemu su zatočenici boravili, njemu je ostalo nepoznato, a koje činjenice u pogledu postojanja ozlijeda su definitivno potvrđene sadržajem naprijed pomenutog nalaza i mišljenja i

fotodokumentacije koju je sačinio MUP RS, a iz koje proizlazi činjenica postojanja ožiljaka na stomaku oštećenog.

273. Kada se sve naprijed navedeno uzme u obzir, ovo Vijeće je mišljenja, da je zaključak prvostepenog vijeća u pogledu krivnje optuženog u potpunosti ispravan i da se pozivanjem odbrane na navodne nepouz dane iskaze navedenih svjedoka, ta pravilnost ne može dovesti u pitanje. Naime, ovo Vijeće, i pored činjenice da je utvrđivanje krivnje optuženog zasnovano na iskazu svjedoka koji je ujedno i žrtva, ne nalazi postojanje bilo kakve sumnje u njegovu vjerodostojnost s obzirom da je isti, bar u jednom dijelu, u potpunosti podržan iskazima i drugih saslušanih svjedoka, koji prema stavu ovoga Vijeća, nisu imali nikakav motiv da lažno svjedoče na okolnosti konkretnog krivičnog događaja. Dakle, iz svega navedenog izvodi se razuman zaključak da je ključni svjedok optužbe na okolnosti ove krivičnog radnje, dao istinit iskaz, te je isti u korelaciji sa iskazima drugih svjedoka i njihovim sadržajem, po stavu ovoga Vijeća, relevantne materijalne dokumentacije, predstavljao pravno relevantne dokaze na kojima se mogu utvrditi odlučne činjenice i zasnovati odluka o krivnji optuženog i za ovu opisanu radnju.

TAČKA III 7. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

274. Branilac smatra da činjenični navodi iz tačke III 7. osuđujućeg dijela izreke prvostepene presude nisu dokazani, te se zasnivaju na nejasnim i nepreciznim iskazima svjedoka Saše Đurkovića i svjedoka „D“. Pozivajući se na iskaze navedenih svjedoka branilac ističe kako ne postoji podudarnost iskaza ovih svjedoka u pogledu navodne prijetnje koje im je uputio optuženi (prijetnja smrću) prilikom njihovog odvođenja na prinudne radove, kao i da sami svjedoci u svojim iskazima prilikom svjedočenja na te okolnosti u pravilu govore u ljudima u množini, bez jasnog upućivanja na optuženog kao počinioca opisanih krivičnih radnji. Takođe, branilac se osvrnuo i na određenu materijalnu dokumentaciju iz koje ne proizlazi činjenica da su oštećeni dovedeni na prinudne radove kod Bitumenke od strane optuženog, već je isti stavljen u kontekst njegovog nailaženja i dobacivanja oštećenim u smislu navodnih prijetnji. Konačno, prema braniocu radnje koje su optuženom stavljene na teret ovom tačkom, nisu ni dosegle nivo nečovječnog postupanja, jer se njegove radnje svode samo na njihovo dovođenje i odvođenje, dok njegove riječi nisu shvatali ozbiljno, što su potvrdili pojedini svjedoci.

275. Suprotno žalbenim navodima odbrane, apelaciono vijeće cijeni da je činjenično stanje u odnosu na ovu tačku osuđujućeg dijela izreke prvostepene presude pravilno i

potpuno utvrđeno, te pravilno kvalifikovano kao nečovječno postupanje prema međunarodnom običajnom pravu. Odbrana neargumentovano i paušalno prigovara da činjenično stanje nije pravilno i potpuno utvrđeno u prvostepenoj presudi.

276. Naime apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeni sud pravilnom ocjenom ključnih dokaza- iskaza oštećenih-svjedoka Saše Đurkovića i „D“, na ispravan i pouzdan način utvrdio da je optuženi u inkriminisano vrijeme zajedno sa drugim pripadnicima jedinice štaba TO Stela odvezao oštećene na prinudne radove kod Bitumenke, gdje im je te prilike i to kod zgrade PTT inženjeringa prijetio smrću pokazujući im na leševе koji su plutali rijekom Miljackom, a koje radnje su, uzimajući u obzir opšte okolnosti koje su vladale na inkriminisanom području, kao i u zatočeničkim objektima, kod oštećenih uzrokovalе visok nivo i intezitet straha, kao duševne boli i imaju karakter grubog nasrtaja na njihovo ljudsko dostojanstvo, a što predstavlja povredu humanitarnog prava u vidu nečovječnog postupanja, a koji zaključak u potpunosti prihvata i ovo Vijeće.

277. Izneseni žalbeni prigovori branioca optuženog na pravilnost i potpunost utvrđenog činjeničnog stanja svode se na navode da saslušani svjedoci ne ukazuju na doslovne riječi optuženog koje im je uputio tom prilikom. Ovakve prigovore apelaciono vijeće smatra potpuno irelevantnim, pogotovo iz razloga što isti, osim paušalnih konstatacija o navodno njihovoj nepodudarnosti, ne sadrže niti jedan valjan kontrargument ili dokaz kojim bi se njihovi, u odlučnim činjenicama, međusobno saglasni i konzistentni sadržaji, na bilo koji način doveli u pitanje. Nasuprot tome, prvostepeno vijeće je na potpun i pravilan način poklonilo vjeru saslušanim svjedocima, budući da iz njihovih iskaza, jasno proizlazi da je upravo optuženi bio osoba koja ih je ne samo povezla na prinudne radove, već i na tom putu uputila prijetnje smrću u smislu da će završiti kao i lica čiji leševi su plutali rijekom Miljackom.

278. Žalbeni prigovori da pomenuti svjedoci nisu doslovno citirali prijetnju optuženog, odnosno da je svjedok Saša Đurković naveo kako će im optuženi reći: „*Vidite kako četnici plivaju, ovako ćete svi završiti*“, dok je svjedok „D“ izjavio da im je optuženi rekao: „*Ako ne budete radili kako vaša, ovako ćete se provesti*“, imajući u vidu jasne sadržaje iskaza pomenutih svjedoka, potpuno su bespredmetni i takvi da potpuno banaliziraju ozbiljnost radnji optuženog, te ih kao takve ovo Vijeće i odbacuje. Naime, Vijeće napominje da je potpuno nerazumno od svjedoka očekivati da doslovno citiraju riječi počinioca nakon toliko godina, posebno zbog stresne situacije u kojoj su se nalazili. Ono što je ključno bilo za procjenu odgovornosti optuženog jeste suština prijetnji optuženog, a

ona se ogledala u upućivanju prijetnje smrću oštećenim i to kroz ukazivanje na leševe koji su plutali rijekom Miljackom, a u kom pogledu su iskazi ovih svjedoka u cijelosti podudarni, dok je konstrukcija rečenice svjedoka samo obična forma.

279. Iz ovako utvrđenog činjeničnog stanja nesumnjivo proizlazi da je upravo optuženi preduzeo radnje opisane pod ovom tačkom izreke presude, pa su shodno tome žalbeni prigovori kojima se ukazuje da su činjenice u pogledu ove tačke pogrešno utvrđene, ukazuju neosnovanim.

TAČKA III 8. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

280. Žalbom se tvrdi da svjedoci, odnosno oštećeni koji su svjedočili na okolnosti ovog krivičnog događaja, ne optužuju direktno Edina Gadžu da ih je vozio ili tukao prilikom njihovog odvođenja na prinudne radove, osim što navode da su to činila neka druga lica, bez njihovog jasnog identifikovanja. U pravcu svoje teze, branilac je ukazao na niz iskaza svjedoka i to, Milenka Višnjevca, Milomira Radovića, Ljube Ivanovića, Veljka Tomića, svjedoka "G", Ramiza Ljutaja i Mirka Popare koji optuženog, prema navodima odbrane, ne dovode u kontekst zatvaranja ili udaranja prilikom obavljanja radova. Takođe, branilac je ukazao da se opis radnji ove tačke izreke presude ne može podvesti pod radnje mučenja.

281. Apelaciono vijeće nalazi neosnovanim prigovore iz žalbe.

282. Ovo Vijeće je detaljno analiziralo iskaze svjedoka – oštećenih, odnosno njihove odlučne dijelove kako ih je pravilno izdvojio i prvostepeni sud, te u istom ne nalazi bilo kakve manjkavosti koje bi ukazale da se činjenično stanje trebalo utvrditi na drugačiji način. Analizom pobijane presude u ovom dijelu apelaciono vijeće je naročito cijenilo da se radi o teškom zlostavljanju i itekako degradirajućem i ponižavajućem postupanju prema oštećenim, te isti ni u kom slučaju sebe ne bi izlagali ponovnim preživljavanjem tako teških trenutaka prilikom davanja iskaza a da nisu sigurni u isto. Apelaciono vijeće smatra da je optuženi radi težine zločina činjenične pojedinosti, kao i prisutna lica, itekako ostao urezan u pamćenje oštećenih, zbog čega nema sumnje kada isti optuženog identificiraju u datom momentu.

283. Svjedoci „D“, Mirko Popara, Boro Njegovan, Ljubo Ivanović, čije iskaze žalilac ili zanemaruje ili netačno interpretira su dosljedni u tome da ih je na prinudne radove vodio optuženi Gadžo, navodeći da im je u sjećanju ostao zbog njegove specifične usne,

njegovog fizičkom izgledu (krupnija osoba), kao da im je bio poznat od prije rata s obzirom kada je vozio kamion, a što je evidentno činio i u inkriminisanom periodu.

284. Za apelaciono vijeće su bili bitni i navodi prvostepenog suda iz paragrafa 882. i 887. u kojem se navodi da i svjedoci Milenko Višnjevac i Milomir Radović imaju saznanja o ovim događajima, a naročito dio koji se odnosi na vrstu radova koje su morali obavljati odnosno baš sve što im je bilo naređeno, što upotpunjuje cjelinu ovog teškog događaja i onog što su oštećeni preživjeli.

285. Iz ovako utvrđenog činjeničnog stanja nesumnjivo proizlazi da je upravo optuženi u kritičnom periodu i to od početka maja do kraja jula 1992. god., učestvovao u mučenju zatočenih civila srpske nacionalnosti na način da je izgladnjele i izmučene zatvorenike izvodio iz zatočeničkih objekata i odvodio na teške i po život opasne prinudne radove na razne lokalitete, gdje su bili izloženi zlostavljanju od strane civila, pa su shodno tome žalbeni prigovori kojima se ukazuje da su činjenice, kao i kvalifikacija optuženikovih radnji u pogledu ove tačke pogrešno utvrđene, ukazuju neosnovanim.

TAČKA III 9. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

286. Prije svega, branilac je naglasio da je ovom tačkom izreke presude optuženi oglašen krivim da je prilikom izlaska iz zatočeničkog objekta i odvođenja na radove udarao Sašu Đurkovića, nogama, rukama, kundakom puške, optužujući ga da radi za srpsku novinsku agenciju. Za branioca ona je evidentno zasnovana isključivo na iskazu Saše Đurkovića, odnosno njegove izjave iz istrage koja je doslovno prenesena u presudu, a iz koje je proisteklo više tačaka optužnice. Prevažhodno, branilac ukazuje da se oštećeni Đurković spominje kao osoba nad kojom je optuženi preduzeo radnje odvođenja na prinudne radove za šta je i osuđen tačkom III 7, a u ovoj tački se ponavlja ista inkriminacija, pa se da zaključiti da se optuženi za iste radnje dva puta kažnjava, čime se čini povreda načela *ne bis in idem*. Takođe, odbrana smatra da je izjava ovog svjedoka data 24.08.2018. god. na pretresu, kontradiktorna. Naime, prema žaliocu, ovaj svjedok prvo navodi da ga nisu puno tukli, jer je neko morao nositi vreće, da bi na pitanje da li poznaje Kimuna rekao da je od njega dobio batine usput, te da mu je govorio Srna, Srna.. Dakle, svjedok neprestano spominje više lica koja ga tuku, a ne da to čini i osoba koju on opisuje kao Kimun. Kada ga opisuje govori da je bio zdepast, crn, nosio kosu na stranu i imao zečiju usnu, te da ako se ovaj opis uporedi sa slikama Kimuna iz tog perioda da se zaključiti da on nije bio ni crn ni zdepast. Takođe, ni opisi optuženog od svjedoka „D“, Aleksandra i Gorana Julića nemaju posredan značaj u odnosu na ovu

tačku, niti ga ovi svjedoci na identičan način opisuju, izuzev zečije usne. Dakle, prema stavu odbrane odgovornost optuženog za ovaj događaj isključivo je zasnovan na iskazu samo jednog svjedoka. Kada su u pitanju navodni drugih svjedoka na koje se poziva sud u odnosu na ovu tačku, branilac ističe da niko od njih nije ni vidio ni čuo da oštećenog tuče Kimun ili da govori Srna, Srna, a konačno njihovi iskazi se i ne odnose na ovu tačku već na druge krivičnopravne događaje. Kao i u odnosu na prethodno branilac je osporio pravno kvalifikovanje preduzetih radnji, a sve s obzirom da nije dokazano udaranje zatočenog Đurkovića, a u kontekstu elemenata predviđenih presudom Suda BiH, Kurtović. Prema braniocu obrazloženje po tačkama 902., 903. i 904. predstavlja ponavljanje navoda prethodnih tačaka kao i nekonkretizovane zaključke povodom zaključka da se radi o radnjama koje su prešle prag nečovječnog postupanja. Prema braniocu, činjenice govore upravo suprotno, jer sam oštećeni navodi da je batine dobijao onako usput i to od osobe koju je opisao kao osobu koja ne liči na optuženog iz tog perioda.

287. Prije svega, apelaciono vijeće ne nalazi povredu načela *ne bis in idem*, pa ni objektivnog identiteta optužbe, u tome što je prvostepeno vijeće oglasilo krivim optuženog Gadžu i za radnje opisane pod tačkom III 7 i radnje opisane pod tačkom III 9, a kako to tvrdi žalitelj. Naime, ako se pravilno iščitaju činjenični opisi navedenih tačaka optužbe, nedvojbeno se da zaključiti kako se radi o očigledno zasebnim krivičnopravnim događajima, koji su kao takvi sadržavali sve bitne elemente pojedinačnih djela, pa su shodno tome i zahtijevali zasebnu ocjenu.

288. Suprotno žalbenim navodima odbrane, apelaciono vijeće cijeni da je činjenično stanje u odnosu na tačku III 9. izreke prvostepene presude pravilno i potpuno utvrđeno. Odbrana neargumentovano i paušalno prigovara da činjenično stanje nije pravilno i potpuno utvrđeno u prvostepenoj presudi.

289. Kada su u pitanju prigovori u odnosu na ovaj krivičnopravni događaj, apelaciono vijeće primjećuje da branilac suštinski i ne osporava da se događaj desio, već ističe da optuženi nije bio osoba koja je tukla oštećenog, s obzirom na nepodudarnost datog opisa lica koje ga tuklo i optuženog iz tog perioda.

290. Apelaciono vijeće nalazi da je prvostepeno vijeće pravilno cjenilo iskaz svjedoka-oštećenog Saše Đurkovića kojem je sasvim opravdano u cjelosti poklonilo vjeru. Apelaciono vijeće prihvata ocjenu prvostepenog vijeća da je svjedok bio određen i konzistentan kako u pogledu opisa konkretnog događaja, tako i u pogledu identifikacije

optuženog. Naime, svjedok je na glavnom pretresu, ukazao na niz podataka koji nedvojbeno upućuju da se upravo radilo o optuženom, kao osobi koja ga je prilikom izlaska iz zatočeničkog objekta udarala kundakom puške po glavi, leđima i drugim dijelovima tijela, optužujući ga da radi za novinsku agenciju Srna, namjerno mu nanoseći snažne tjelesne i duševne bolove.

291. Tako je svjedok potvrdio da je u zatočeničkom objektu boravio sa svojim ocem, kao da su i on i njegov otac doživljavali zlostavljanja kako od drugih lica tako i od optuženog Gadže koji ga je, kako kaže, svaki put kada bi išao do wc-a ili na radove udarao rukom, nogom, kundakom, optužujući ga da radi za novinsku agenciju Srna, detaljno ga opisujući, koje činjenice po mišljenju i ovog Vijeća, dovedene u vezu s preciznim opisom kritičnog događaja, ukazuju na zaključak da se radi o vjerodostojnom svjedoku, odnosno svjedoku koji nije imao niti jednog razloga da neosnovano tereti optuženog, a kako to pravilno ističe i prvostepeno vijeće.

292. Kada su u pitanju prigovori optuženog kojima se ukazuje na određene, po optuženom neistine, te nepodudarnosti njegovih navoda, kao što je to da ovaj svjedok ne daje vjerni opis optuženog iz tog perioda, da je prilikom davanja iskaza u pravilu govorio u množini, navodeći da su ga tukla druga lica, ovo vijeće ne nalazi takvim da bi se dovelo u pitanje pravilno utvrđeno činjenično stanje, te je stoga apelaciono vijeće u ovom dijelu žalbene prigovore odbilo kao neosnovane.

293. Konačno, kada su u pitanju prigovori branioca optuženog kojima se osporava zaključak pobijane presude kvalifikovanja radnji optuženog u smislu nečovječnog postupanja, Vijeće će žalio, kao i naprijed, uputiti na relevantni dio presude s obzirom da se žalbeni navodi suštinski ponavljaju u odnosu na koje je već ranije zauzet stav, a o kojima će detaljnije biti riječi i dijelu ove presude koji se odnosi na žalbeni osnov u skladu sa članom 298. ZKP BiH-Povrede krivičnog zakona.

TAČKA III 10. OSUĐUJUĆEG DIJELA IZREKE PRVOSTEPENE PRESUDE

294. Oспорavajući činjenična utvrđenja ove tačke izreke presude, branilac je prvenstveno ukazao na njen činjenični opis nalazeći ga gotovo identičnim sa činjeničnim opisima tačke III 6 i III 9 za koje je optuženi oglašen krivim, pa odbrana smatra da se u konkretnom slučaju radi o dvostrukom kažnjavanju za iste krivičnopravne radnje u dvije tačke izreke presude. Nadalje, branilac se detaljno osvrnuo na iskaze svjedoka Koste Kosovića, Milenka Višnjevca, svjedoka „D“ i „E“, Ljube Ivanovića, Saše Đurkovića, Gojka

Čapare, Riste Bašića, Gordana Jelića, Aleksandra Jelića i dr. navodeći kako se iz iskaza ovih svjedoka nije mogao izvesti zaključak o odgovornosti optuženog za inkriminacije iz ove tačke optužnice s obzirom da niko od navedenih svjedoka nije ukazao, ili bar to jasno učinio, na optuženog Gadžu kao osobu koja ih je tukla u zatočeničkim objektima u prostorijama na adresi Trg ZAVNOBiH-a 21. i 27 na Alipašinom polju. Naprotiv, prema stavu branioca, njihova svjedočenja u pravilu ukazuju na druga lica kao počinioce opisanih radnji, te je u tom pogledu ukazao na izvjesnog Olivera Ibrahimovića, Zaima Arnautovića i dr. Konačno, prema braniocu, većina ovih svjedoka, kao i svjedoci Miralem Smailhodžić, Ruždija Rožajac, Fahrudin Kafedžić su izjavili kako optuženi Gadžo nije imao bilo kakve veze sa zatočeničkim objektima i da se njegova uloga ogledala u funkciji vozača. Konačno, branilac je osporavajući činjenična utvrđenja u odnosu na ovu inkriminaciju, shodno svojoj tezi o njenoj nedokazanosti osporio i kvalifikaciju radnji, nalazeći je nepravilno utvrđenom, a sve to dovodeći u vezu sa neutvrđenim stepenom povreda koje su po oštećene nastupile.

295. Apelaciono vijeće iznesene prigovore nalazi neosnovanim.

296. Analizom pobijane presude ovo Vijeće zaključuje da je prvostepeni sud donio ispravne činjenične zaključke i u pogledu ove tačke inkriminacije, nalazeći da su isti utemeljeni u vjerodostojnim i saglasnim izjavama svjedoka Milomira Radovića, Mirka Popare, Koste Kosovića, Saše Đurkovića, Milenka Višnjevca, te iskazu svjedoka Gojka Čapare čiji iskaz je pročitao na glavnom pretresu, kao i potkrijepljujućim dokazima, iskazima svjedok "A", "E" i "D", čime se žalbeni prigovori ukazuju kao neosnovani.

297. Naime, svjedoci Milomir Radović, Mirko Popara, Kosta Kosović, Saša Đurković, i Milenko Višnjevac, predmetne događaj opisuju uvjerljivo, sa dovoljno detalja koji ukazuju na njihovo neosporno sjećanje o istom, pri čemu optuženog, pored ostalih saizvršilaca identificiraju kao krivca bez imalo sumnje u navedeno, pri čemu su takvi iskazi potkrijepljeni saznanjima drugih pomenutih svjedoka, koji svojim saznanjima o tome da se postupanje prema oštećenima na opisani način uopšte desilo, upotpunuju cjelinu na kojoj je moguće zasnovati odluku kakvu je donio prvostepeni sud.

298. Suprotno takvim prigovorima branioca, ovo Vijeće je analiziralo iskaze svih svjedoka, žrtava premlaćivanja u pomenutim zatočeničkim objektima. Svi oni na istovjetan način opisuju način na koji su pojedini vojnici, među kojima je bio i optuženi Edin Gadžo koga su u pravilu predstavljali kao Kimuna i osobu sa specifičnom

rasječenom usnom, ulazili u zatočeničke objekte, da bi ih potom udarali nogama, rukama, palicama, puškama i drugim predmetima, upućujući im prijetnje.

299. Suprotno prigovoru branioca da svi svjedoci nisu mogli potvrditi premlaćivanje svih oštećenih, apelaciono vijeće nalazi da ne samo što su svi prethodno nabrojani svjedoci potvrdili da je optuženi učestvovao u premlaćivanju, te su ga vidjeli u grupi vojnika koja je tukla zatvorenike, određen broj oštećenih je siguran i da su udarac zadobili upravo od njega. S druge strane, potpuno je i neracionalno očekivati da svi svjedoci, s obzirom na brojnost zatočenih lica i broj lica koja su učestvovala u premlaćivanju, potvrde baš sve radnje optuženog i u odnosu na svakog oštećenog, ali sasvim sigurno nisu dovedena u pitanja utvrđenja broja lica koja su bila žrtve opisanih krivičnihopravnih radnji.

300. Dakle, cijeneći sve navedeno, a posebno specifičan položaj u kojem su se oštećeni nalazili, te okolnost da su vojnici ulazili u grupama i radnje činili neselektivno, Vijeće zaključuje da je nerealno, kako to branilac žalbom implicira, očekivati da je svaki oštećeni mogao vidjeti od kojeg stražara je zadobio udarac ili pak svaki oštećeni potvrditi premlaćivanje svakog oštećenog pojedinačno. Pri tome, kako su svjedoci potvrdili, a što je opisano u pobijanoj presudi, svi vojnici su pretežno tukli i zadavali udarce svim zatvorenicima, a kako nema dvojbe, obzirom na saglasne iskaze većeg broja oštećenih, da je optuženi Gadžo bio u grupi vojnika koji su premlaćivanje vršili u tim zatočeničkim objektima, to činjenica što svjedoci „C“, „B“, „D“ ili neki drugi nisu mogli sa sigurnošću potvrditi da su pojedini oštećeni zadobili udarac baš od optuženog, ne dovodi u pitanje njegovu ulogu u inkriminiranim radnjama na način opisan u izreci presude.

301. Cijeneći sve navedeno, apelaciono vijeće prigovore branioca o pogrešno i nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju u pogledu učešća optuženog i njegove krivnje za radnje opisane u tački III 10. izreke pobijane presude, ocjenjuje neosnovanim.

ŽALBENI PRIGOVORI KOJIMA SE UKAZUJE NA POVREDU KRIVIČNOG ZAKONA

STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI

302. Podnosilac žalbe koji tvrdi da je došlo do pogrešne primjene zakona, kako je već rečeno, mora navesti barem tu navodnu pogrešku, iznijeti argumente u prilog svojoj tvrdnji i obrazložiti na koji način je ta pogreška utjecala da odluka bude nezakonita.

303. U slučaju kada povreda zakona proizlazi iz primjene pogrešne pravne norme u presudi, žalbeno vijeće može navesti tačnu pravnu normu i shodno tome preispitati

relevantna činjenična utvrđenja pretresnog vijeća. Time žalbeno vijeće ne ispravlja samo pravnu grešku, nego primjenjuje odgovarajuću pravnu normu na dokaze sadržane u spisu u nedostatku dodatnih dokaza, te mora utvrditi da li je i samo uvjereno, isključujući svaku razumnu sumnju, u činjenično utvrđenje koje odbrana osporava prije nego što potvrdi to činjenično utvrđenje po žalbi.

304. U slučaju kada žalbeno vijeće zaključi da je pretresno vijeće pogriješilo u primjeni zakona, ali je uvjereno u tačnost činjeničnog stanja koje je utvrdilo pretresno vijeće, žalbeno vijeće će preinačiti presudu u svjetlu pravilne primjene zakona i po potrebi samo utvrditi odgovarajuću kaznu, kako je to i propisano članom 314. i 308. ZKP BiH.

Žalbeni navodi branioca optuženog Edina Gadže

305. Branilac optuženog u svojoj žalbi problematizira da li posljedice u konkretnom slučaju zadovoljavaju standard nečovječnog postupanja.

306. Branilac optuženog je kroz osporavanje utvrđenog činjeničnog stanja za svaku pojedinačnu osuđujuću tačku izreke presude ističe povredu iz ovog žalbenog osnova Vijeće ističe da je o tom problematiziranom pitanju već naprijed iznijelo svoj stav o njihovoj neosnovanosti, a u okviru razmatranja žalbenih prigovora kojima se ukazivalo na postojanje bitnih povreda odredaba krivičnog postupka i na pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje. Naime, apelaciono vijeće nalazi da prvostepeno vijeće nije počinilo niti jednu povredu odredaba krivičnog postupka, te je na pravilno i potpuno utvrđeno činjenično stanje, pravilno primijenilo krivični zakon, zbog čega je kao neosnovane ocijenilo tvrdnje odbrane istaknute u ovom pravcu.

307. Međutim, a bez obzira na navedeno, apelaciono vijeće nalazi opravdanim ponoviti svoj stav, te ovom prilikom ukazuje da nema sumnje da postoji gotovo sveopšta osuda djela mučenja i nečovječnog postupanja. Član 142. KZ SFRJ i Ženevske konvencije, i instrumenti Ujedinjenih naroda zabranjuju nečovječno postupanje.⁶ Iako nijedan od navedenih instrumenata nije pokušao dati definiciju nečovječnog postupanja, razna međunarodna sudska tijela koja su razmatrala primjenu krivičnog djela nečovječnog postupanja isto su definisala na relativan način uzimajući u obzir sve činjenične okolnosti,

⁶ Član 5. Opšte deklaracije o pravima čovjeka; član 7. MPGPP; član 3. Evropske konvencije; član 5. Afričke povelje o ljudskim pravima i pravima naroda; član 5. stav 2. Američke konvencije o ljudskim pravima; član 6. Interameričke konvencije; član 16. Konvencije protiv mučenja; i član 3. Deklaracije o mučenju.

uključujući prirodu radnje ili propust, kontekst u kojem je djelo počinjeno, njegovo trajanje odnosno ponavljanje, fizičke, duševne i moralne posljedice djela na žrtvu i lične okolnosti žrtve, uključujući godine, pol i zdravlje, kako je to već više puta navedeno u ovoj presudi. S tim u vezi može se nesporno zaključiti da je nečovječno postupanje namjerna radnja ili propust, to jest, radnja koja je, objektivno sudeći, namjerna, a ne slučajna, koja uzrokuje tešku duševnu ili fizičku patnju ili predstavlja ozbiljan nasrtaj na ljudsko dostojanstvo ili povrede tjelesnog integriteta.

308. Imajući u vidu sve činjenice koje su utvrđene u vezi sa predmetnim događajima ostvarene posljedice po intenzitetu i dužini trajanja istih, kao i kombinovanju više različitih radnji izvršenja dosežu intenzitet odnosno jačinu povrede zbog kojih se kvalifikuju kao nečovječno postupanje. S tim u vezi prvostepeni sud u pobijanoj presudi pravilno zaključuje da nema sumnje da su u okolnostima ratnih događanja optuženi prema oštećenima imali dominirajući položaj i moć, kao i da su u povlaštenom statusu spram žrtava preduzimali radnje koje su imale posljedicu povrede fizičkog i psihičkog integriteta, zdravlja oštećenih, ali izazivali i tjelesne povrede, kao i povrede ličnog dostojanstva.

309. Pri tome, ovo Vijeće ukazuje na simptomatična djelovanja spram oštećenih, gdje isti u dužem vremenskom periodu bivaju izloženi različitim vrstama zlostavljanja, od strane optuženih nasumično, pojedinačno ili u saizvršilaštvu, što u sadejstvu sa njihovim iskazima, koji su ocjenjeni kao vjerodostojni, sa izvjesnim razlikama opravdanim sa aspekta različite ljudske percepcije u datom momentu, ukazuju na nespornu krivnju i svijest optuženih o prouzrokovanju zabranjene posljedice.

310. Dakle, apelaciono vijeće nalazi da prigovori odbrane optuženog u pogledu povrede krivičnog zakona u smislu člana 298. tačka d) ZKP BiH, nisu osnovani.

ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BiH: odluka o imovinskopravnom zahtjevu

311. Branilac optuženog Edina Gadže je osporio i odluku o imovinskopravnom zahtjevu, te je u tom smislu istakao da oštećeni ni u fazi istrage niti na glavnom pretresu nisu podnijeli imovinskopravni zahtjev nije bilo ni osnova za primjenu odredbe člana 198. stav 2. ZKP BiH, odnosno donošenje odluke kojom se svi oštećeni upućuju na parnični postupak radi ostvarivanja istog, jer samo lice koje je do kraja glavnog pretresa podnijelo ovakav zahtjev može biti upućeno na parnicu.

312. Žalbeni prigovori branioca su neosnovani.

313. Naime, nakon izvršenog uvida u spis, odnosno zapisnike sa glavnog pretresa vijeće primjećuje da branilac bez bilo kakvog osnova ističe ovaj žalbeni prigovor, s obzirom da iz istih nesumnjivo proizlazi suprotno. S tim u vezi, a cijeneći nesvršishodnim pozivati se na sve iskaze svjedoka/oštećenih zbog njihove brojnosti, ovo vijeće će kao primjer navesti samo par iskaza oštećenih koji su postupili u skladu sa odredbiom člana 195. stav 2. ZKP, a što je opravdalo donošenje odluke pretresnog vijeća shodno članu 198. stav 2. ZKP BiH kojom je oštećene radi ostvarivanja imovinskopravnog zahtjeca uputilo na parnicu s obzirom da podaci prikupljeni u toku ovog postupka nisu pružali pouzdan osnov za potpuno ili djelomično dosuđenje. Pa je tako, na pretresu održanom dana 24.08.2018. godine svjedok/oštećeni Radmilo Drašković, sin Novice Draškovića, postavio imovinskopravni zahtjev, zatim na ročištu održanom dana 14.12.2018. godine, Dragica Stanojević, supruga Dragoljuba Stanojevića, potom na ročištu od 14.05.2019. godine, Nada Samardžić, supruga Slobodana Samardžića, na ročištu održanom dana 29.01.2020. godine, Mira Gojković, supruga Radomira Gojkovića, na ročištu održanom dana 22.12.2017 godine, Nikola Čarapić, sin Dragana Čarapića i drugi.

314. Dakle, uzimajući u obzir stanje spisa, odnosno sadržaje zapisnika sa ročišta za glavni pretres, ne stoje navodi žalbe branioca optuženog Edina Gadže da oštećeni nisu podnijeli prijedloge za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva, te je iste valjalo odbiti kao neosnovane.

ŽALBENI OSNOVI U SKLADU SA ČLANOM 300. ZKP BiH: odluka o kazni

STANDARDI ZA ODLUČIVANJE PO ŽALBI

315. Presuda se zbog odluke o kazni može pobijati po dva različita osnova, kako to predviđa član 300. ZKP BiH.

316. Presuda se po ovom osnovu može pobijati ako pretresno vijeće nije primijenilo relevantne zakonske odredbe prilikom odmjerenja kazne. Međutim, apelaciono vijeće neće preinačiti odluku o kazni samo zbog toga što pretresno vijeće nije primijenilo sve relevantne zakonske odredbe, već će apelaciono vijeće preispitati odluku o kazni samo ako podnosilac žalbe pokaže da je propust da se primijene sve relevantne zakonske odredbe doveo do nepravilne presude. Ako apelaciono vijeće smatra da je došlo do

nepravilne presude ono će utvrditi odgovarajuću kaznu na osnovu činjeničnog stanja utvrđenog od strane pretresnog vijeća i pravilno primijenjenog zakona.

317. S druge strane, podnosilac žalbe može osporavati odluku o kazni zbog toga što je pretresno vijeće neprimjereno iskoristilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne. Apelaciono vijeće naglašava da pretresno vijeće ima široko diskreciono pravo u utvrđivanju odgovarajuće kazne, pošto je pretresno vijeće u poziciji da najbolje može odmjeriti i ocjeniti dokaze izvedene na glavnom pretresu. Shodno tome, apelaciono vijeće neće remetiti analizu pretresnog vijeća o otežavajućim i olakšavajućim okolnostima kao ni težinu koja je data tim okolnostima, osim ako podnosilac žalbe ne pokaže da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje široko diskreciono pravo.

318. Naime, podnosilac žalbe mora pokazati da je pretresno vijeće dalo težinu nebitnim i irelevantnim pitanjima, da nije dalo težinu ili dovoljno težine relevantnim pitanjima, da je napravilo očiglednu grešku u odnosu na činjenice na koje je primijenilo svoje diskreciono pravo ili da je odluka pretresnog vijeća bila u tolikoj mjeri neopravdana, ili jednostavno nepravdna, da apelaciono vijeće može izvesti zaključak da pretresno vijeće nije koristilo svoje diskreciono pravo na primjeren način.

319. Apelaciono vijeće uzima u obzir da pretresno vijeće nije obavezno da posebno obrazlaže svaku otežavajuću i olakšavajuću okolnost. Ako je apelaciono vijeće uvjereno da je pretresno vijeće razmatralo te okolnosti, ono neće izvesti zaključak da je pretresno vijeće zloupotrijebilo svoje diskreciono pravo prilikom utvrđivanja odgovarajuće kazne.

Žalbeni navodi Tužioca i branilaca optuženih

320. Žalbu u pogledu odluke o krivičnopravnoj sankciji, u skladu sa članom 300. ZKP BiH, podnijeli su i branioci optuženih i tužilac.

321. U obrazloženju žalbe u pogledu ovog žalbenog osnova, tužilac navodi da prvostepeno vijeće nije na pravilan način cijenilo težinu djela, stepen odgovornosti, jačinu ugrožavanja ili povrede zaštićenog dobra, te ponašanje počinioca u vrijeme samog preduzimanja kriminalnih radnji, posebno u odnosu na optuženog Senada Džananovića, te smatra da je u odnosu na njega kazna izuzetno nisko određena. U tom pravcu, tužilac je ukazao na predmet u kojem je takođe postupao i u kojemu je sud zauzeo oštriji stav u pogledu sankcije iako se radilo o predmetu sa manjim i blažim posljedicama radnji presuđene osobe. Shodno navedenom, tužilac je predložio izricanje kazne zatvora

optuženom Senadu Džananoviću u trajanju od najmanje 15 godina, a koja bi prema stavu tužioca predstavljala adekvatnu kaznu težini djela, radnjama i posljedicama koje su proizvedene oštećenim.

322. Potpuno suprotan stav od tužilaštva, iznio je branilac optuženog Senada Džananovića, smatrajući da je sud, za razliku od optuženog Edina Gadže, propustio uzeti u obzir niz okolnosti koje su postojale na strani optuženog, a u suštini radi se o olakšavajućim okolnostima. U tom smislu, branilac navodi da kod optuženog nije cijenjeno loše zdravstveno stanje, da se radi o ..., ..., kao ni njegovo korektno držanje pred sudom, te njegove godine života u vrijeme navodnog izvršenja krivičnog djela.

323. Branilac optuženog Edina Gadže je takođe osporio odluku o kazni, tvrdeći da ista nije pravilno odmjerena, te da su olakšavajuće okolnosti na strani optuženog (postojanje smanjene računljivosti kod optuženog, teško zdravstveno stanje, kaos koji je vladao na početku rata na inkriminisanom prostoru, korektno držanje pred sudom, kao i činjenicu da se dobrovoljno vratio iz Austrije za potrebe ovog krivičnog postupka), morale pretegnuti nad otežavajućim., sljedstveno čemu je optuženom neophodno izreći blažu kaznu od izrečene.

324. Rukovođeno naprijed navedenim standardima u pogledu ovoga žalbenog osnova, prema ocjeni ovog vijeća, žalbeni prigovori tužioca i odbrana, u pogledu krivične sankcije, u cijelosti su neosnovani.

325. Naime, prvostepeno je vijeće, kod odmjeravanja kazne, uzelo u obzir sve relevantne okolnosti i istima dalo određenu težinu, što je rezultiralo izricanjem kazni zatvora za optužene u navedenom trajanju. Vijeće je tako najprije, ispravno cijenilo da su optuženi postupali kao izvršioci i saizvršioci u pojedinačnim radnjama opisanim kroz tačke optužnice, posebno naglašavajući u odnosu na optuženog Džananovića čin hladnokrvnog ubistva Novice Draškovića. Nadalje, ispravno su cijenjene i lične okolnosti optuženih, a posebno izraženu bezobzirnost, okrutnost i brutalnost, te odsustvo bilo kakvog saosjećanja za žrtve, što se posebno odnosi na radnje optuženog Džananovića. Takođe, pretresno je vijeće ispravno cijenilo i druge otežavajuće okolnosti na strani optuženih, kriminalnu količinu ostvarenu njenim radnjama, stepen povrede zaštićenog dobra kao i sam način izvršenja krivičnog djela, praveći distinkciju između optuženih. Ispravno je tako u obrazloženju pobijane presude navedeno da su se krajnje posljedice radnji optuženih ogledale kroz fizičke i duševne patnje oštećenih, a koje posljedice oštećeni i danas osjećaju. S druge strane, pravilno su cijenjene lične okolnosti

optuženih (porodične prilike, porodične tragedije, zdravstveno stanje, korektno držanje pred sudom obojice optuženih i dr.).

326. U pogledu žalbenih prigovora odbrane optuženog Edina Gadže usmjerenih na to da je prvostepeno vijeće propustilo cijeliti okolnosti koje su vladale u toku ratnih dejstava, Vijeće nalazi da se istima ne može dati krucijalni značaj u odmjeravanju visine kazne, s obzirom da je optuženi, i pored vanrednih uslova koje su svojstvene svakom ratnom sukobu, itekako bio svjestan svih mogućih negativnih posljedica koje može prouzrokovati počinjenjem predmetnih inkriminacija, a o čemu optuženi očigledno nije vodio računa.

327. Dakle, sve okolnosti koje prvostepena presuda naglašava i daje im izvjesnu težinu, s obzirom na ovako utvrđeno činjenično stanje, dijeli i ovo Vijeće, te nalazi da su kazne zatvora od jedanaest godina u odnosu na optuženog Senada Džananovića i pet godina u odnosu na optuženog Edina Gadžu sasvim adekvatne težini i broju počinjenih radnji izvršenja i stepenu krivnje optuženih. Stoga, ovo Vijeće nalazi da je prvostepeni sud u paragrafima 917.-931. pobijane presude iznio pravilne zaključke u vezi sa odlukom o kaznama, a koje prihvata i ovo Vijeće, nalazeći da iznesenim žalbenim prigovorima njihova pravilnost nije dovedena u sumnju.

328. Zbog svega navedenog, na osnovu člana 310. u vezi sa članom 313. ZKP BiH, odlučeno je kao u izreci ove presude.

Zapisničar:

Pravni savjetnik

Bojan Avramović

PREDSJEDNIK VIJEĆA

S U D I J A

Amela Huskić

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ove presude žalba nije dozvoljena.

